

ŞEWÇILA

3 kovara edebî hunerî 3 zimistan 2013

8

- ▶ Bîlal Zilan : Bêname
- ▶ Bedrîye Topaç : Qîrîya Şabîyayîşî
- ▶ Hacer Petekkaya: Jara
- ▶ Sidqî Hirorî : Başûr de Edebîyatê Kurmancî
- ▶ Receb Dildar : Serebutê Hîkayeya Kurmancî
- ▶ Murad Canşad : “Bero Sûr”
- ▶ Şeyda Asmîn : Asûde
- ▶ Zerîn Azrawa : Xururê Yew Nîjadperestî
- ▶ Dilo Bargiran : Eşqê To
- ▶ Adir Dêrsimij : Hêrs
- ▶ Yaşar Baluken : Çend-riyek
- ▶ Seyîdxan Kurij : Şitê Kilkorî
- ▶ Wisiv Pîrbab : Kergana Hîris û Heştî
- ▶ Erkan Tekîn : Alî Xidir Bakus

DERSÊ ZIWANÎ

(Kirdkî-Kirmanckî-Zazakî-Dimilkî)

Roşan Lezgîn

ZIWAN

BINÊ DAR VALÊRE DE

Roşan Lezgîn

TÛRKÇE-KÛRTÇE (ZAZACA)

SÖZLÜK &

FERHENG

KURDÎ (ZAZAKÎ)-TIRKÎ

Amadîgar: Roşan Lezgîn

TARÎÛYA ADIRÎ DE

Roşan Lezgîn

HİKAYE

Bedriye Topaç

HİKAYE

BERO SÛR

ŞEWÇILA

Kovara Edebî Hunerî
Hûmare: 8, Zimistan 2013

Wayîr û Berpîrsîyar

Sahibi ve Sorumlu Mûdür:

Sidqî Zilan

Edîtor-Redaktor

Mîzapaj:

Roşan Lezgîn

Pêardîşê Qapaxî:

Hebûn Okçu

Resmê qapaxî:

Wijdan Dêrikî

Çap (Baskî):

Berdan Matbaacılık, Güven
Sanai Sitesi,
C Blok No: 239,
Topkapı / İstanbul
Tel: 0 212 613 12 11

Vaya/Fiyat: 5 TL

Adrese:

Lise Cad. 2. Sokak, Adalet
Ap. No: 3
Yenişehir / Diyarbakır
Tel:
+ 90 (412) 223 03 69

E-mail:

sewcila@hotmail.com
rlezgin@hotmail.com

Berpîrsîyarîya
her nuştayî ya
noştuxî/nuştuxe
bi xo ya!

Wendox û heskerdoxê delalî yê edebîyatê ma,

Ma pîya resayî hûmara **Şewçila** ya heştine û di serrê ma temam bîyî; di serrê zaf rindekî yê verê roşnê çilaya ma de; di serrê bî heyecan, bi eşq, bi sewda; di serrê pîrî macera!...

Şewçila, keda ma hemîn a. Ê ke nusenê, ê ke wanenê, ê ke kenê vila, ê ke xizmet kenê, ê ke hetê madî ra ardim kenê... Hemîne ra, bitaybetî embazanê ma yê peyê beran rê zaf sipas. Ma hêvîdar ê ke gamê aver, o tengane ra vejîyê û boya ma nêzdî ra bikewo têmîyan.

Werre bi ê kesan ke xo dima yew rêçe verdanê; rêça rindeke, rêça raşte, rêça roşne, a rêça ke boya gulan dana.

Dê hela bîyarê vîrê xo, bi mîlyaran însanî ameyî rîyê na dinya:

Şahî, sultanî, qralî

Amey û şîyî hezaran tîranî

Qesran û qonaxan ra çi mend?

Kerrayî helyayî; bîyî welî

Tena rêça hubrê qeleme baqî mend û mend

Û her kes rengê xo de rind o, her kes vengê xo de...

Tayê merdimî estê pancas serrê înan belkî tena panc serr ê. Çünke zafê rojê înan sey yewbînan ê; beno ke hezar roje eslê xo de tena yew roej bo!

Werre bi ê kesan ke kesî de ney tena xo de reqabet kenê. Di rojanê xo seypê nêciwîyenê, her roje gamêna aver şînê. Musenê û musenê û tim musenê...

Musayîş ra tehm gênê. Çiqas musenê hende benê têşan...

Û bi cewhero ke Homayî xo ra pêşkêş kerdo xuliq-nenê. Zewqo bêhed musayîş û xuliqnayîş de yo...

Heta reyna hûmare, edebîyat û huner de bimanîn.

Dîyarbekir, 16.02.2013

TEDEYÎ

Bîlal Zilan, Bêname	3
Bedrîye Topaç, Qîrîya Şabîyayîşî	4
Hacer Petekkaya, Jara	8
Sidqî Hirorî, Kurdîstanê Başûrî de Edebîyatê Kurmancî	9
Newzat Valêrî, Di Şîrî	16
Receb Dildar, Serebutê Hikayeya Kurmancî	17
Erkan Tekîn, Dayê	21
Abdulah Çelik, Edebîyatê Kirdkî de Ziwanê Qiseykerdişî Ser o	22
Wisiv Pîrbab, Canika Munzurî	24
Murad Canşad, "Bero Sûr"	25
Şeyda Asmîn, Asûde	27
Zerîn Azrawa, Xururê Yew Nîjadperestî	32
Nadîre Guntaş Aldatmaz, Boya Mume	35
Dilo Bargiran, Eşqê To	39
Adir Dêrsimij, Hêrs	41
Yaşar Baluken, Çend-rîyek	46
Bedrîye Topaç, Çend Şîrî	49
Seyîdxan Kurij, Şitê Kilkorî	50
Wisiv Pîrbab, Kergana Hîris û Heştî	57
Umer Faruq Ersoz, Xape	59
Erkan Tekîn, Alî Xidir Bakus	64
Zerîn Azrawa, Cinîya Kurde û Cinîya Almanê	69
Şeyda Asmîn, Şilîya Mi	76
Nadîre Guntaş Aldatmaz, Poşmanîye	77

BÊNAME

| Bîlal ZÎLAN |

....

*ti bendan, bendan û reyna bendan ronena
wazena ke biba dûr, dûr û hîna dûr
çend ke dûr, la hende nêzdî*

*dûr, yanî sey aşme asmên de eleqnāya
nêzdî, yanî seke tije şewqe bida tarîyanê mi
o qas ke ez bêveng bibaro*

*ti bizane ke mi xo vîr ra kerdo heme çî
ez zî bizano ke to xo vîr ra kerdo heme çî
bes ke ti şa bi rîyê erdî de*

*çîyo ke ez zano wa mi rê bîmano!
çîyo ke ti zana wa to de bîmano!
sey na şîre bê name, bê ca û bê-wext*

QÎRÎYA ŞABÎYAYÎŞÎ

| Bedriye TOPAÇ |

Şima mirdîya sixletîya kuçan ra herekînê yew odaya vêşane. Oda de vengê şaristanî çin o. Tena vengê helmê şima esto. Ti xo bi xo vana "Goşê mi veng ra qefeliyayê. Aresîyayîş çi weş o." Kam zano çi wexto ke ti bêrîya bêvengîye kena. To rê wina yeno, seke yew lulik dêsan de rayîr şêro, vengê linganê ey zî henî yeno heşnayîş.

Verê, to ra wina aseno ke, seke oda tena tarî ra pir a. Seke sewbîna tu çîyêk çin o. La çimê to ke musayî tarî ti vînena ke şewlê lambayanê kuçan xo rê pencerayada qije ra yew rayîr kerdo ra û kewto zere. Dima zî bineyke roştî eşta zereyê na tarîtiye. Ti tewr verî yo ke tarî ra nêtersena. Çunke no tarî de ti tena nîya. Şima di kesî û yew zerrî ya...

Zaf rind nêaseno la sey dewan erd de yew cîle rakerde ya. Cile ser o lihêf çin o. Ti desin de' ney vînena. Yew cila bêlihêfe...

Yew dolabe yew kî eyneyî na oda kerda pir. Verê eyneyî de tu çîyêk çin o. Tena yew şane esto. Ti qayîtê şaneyî kena. No şanê yew vîsta to beno dûrîyan. Zaf çîyan ano vîrê to. Çi temaşe! Yew şane to beno wext de keno raywane. Ti a vîsta de fehm kena ke vîyarte rindek bo zî zaf dejneno.

Ti hêdî-hêdî erd de cile ser o nişena ro û xo ser de qayîtê ey kena. Ti vana "Ti porê mi şane kenî?" Birastî ti zî sebebê nê waştîşê xo nêzana. Peşmerîno û şono şaneyî gêno. Ti porê xo erzena peyê xo. O hêdî-hêdî porê to şane keno. Tayê wext ra dima şaneyî nano ro û pê destanê xo porê to şane keno. Destê ey porê to de wina nermek yenê û şonê ke seke nêwazeno yew muya porê to bidejno, porê to de şa beno...

Gama ke bêçikê ey ginenê çermê sereyê to ro ti fehm kena ke emrê to de tu kesî porê to wina bi heskerdiş şane nêkerdo. To zî... Merdim çend serre beno bibo, muhtacê heskerdişî yo. Belkî tewr zaf ti ney zana. La çi temaşe ke yew şane ney ano vîrê to.

Ti destanê ey pêgêna û şaneyî destê ey ra gêna erd de nana ro. Ti ey hetê xo ser kaş kena. Ti awiranê xo hereknena zerrîya ey. O zî erdî ser o nişeno ro. Sereyê xo nano sêneyê to ra. Seke vengê zerrîya to goş dano. Porê to rîyê ey de axme beno. Porê to lew keno. Ti destanê ey pêgêna û bena rîyê xo. Lew nano pîrnika to ra. Helmê

ey lewanê to ra keweño zere. O bi awiranê germinan qayîtê to keno. Lewê şima ke ginayî yewbîn ro ti rind fehm kena ke rîyê erdî de sewbîna hîso winasî çin o. Sewbîna tu kesî wina lew to ra nênayo. Lewê şima yewbîn ra gan gênê. Seke di cuyî kewenê têmîyan û duştê xirabîye de yewbîn rê hetkarîye kenê.

Şima hêdî-hêdî yewbîn kenê rût. Ruhê şima hêdî-hêdî benê rût.

Destê şima karê xo zanenê. Lezê şima çin o. Şima wazenê ke na vîsta derg bo û şima heme çî bi mirdîye biciwîyê. Ti tarî de bi heskerdiş qayîtê leşa ey kena. Zerrîya to sêneyê to de weş-weş girpena. Ti viranîya yew merdimî ney viranîya yew zerrî vî-nena. O zî qayîtê leşa to keno. Şima şerm ciwanîya xo de verdayo. Şima şerm ra dûrî yê êdî. Şima nika bi heme rûtîya xo viranîya eşqî der ê. Destê şima têmîyan der ê.

Ti wazena destanê ey hîna çîp pêbigêrî la ti fehm nêkena ke destê to kamcîn ê. Çunke ruhê şima, bedenê şima bîyê yew.

Şima seke yew hewn der ê. Seke dormeyê şima de hewrê sipîyî estê. Giranîya tu çiyêk şima ser o çin a. Tu vengêk...

Ti çimanê xo cadana. Na odaya bêvenge tena vengê leşanê şima yê vêşanan ra bena pir. Lewê ey vileyê to de gêrenê û yenê memikanê to ser. Verê bi destanê xo vilênenê. Ti sereyê xo kena çewt û lew nana destanê ey ra. Serê memikanê to gêno fekê xo. Zivanê ey serê memikanê to lêseno. Bi gêrayîşê zivanê ey serê memikanê to şehwet ra beno gilor. Ti biveng nalena.

Ti zî nêzana çira la mîyanê hende şehwetî de maya to û pîyê to yenê verê çimê to. To çend rey bi nimitkî şabîyayîşê înan dibî. Tarî de tu çiyêk nêaseyo zî, bêveng bo zî to fehm kerdêne ke ê se kenê.

O wext ti azebe bîya la to her çî rind fehm kerdêne. Înan heme çî binê yew lihêfî de ciwîyayêne. Binê yew lihêfî de lew nayêne yewbîn ra, binê yew lihêfî de vengê xo nimnayêne. Wexto ke karê pîyê to qedîya, înan peyê xo çarnayênê yewbîn û kewtêne ra yan zî mal-gayan û cîranan ser o qisey kerdêne.

Çi temaşel!...

Seke a vîsta yê înan nêbîye.

Tayê şewan to vengê maya xo hesnayêne. A gama ke pîyê to kewt ra, tayê wext bêveng bermayêne. Hesirê aye to ra nêasayêne la ê seke herekîyayêne zerrîya to. To zaf waştêne bizanî ke maya to qey şabîyayîş ra dima hende bermena.

Ti ke bîya pîle û zewej ame bi sereyê to, to o wext fehm kerd ke maya to qey bermena!

Şewdir maya to rew wuştêne ra û sey yew wezîfeyê eslî awe kerdêne germine. Duştê adirî de niştêne ro û heta ke awe girîyayêne wina xemgîn-xemgîn qayîtê adirî kerdêne. Maya to seke adirî de dejê xo veşnayêne yan zî seke xo ra yew leteyêk veşnayêne. Gama ke pîyê to wuştêne ra, înan pêdima awe kerdêne xo ro. Pêdima qilêrê şabîyayîşî ra xelesîyayêne. To waştêne ke rîyê înan de şabîyayîş ra çiyêk yan îşaretêk bivîne. La to qet nêdîyêne. Şabîyayîş tarîya şewe de mendîbî.

Resm: Dîlawer Umer

Qey wina bî? Qey şabîyayîş sey qilêrî bî? Qey tim tarî de binê yew lihêfî de bê-
veng û vaz ciwînîyayêne? Qey şewdir tewr verî, ey ra xelesîyayêne? Gelo no şabî-
yayîş barê dinya bî?

Ti çimanê xo kena ra. Çimanê to ra yew dilapaya germine herekîna alişkanê to.
Ti destê xo kena derg û sereyê ey hetê xo ser kaş kena. Ti wazena çimanê ey bivînî.
Çunke ti vêşana ewnîyayîşê germinî ya. O qayîtê çimaşê to keno. Rîyê merdimbî-

yayîşî çiqas rindek o. Ewnîyayîşo germin çiqas rindek o. No ewnîyayîş to a odaya qije ra, nê şaristanê sixletî ra gêno û beno daristananê keweyan. Seke pelê daran dest nanê leşa to ra. Rîyê xo nano rîyê to ra. Rîyê şima yew adirî de veşenê. Şima lew nanê yewbîn ra. Leşa to ya rûte binê leşa ey a rûte de tamê şabîyayîşî ra qîrena. Ti xo bi xo vana "Gelo kamcîn bêvengîye na qîrîye ra rindekêr a? Yan zî kamcîn kince sey na rûtîye merdimî nimnena?"

Rûtîye!...

Rûtîye merdimî kena merdim. Rûtîye merdiman bena estbîyayîşê xo. Tamê leşan resnena yewbînan. Di leşan ra yew merdim virazena.

Areqê di kesan ra royî virazînê. Araqê di kesan ra cuye awa xo gêna.

Ti zewejê xo ana vîrê xo. To zî sey xeylê cinîyan zewej sey yew xelesîyayîşî dîbî. To waştîbî ke tedaya pî û dormeyê xo ra bixelesîye. Çunke ruhê to azad bî. La tu çîyêk qet sey fikirîyayîşê to nêbîbî. Heme çî xirabêr bîbî. Û to zaf rind fehmedîbî ke cinî bi destanê xo azadîya xo danê destê camêrdan. Azadîya to ra kî qet çîyêk nêmendîbî. Ti na vîsta de senî ke her şewe yew merdim bi kincan kewtîbî cilanê to ti ana verê çimê xo. Senî çar dêsî to rê bîyêne zindan. Senî qîsawetê yew bedenî ra ti veşayêne...

Ey heme camêrdîya xo hereknayênê mîyanê faqanê to û dima peyê xo çarnayêne to, hewna a şîyêne. Ti tena mendêne. Yew cila di kesan de ti tena mendêne...

To sey maya xo cinikîya xo kerdêne vîndî. Çunke ey her şewe yew camêrd bê heskerdîş dekewtêne verara to û heme makkîyîya to to ra girewtêne. Cinikîya to ra tena porê to yo derg mendêne. To bi seran porê xo ra hes nêkerdîbî. Ti eyneyan ra heredîyaybî. To herednaybî...

Nika mîyanê nê şabîyayîşî de seke yew kes kardî erzeno na dirbeta to.

Yew hetê to mîyanê nê şabîyayîşê rindekî de bermeno.

Ti nêwazena dejan bîyare vîrê xo la no destê to de nîyo...

Şima seke wext bi no şabîyayîşo asî vindarnayo. O sey awa şilîye leşa to de hêdî-hêdî herekîno. Awa şilîye senî ke erd de xo rê rayîran kena ra û resena herre, o zî leşa to de rayîranê eşqî keno ra. Ziwanê ey wina germin binpîzeyê de de gêreno. Şilîyan şimeno gorimanê to ra. O bi ziwanê xo dejanê to gêno û herindaya dejan de vilan nano ro. Leşa to welatê vilan o.

Ti qîrena û eşq bi qîrayîşanê to yeno ziwan.

Ti tewr verî yo ke ziwanê eşqî wina rût û repal goş dana.

Şima nêverdanê no şabîyayîş duştê qaydeyanê exlaqî de mexlub bibo. Şima bi eşq xo şuwenê. Eşq heme qilêrê şima keno pak. Şima nêwazenê nêrî makî ra serdestêr bo. Şima wazenê ke nêrî û makî têduşt bê.

Têduşt û yew...

Wexto ke teber de şewe virarî fişte şewdirî ra bedenê şima zî areşînê ra.

Dejê şima qedînê...

JARA

| Hacer PETEKKAYA |

Finê de hesyane bi xo
Gumandê mi de hersî, pordê mi de ariq
Ewnane saeti ra, didî rê pancyes wazena
Heme ca tarî yo
Sereyê xo na dês a, çimê xo girotî
Dês zî bi ze buzî
Merg ame mi vîrî, mezel ame mi vîrî
Tî ameya mi vîrî
Mezel serd o, tarî yo, hinî nê?
Hewnê mi rema...

Zerrîya mi to vazena
Hena senî vajî
Kezaba mi veşena
Kîle kewta ra ci
Çimê mi bîyê pirdê herso
Gumandê mi ra xo viradanê
Êyê jî mi ra şinê
Zeydê to wa...

Tî şîya se kîrê?
Uja tîyay ra dahîna weş o?
Uja ûmişê to beno
Tîya bê to ûmişê mi nêbeno
Tî ya qotî ya?
Kotî ya se, bê Jara!

Bê to nêbeno
Kes cayê to nêgêno
Merg ûmişê to nêbeno
Tî ya qotî ya?
Kotî ya se, bê Jaraaa!...

KURDÎSTANÊ BAŞÛRÎ DE EDEBÎYATÊ KURMANCÎ

| Sidqî HIRORÎ

Bêşik zaf faktorî estê ke averşiyayîşê edebîyatê nuşteki yê ziwane de benê hetkar; eke zivan ziwane perwerdeyî bo, eke resmî bo û her warê cuye de bêro bikar ardene, eke weşanxane û çapxaneyî estbê, eke dezgeyê ke piştgirîya vilakerdişê edebîyatê nuşteki yê ê ziwani bikerê estbê, eke wendoxê ê edebîyatî estbê û eke nuştoxî rotişê eseranê xo ra pere qezenc bikerê... Nê îmkanan ra mehrumbîyayîşê kurdkî parçeyêk ra bi parçeyêkê bîni ferq keno. La qet guman tey çin o ke parçeyanê bînan ra vêşer rayîrê ke kurdkîya nuşteki û çap û weşanayîşê edebîyatê nuşteki rê abîyê başûrê Kurdîstanî de estê. Labelê ganî merdim vajo ke nê îmkanî seba kurdkîya soranî û kurdkîya kurmancî eynî nîyê.

Verî ke ziwane kurdan başûrê Kurdîstanî de bibo ziwane perwerdeyî, sey heme parçeyanê bînan yê Kurdîstanî, medreseyanê dîni de; tekya û camîyan de, hem mintiqaya soranîqiseykerdoxan de hem mintiqaya kurmancîqiseykerdoxan de dersî bi kurdkî ameyêne şîrovekerdiş, klasîkê kurdkî ameyêne wendiş. Bi her di dîyalektan şîirî nusîyayêne, hem bi nuşteki hem bi fek kî neq bîyêne û vila bîyêne. Dima, seserra vîstine ra nat êdî dest pêkerd destnuşteyê nê şîiran ameyî çapkerdiş û hema zî yenê çapkerdiş.

Destpêkê seserra vîstine de, dewrê hukmatê Şêx Mehmûdî [Berzencî] de, yanî serranê 1922-23 de wendegehanê Silêmanîye de kurdkîya soranî bîye ziwane perwerdeyî, heta ke nê demî de İngilîzan zî hem Silêmanîye de hem Bexdad de giraniye da weşangerîya kurdkîya soranî ser. Gama ke serra 1932 de Îraq bi endamê Cemîyetê Miletan, bi nuşteki soz da ke mintiqayanê kurdan de hem wendegehan de hem zî mehkemeyan de cadayîşê kurdkî garantî bikero. Naye ra pey zaf ra tay nê parçeyê welatî de no heq tetbîq bi, kurdkîya soranî bîye ziwane perwerdeyî. Hewlêr de unîversîte abîye, kovar û rojnameyî weşanîyayî. Nê averşiyayîşî bîyî sedemêko sereke ke bi kurdkîya soranî edebîyatê nuşteki geş bibo.

Vera naye de, kurdkîya kurmancî hetanî serra 1992 zî tena ziwane medya û kitabî bîye. Eserê edebî yê bi kurdkîya kurmancî destpêkê serranê 1970an ra kovar û rojnameyanê ke başûrê Kurdîstanî de vejîyenê de weşanîyayî. Bêşik rolê Radyoyê Kurdî yê Bexdadî, estena Beşî Edebîyatê Kurdî le Bexdayê û 1970 de awanbîyayîşê Yêkîtiya Nivîserên Kurd li Duhokê zî geşbîyayîşê nê edebîyatî de estbi. La badê serra

1992 êdî kurdîya kurmançî wîlayetê Duhokî de bîye ziwanê perwerdeyî. Nê wîlayetî de çapxane û weşanxaneyî peyda bîyî, çend unîversîteyî awan bîyî, rojname û kovarî zêdîyayî, di rojnameyê rojaneyî bi kurdîya kurmançî vejîyayî, gelêk kanalê radyo û televîzyonan abîyî. Nînan kerd ke edebîyatê nuşteki yê kurdîya kurmançî başûrê Kurdistanî de zaf lez vile bido.

Şîre

Neke tena başûrê welatî de heme parçeyanê bînan de edebîyatê kurdkî de şîre destpêkê edebîyatî ya. La Başûr de klasîkê kurdîya kurmançî verên a zaf bîyê. Ni-mûne:

Mensûrê Girgaşî, Şêx Şemsiddîn Qutb (1588-1674), Bekir Begê Erizî (1767- ?), Şêx Nuredîn Birîfkanî (1790-1851), Şêx Xalid Axayê Zêbarî (1827-1870), Husnî Bamernî (1868-1936), Nadirê Kanîsarkî (1872-1948), Şêx Ziyaeddîn Neqîşbendî (1890-1944), Ehmedê Nalbend (1890-1963), Şêx Memdûh Birîfkanî (1911-1976), Mela Enwer Mayî (1913-1963), Şêx Tahirê Şûşî (1917-1962), Salih Yusifî (1918-1981), Sadiq Behaeddîn Amêdî (1918-1982), Heyder Metînî (1922-2000) ûêb.

Şîre kurdîya kurmançî yê nuştoxanê başûrê welatî destpêk de kovaranê kurdkî de weşanîyayî. Çend şîre Enwer Mayî (hûmara 52, serre 1943), Salih Bamernî (hûmara 55, serre 1943) û Şêx Memduh Birîfkanî kovara **Haware** ya Mîr Celadet Bedirxanî de ameyî weşanayîş. Labelê destpêkê geşbîyayîşê şîra şairanê kurmançînuştoxan destpêkê serranê 1970an de bi kovar û rojnameyanê sey **Hawkarî, Beyan, Birayetî, Roşinbîrî Nwê, Rojî Kurdistan, Çiya, Dengê Me** ûsn. de vîrazîya. Merdim eşkeno vajo ke başûrê welatî de bingeyê şîra kurdîya kurmançî nêmeyê serranê 1960yan de hetê Bedirxan Sindî û Ebdilrehman Mizûrî ra ame ro-nayîş. Nê her di şairan bi newekerdişê muhtewayaya şîra klasîke dest pêkerd vîyartî şîra newîya serbeste.

Badê ke serra 1970 de kurdî û hukmatê Bexdadî werê ameyî û heqê weşange-rîya bi kurdkî kewt destê kurdan, êdî neslêko newe yê şairanê kurdan peyda bi û nê averşîyayîşî hetanî peynîya serranê 1980an dom kerd. Tayê şairê nê qonaxî nê yê:

Salih Elî Gulî, Xalid Husên, Feysel Msitefa, Xelîl Duhokî, Mihsin Qoçan, Mueyed Teyib, Idrîs Çelkî (Edîb Çelkî), Sidîq Hamid Xalid, Musedeq Tovî, Selman Kovilî, Ehmed Qerenî, Vehêl Amêdî, Sebriye Hekarî, Mehîfûz Mayî, Rêkêş Amêdî, Sidqî Hirorî, Remezan Îsa, Necîb Balayî, Nezîre Mihemed (Deyka Dalyayê), Jaro Duhokî, Seîd Dêreşî, Hîvî Berwarî, Segvan Ebdilhekîm, Kovan (Cefer Îbrahîm), Pêzanê Alî-xan, Îsmail Badî, Hişyar Rêkanî, Behcet Hirorî, Hesên Silêvanî, Simko Amêdî, Hemîd Emîn Mûsa, Nacî Taha Berwarî, Hikmet Yasîn Akreyî, Mihemed Emîn Duskî ûêb.

Şîrê zafê nê şairan rojname û kovaranê kurdkî ke peynîya serranê 1960yan ra he-tanî peynîya serranê 1980an de vejîyayî de weşanîyayî. Temayê tewr sereke yê şî-

ranê nê qonaxî xoverdayîş, sembolîzm, heskerdişê welat û miletî, nakokîyê mîyanê komelî ûsn. bî.

Goreyê bîblîyografyaya ke Mistefa Nerîmanî amade kerda, 546 kitabênê şîranê kurdî ra ke serranê 1787 ra hetanî 1986 çap bîyê ra 28ê înan hetê şairanê başûrê welatî ra bi kurdîya kurmancî nusîyayê. Nînan ra dîyar beno ke dîwanê şîran o tewr verên bi nameyê **Zêrgul** yê Salih Elî Gulî yo ke serra 1970 de çap bîyo. Zafaneyê nê 28 eseran de şîra hemdeme serdest a. Goreyê kronolojîya çapbîyayîşî nê 28 dîwanê şîran wina rêz benê:

- 1) *Zêrgul*, Salih Elî Gulî, 1970, 92 r.
- 2) *Bwîka Behdîna*, Salih Elî Gulî, 1971, 11 r.
- 3) *Bişkujek ji baxçeyêt Kurdistanê*, Mihemed Emîn Axa Akreyî, 1971, Duhok, 40 r.
- 4) *Beyta Nesîheta*, Mela Ebdilla Îbrahîm, 1971, Duhok, 14 r.
- 5) *Dîwana Ehmedê Nalbend* (Muxliz), 1972, Duhok, komkirina Xalid Hisênî, 87 r.
- 6) *Evîn*, Feysel Mistefa, 1978, Bexda, 165 r.
- 7) *Cukek ji rîbarê evîna min*, Ehmed Qerenî, 1978, Bexda, 54 r.
- 8) *Kulîlka nîsanê*, Edhem Barzanî, 1979, Bexda, 62 r.
- 9) *Şîn û şadî*, Sebrî Botanî, 1979, Bexda, 262 r.
- 10) *Guvend û behî*, Sidîq Hamid Xalid, 1980, Bexda, 68 r.
- 11) *Ji evîna çirayên kevin*, Ebdilrehman Mizûrî, 1980, Bexda, 142 r.
- 12) *Te çi viya min neanî*, Xelîl Duhokî, 1981, Bexda, 136 r.
- 13) *Ya min gotî ya min negotî*, Têlî Emîn, 1981, Bexda, 124 r.
- 14) *Qeftek ji huzanê Nalbendî*, amadekirina Xalid Hisênî, 1981, Bexda, 270 r.
- 15) *Dîwana Bekir Begê Erizî*, ji amadekirina Ebdilkerîm Findî Doskî, 1982, Bexda, 182 r.
- 16) *Silavek bo Delalê*, Xalid Hisên, 1983, Bexda, 184 r.
- 17) *Man*, Ehmed Qerenî, 1983, Bexda, 30 r.
- 18) *Dilistan*, Sebrî Botanî, 1984, Bexda, 78 r.
- 19) *Peyvêt dilî*, Qesîm Hesên Mihemed Emîn, 1985, Bexda, 64 r.
- 20) *Dem e bihara te hilda*, Salim Mistefa Ebdilezîz, 1985, Bexda, 75 r.
- 21) *Lêve nabim*, Rêkêş Amêdî, 1985, Bexda, 77 r.
- 22) *Min têr nedît*, Xazî Akreyî, 1985, Bexda, 62 r.
- 23) *Hemî wêne ji te ne*, Dr. Nafi' Akreyî, 1985, Bexda, 120 r.
- 24) *Rastî Hirorî* (Sidqî Hirorî), Çend huzanekên nenavkirî, 1986
- 24) *Befra li vêrê*, Mihsin Qoçan, 1986
- 25) *Pêla spî*, Xalid Hisên, 1986, Bexda, 100 r.
- 26) *Subey wê bêt*, Xalid Hisên, 1986, 46 r.
- 27) *Îraqa Xuştivî*, Xalid Hisên, 1986, Hewlêr, 32 r.
- 28) *Landik*, Kemal Remezhan Akreyî, 1986, Bexda, 50 r.

Başûr de qonaxê tewr dewlemend yê şîra kurdîya kurmancî, badê serra 1992 yo

ke no parçeyê welatî azad bi. Ê demî ra nat şîra kurmancîya nê parçeyî hem hetê çendîniye ra hem hetê senîniya muhtewa û şeklî ra zaf vurîya û zaf zî aver şîye. Ancî gelêk nameyê ciwanî yê neweyî zî peyda bîyî û bi seyan dîwanê şîran weşanîyayê.

Hîkaye

Şîra serbeste û hîkayeya kurdîya kurmancî ya başûrê welatî demê serewedartişê fikrê neteweyî û têwgêrayîşê sîyasî yê neteweyî reyde dest pêkerd. Merdim eşkeno hîkayeya **Serhatîyek** (Serebutêk) ya Salih Rişdîyî ke hûmara hîrêyine ya kovara **Ronahî** (1960) de weşanîyaya sey destpêkê hîkayeya kurdîya kurmancî ya başûrê welatî bihesibno. Kitabê yewin yê hikayan zî, merdim eşkeno kitabê **Nan û Jiyan** yê Mihemed Emîn Osmanî ke serra 1969 de weşanîyabî bihesibno.

Serra 1970 ra hetanî 1974, nê serranê azadîya vatiş û rojnamegerîye de, peyda bîyayîşê rojname û gelêk kovaranê kurdî û îmkanê çapkerdişê kitabane bi kurdkî reyde gelêk nameyî peyda bîyî. La tayê hîkayeyê nê qonaxî hema pirênê folklor û serbutan de bî. Labelê mîyanê nê neslî de tayê estbî ke şênayî hîkayeya hunerî zî bixuliqnê û nuştoxîye de dom bikerê. Wina aseno ke qonaxê badê şikîyayîşê serewedartişê Kurdîstanî yê serra 1975î de qonaxêko vêşêr yê kurdbîyayîş û wayîr-vejîyayîşê ziwan û edebîyatî bi, coka nê qonaxî de hîkayeya hunerî zî geştir bîye.

Qismêkê nuştoxanê serranê 1970an ra ke eserê înan nê serran de weşanîyayê, nê yê:

Sadiq Behaidîn Amêdî, Elî Neqîşbendî, Mihemed Birîfkanî, Ebdulrehman Elî, Celal Berwarî, Hecer Elî, Omer Elî Badî, Diyar Doskî, Şewket Yaqub, Xidir Silêman, Hecer Elî Bamernî, Xelîl Hekarî, Gîlan Çelebî, Fewzî Etrûşî, Xelîl Cindî, Segvan Ebdilhekîm, Heyder Nîzam, Ebdî Duhokî, Şaluk, Omer Elî Badî, Farûq Amêdî, Mihemed Elî Îbrahîm, Memo Barzanî, Reşîd Findî, Feysel Mistefa, Mistefa Elhac, Faris Ebdilla Hemo, Enwer Mihemed Tahir, Îbrahîm Selman, Feysel Mistefa, Şeiban Mizûrî, Sidqî Ebdilqadir (Sidqî Hirorî / Rastî Hirorî), Ceifer Îbrahîm Hacî, Nizar Mihemed Seîd, Salimê Casim, Cotyar Elî Adem, Remezhan Derwîş, Mihsin Silêvaneyî, Rîbar Ebdulrehman

Hûmara hîkaye û kitabane hîkayeyan ra, teknik û muhtewaya înan ra bellî beno ke serrê 1980an Başûr de qonaxê averşîyayîşê hunerê hîkayeya kurdîya kurmancî bî. Tayê nameyê neweyî ke nê qonaxî de peyda bîyî nê yê:

Mihemed Selîm Siwarî, Dr. Nafî Akreyî, Bayîzê Omer, Celal Mistefa, Kerîm Beyanî, Fazil Omer, Hekîm Ebdulla, Salih Elî Gulî, Îsmâil Mistefa, Hesên Îbrahîm, Têlî Salih, Cemîl Mihemed Şêlazî, Zekî Silêvan, Qeyran Ferec, Îsmet Mihemed Bedel, Hesên Silvaneyî, Egîd Şeffîq, Qeyran Ferec, Qasim Silêman Berwarî, Hişyar Rêkanî, Serfiraz Neqîşbendî, Ebdulla Cindî, Hekîm Ebdilla, Sebîh Mihemed Hesên, Fehmî Sel-

man, Luqman Salih, Xalid Salih, Fazil Omer

Kitabê hîkayeyan ke nê qonaxî de ameyî çapkerdiş yê nê nuştoxan bîyî:

Nafî Akreyî, Şeiban Mizûrî, Enwer Mihemed Tahir, Mihemed Selîm Siwarî, Rastî Hîrorî (Sîdqî Hîrorî), Nîzar Mihemed Seîd, Kerîm Cemîl Beyanî, Ebdilla Cindî, Celal Mistefa, Zekî Silêvaneyî, Ceifer Îbrahîm, Serfîraz Neqîşbendî

Goreyê bîbliyografyaya ke Mistefa Nerîmanî amade kerda, serra 1787 ra hetanî serra 1986, tam 166 kitabê hîkayeyan yê kurdkî başûrê Kurdîstanî û Îraq de weşanîyayê. Nînan ra 14 kitabî yê kurmancînuştoxanê başûrijan ê.

Kitabanê nê qonaxî ra qismêk nê yê:

- 1) *Nan û jîyan*, Mihemed Emîn Osman, 1969.
- 2) *Çîrokî kurmancî*, Elî Newqîşbendî, 1972, Duhok, 103 r.
- 3) *Komir*, Îbrahîm Selman, 1979, Bexda, 104 r.
- 4) *Xan û man*, Sadiq Behaedîn Amêdî, 1981, Bexda, 264 r.
- 5) *Cotyar*, Şeiban Mizûrî, 1981, Bexda, 39 r.
- 6) *Ev çîroke bdwîmahî nehat*, Enwer Mihemed Tahir, 1983, Bexda, 56 r.
- 7) *Mizgînî*, Mihemed Selîm Siwarî, 1983, Bexda, 80 r.
- 8) *Ew şeva qet ji bîr nakim*, Dr. Nafî Akreyî, 1984, Bexda, 80 r.
- 9) *Bo me gotin*, Xalid Hisên, 1984, Bexda, 93 r.
- 10) *Aştî*, Nîzar Mihemed Seîd, 1985, Bexda, 64 r.
- 11) *Kurteçîrok*, Şeiban Mizûrî, 1985, Bexda, 35 r.
- 12) *Dîmenek ji çîroka jîyana min*, Rastî Hîrorî (Sîdqî Hîrorî), Xînêre, çapxaneya Xebat, 1985.
- 13) *Ew çîroka dwîmahîka wê ne diyar*, Şeiban Mizûrî, 1986, Bexda, 39 r.
- 14) *Te negot*, Şeiban Mizûrî, 1986, Bexda, 32 r.
- 15) *Dilvîn*, Kerîm Cemîl Beyanî, 1986, Bexda, 80 r.
- 16) *Momkeka nevemirî*, Rastî Hîrorî (Sîdqî Hîrorî), Tehran, 1986
- 17) *Rêya beranî*, Mihemed Selîm Siwarî, 1986, Bexda, 127 r.

Xalid Salih, kitabê xo yê bi nameyê ***Kurteçîroka Kurdî Li Devera Behdînan*** (1960-2005) de dîyar keno, pancês serran de, yanî mîyanê serranê 1991 ra hetanî 2005, hîkayeyê 250 ra vêşêr nuştoxan weşanîyayê. Hûmara hîkayeyanê ke weşanîyayê zî serrêk ra bi serra bîne vêşêr bena. Sey nimûneyî, serra 1991 de heştês hîkayeyî weşanîyayê, la serra 2005 de 109 tene hîkayeyî weşanîyayê. Tayê nuştoxê ke kitabê înanê hîkayeyan nê qonaxî de weşanîyayê nê yê:

Kerîm Cemîl Beyanî, Fazil Omer, Hesên Silêvanî, Qeyran Ferec, Mislim Batîlî, Îsmail Mistefa, Enwer Mihemed Tahir, Bayîzê Omer, Ismet Mihemed Bedel, Segvan Xelîl Hîdayet, Egîd Şefeq, Celal Mistefa, Hesên Îbrahîm, Sebîh Mihemed Hesên,

Xalid Salih, Têlî Salih, Yûnis Ehmed, Mihsin Ebdulrehman, Sidîq Hamid

Roman

Wina aseno ke destpêkê romanê kurdîya kurmancî yê nuştoxanê başûrê Kurdîstanî nîmeyê diyine yê serranê 1980an ra dest pêkeno. Romanê **Buhijîn** yê Dr. Nafî Akreyî serra 1986 de sey romanê yewin yeno şinasnayîş. Labelê yewna romano kilmek nê qonaxî de vejîya, o zî **Deravê Teng** yê Kerîm Beyanî bi ke serra 1988 de weşanîya. Badê nînan hetanî serranê 1990an tu romanê bînî nêvejîyayî. Serranê newayan de zî hîrê romanî weşanîyayî:

- 1) *Gulistan û Şev*, Hesen Silêvaneyî, 1996
- 2) *Kurê Zinarê Serbilind*, Sidqî Hîrorî, 1996
- 3) *Evîn û Şewat*, Sidqî Hîrorî, 1998

Tayê romanê ke serranê 2001 ra nat weşanîyayê, nê yê:

- 1) *Geryan li Babê Berze*, Enwer Mihemed Tahir, 2001
- 2) *Ew Aşê Derav Lê Wergeryay*, Nacî Taha Berwarî, 2002
- 3) *Dozexa Spî*, Hesen Îbrahîm, 2002
- 4) *Hêlên Sor*, Hizrevan, 2004
- 5) *Memo Kew Berda*, Hesen Îbrahîm, 2005
- 6) *Janên Sînahiyê*, Tehsîn Navîşkî, 2005
- 7) *Viyan di Demekê Jandar da*, Mihsin Ebdulrehman, 2005
- 8) *Sotingeh*, Bilind Mihemed, 2005
- 9) *Dawiya Şervanekî*, Ismet Mihemed Bedel, 2005
- 10) *Bîst Sal û Êvarek*, Sebrî Silêvanî, 2005
- 11) *Şevên Sar*, Hesen Îbrahîm, 2006
- 12) *Ez û Delal – Min bi Tenê Nehêlin*, Sidqî Hîrorî, 2007
- 13) *Miryema*, Sebrî Silêvanî, 2007
- 14) *Sîlav û Mêrên Wê*, Hesen Îbrahîm, 2007
- 15) *Çavên Sîtavkê*, Tehsîn Navîşkî, 2007
- 16) *Şevên Pragê*, Hesen Îbrahîm, 2008
- 17) *Xeca Berlînî*, Hesen Îbrahîm, 2008
- 18) *Kimêdê Gewr*, Sidîq Hamid, 2009
- 19) *Baxore*, Mihsin Ebdulrehman, 2009
- 20) *Aliyê Dî yê Pirê*, Tehsîn Navîşkî, 2010
- 21) *Evîn û Enfal*, Hesen Îbrahîm, 2010
- 22) *Svîtlana*, Hesen Îbrahîm, 2010
- 23) *Neya Bendemanê*, Kemal Silêvaneyî, 2011
- 24) *Şopên Rondikan*, Hizrevan Ebdulla, 2011

25) *Tavge*, Tehsîn Navîşkî, 2011

26) *Pel û Xulî*, Tehsîn Navîşkî

Netîce

Nê nuştoxê ke xuliqnayîş û averberdişê edebîyatê kurdîya kurmancî û ya başûrê Kurdîstanî de ca girewto, seba ke serra 1992 ra ver kurdîya kurmancî wendegehan de ziwane perwerdeyî nêbî û nê nuştoxî wendegehan de nêmusaybî nuştîşê ziwane nuşteki yê kurdîya kurmancî, înan bi xo her yewî goreyê xo ra qaydeyê gramerî tespît kerdê û eserê xo nuştê. Nika êdî badê ke bîyî çend serrî wendişê kurmanckî esto, coka merdim hêvî keno ke no averşiyayîş bibo gamêk seba ziwane standard û tekuzî yê nuştîşî, hetê gramer û îmla ra ziwane biserûber bibo.

Herçî şîr a, hem hetê muhtewa ra hem hetê formî ra zaf aver şîya. Hîkaye zî hikayeyanê parçeyanê bînan ra kemêr nîya. La roman, merdim eşkeno vajo ke hema qonaxê xo yê destpêkî de yo. Labelê tayê nimûneyanê weşanîyayan ra merdimî de hîsêk virazîyeno ke roman xo amade keno ke gamanê hîrayan bierzo.

Çimeyî:

1) *Kurteçîroka Kurdî li Devera Behdînan 1960-2005*, Xalid Salih, Duhok, 2010

2. *Kurtiyek li Dor Pêşdeçûna Kurteçîrokê û Romanê li Devera Behdînan*, Ismet Mihemed Bedel,

http://chirokakurdi.blogspot.se/p/blog-page_10.html

3. *Bibliyografyaya Du Sed Salî Kitêbî Kurdî 1787-1986*, Mistefa Nerîman, Bexda, 1988

4. *Hawar*, Hejmar 24–57 (1934-1943), Berlin, 1976

5. *Helbesta Hevçerx ya Kurdî* (bergê 1, 2, 3), Xelîl Duhokî

DI ŞÎRÎ

|Newzat VALÊRÎ|

DEJO HEZAR SERRÎN

*Ey mîyanê kesî de bêkesîyê ma
Ey mîyanê vengani de bêvengîyê ma
Û ey mîyanê sixletî de tenatîyê ma
Kamca de dest pêkeno
Û kamca de qedîyeno
No dejî ma yê hezar serrîn
Û êdî kerrayî herikîyayî
Awe ikîyaye destanê ma de
Û adir cemedîya
Erd helîya bextê ma yo siya de
La nêvurîya mîyanê arî de
No qeder û îqbalê ma yo ecêb!...*

CIWÎYAYÎŞ ÇI WEŞ O

*A mêk ewqîyena gilçeyê koyî de tenik tenik
Baxçe de vengdayî ê mîlçikan bi wiçewiç
Riyê asîmanî de rojêko nazdar kaykerdi de yo
Û peyê banan ra hewayêkê serxo î
Vayêko lertzîn hembertîya înan keno
Nika andêko nazenîn herikîyeno
Nê demêkê mustesnayî de hêdî-hêdî..*

Reyna zî, ez vajî ciwîyayî çî we o!...

SEREBUTÊ HÎKAYEYA KURMANCÎ

| Receb DILDAR |

Hîkayeya kurmanckî badê çend qonaxan nika herra xo ser o kokê xo veradayo erd û bi awa welatê xo sey gulêka hewtbere geş bena. Êdî Dîyarbekir bi nuşttox, kovar û weşanxaneyanê xo bîyo merkezê hîkayeya kurmanckî.

Senî ke yew dare gama ke herra xo ser o rîşteleyanê xo verado binê erdî, a dare hem zaf zixm bena hem zî şax û berê xo zaf geş benê, hîkayeya kurmanckî zî nika herra welatê xo ser o, bi hîkayanê merdimanê welatê xo newe ra geş bena û sey tewiranê bînan yê edebîyatê kurdan, verê xo dana sehaya edebîyatê cîhanî.

Hîkayeya kurmanckî badê çend qonaxan resa herra xo ser. Gelo nê kamcîn qonax ê? Hîkayeya kurmanckî ça ra dest pêkerd û nika resaya kamcîn qonaxî? Ma do cebabê nê persan bidîn.

Cigêrayoxê ke tarîxê edebîyatê kurdan ser o xebitîyenê, hîkayeya Mela Mehmûdê Bayezîdî (1797-1867) a bi nameyê “Mem û Zîn” (1856) sey destpêkê hîkayeya kurmanckî hesabnenê. Herçiqas na hîkaye goreyê peymê ewroyî yê hîkaye nêbo zî sey destpêkê hîkayeya kurmanckî tarîx de cayê xo girewto. Hem zî wextêko wina rew de. Sey heme xebatanê bînan yê Mela Mehmûdê Bayezîdî na hîkaye zî bi waştîş û ardimê Alexander Jabayî resaya roja ewroyî û verê destê ma.

Badê Erziromî hîkayeya kurmanckî na rey verê xo dana bi Îstanbul. Ê wextan Îstanbul paytextê Usmanîyan o, merkezê roşinvîrî û çapemenîye yo. Hîsê neteweyî mîyanê wendekar û zanayanê kurdan de zî vila benê. Na pêla neteweyî roşinvîrê kurdan dorê komele û kovaran de ana pêser. Hîkayeya diyine ya kurmanckî derdor û atmosferêko winasî de yena nuştîş. Fuad Temo, hîkayeya xo ya bi nameyê “Çîrok” serra 1913 de kovara **Rojî Kurd** de weşaneno. Semedê nameyê qehremanê hîkaye ra badê pey Mehmûd Lewendî nameyê na hîkaye kerde “Şewêş”. Herçiqas badê “Mem û Zîn” a Mela Mehmûdê Bayezîdî bêro nuştene zî tayê cigêrayoxî hîkayeya “Şewêş” ya Fuad Temoyî kurmanckî de sey destpêkê hîkayeya moderne hesabnenê. Badê Fuad Temoyî kurmanckî de demeyêko derg hîkayeyî nênusîyayî. Çünke şert û zurûfê ke edebîyat tede bêro viraştene çin bî. Roşinvîrê kurdan rejîmê nîjadperest yê tirkî ver mecbur mendî ke ca û warê xo biteriknê û welatanê derûdorî ra vila bibê.

Badê vilabîyayîş û mîyan ra şîyayîşê tecrubeyê Îstanbulî, heta bireso bi Dîyarbekir, hikayeya kurmanckî hîrê qonaxanê muhîman ra vîyarena. Qonaxo yewin kovara **Heware** û derûdorê aye yo. Qonaxê diyin rojnameyê **Roja Teze** û kurdê Qafqasya yê. Qonaxê hîrêyin zî Swêd o; badê serranê 1980an kurdanê ke koç kerd şî nê welatî, nê qonaxî de rolêko muhîm kay kerd.

Hîsê ke ruh û can danê kovara **Haware**, rêxistina Xoybûnî û fikrê ê wextî yê neteweyî yê. Hêvîya ke bi Xoybûnî pêt bena, tovê edebîyatê kurdkî zî newe ra geş kerd. Badê mîyan ra şîyayîşê hereketê sîyasî yê ê wextî, hêvî xo edebîyat de aver bena. Bitaybetî zî kovara **Heware** nê qonaxî de rolêko muhîm kay kena. Eynî sey kovara **Heware** (1932-1943) kovara **Ronahî** (1942-1954) û kovara **Roja Nû** (1943-1946) zî eynî rayîr ra dom kenê. Esas nê qonaxî de hikayeya kurmanckî tam muşexes bena. Hikayenuştoxê nê demî verê xo danê hikayeya cîhanî û binê tesîrê edebîyatê dinya de hikayeyanê modernan nusenê. Seba nê qonaxî ganî ma hertim keda edîbanê sey Celadet Alî Bedirxan, Kamuran Alî Bedirxan, Osman Sebrî, Qedrîcan û Nûredîn Zazayî xo vîr ra nêkerîn. Bitaybetî zî Nûredîn Zaza, awankerdişê hikayeya moderne ya kurmanckî de rolêko muhîm kay keno û nika zî hikayeyê ey bi zerweşî yenê wendene.

Derheqê hikayeya kurmanckî de yewna merkez ke tarîx de cayê xo girewto rojnameyê **Rêya Teze** (1930-2003) û kurdê Qafqasya yê. Kurdê êzidî ke zulmê dewleta Usmanî ra remaybî şîbî hetê Armenîstanî ra, bitaybetî zî domanê înan ke êtîmxaneyanê armenîyan de pîl bibî û musaybî wendiş û nuştîş, înan xebatêka eslî kerde. Verî, înan folklorê kurmanckî da arê, dima bingeyê nê folklorî ser o înan edebîyatê kurmanckî xuliqna. Ê wextan hemeyê cîhanî de, bitaybetî zî Yewîya Sovyetan de vayêko xurt yê sosyalîzmî estbi. Kurdê Qafqasya zî kewtbî binê tesîrê fikrê sosyalîzmî û bi nê hîsan adirê edebîyatê xo gurr kerdêne. Edebîyatê înan de seypê-yîye û edalet temayê sereke bî. La geşbîyayîşî de fikr û hîsê neteweyî û cigêrayîşê tarîxê kurdan ser o yewna pêle roşn dayêne edebîyatî ser. Na gama

pête ya edebîyatî de rîmanê tewr verên yê kurdan, **Şivanê Kurmanca** hetê Erebê Şemoyî ra ame nuştîş û 1935 de weşanîya. Labelê gelêk hîkayeyê kurmanckî zî nê demî de nusîyayî. Merdim eşkeno sey hîkayenuştoxan bi dore nameyê Erebê Şemo, Elîyê Evdîrehman, Wezîrê Eşo, Sîma Şemend, Xelîlê Çaçan, Tosinê Reşîd, Emerîkê Serdar, Eskerê Boyîk û Têmûrê Xelîlî bihûmaro.

Kurdîstanê Bakurî de rejîmê tirkan heme rayîrî kurdan ra girewtbî, zîwanê înan qedexe bi, bi zîwanêko qedexe zî viraştîşê edebîyatî zehmet o. La peynîya serranê 1970an de mîyanê kurdanê Bakurî de di hetan ra hîsê neteweyî xurt bî; yew ci ra pêla sosyalîzmî bî, yê diyin tesîrê hereketê neteweyî yê Mela Mistefa Barzanî bi. Binê tesîrê nê her di pêlan de

Mehmed Emîn Bozarslanî serra 1979 de dest pêkerd bi kurmanckî hîkayeyî nuştî. Nê hîkayeyî bi nameyê "Meyro" sey kitab weşanîyayî. Eynî wext de kovara **Tirêje** ke safî bi kurdkî bî; nêmeyê xo kurmanckî nême kirdkî Îzmîr de weşanîya. Kovara **Tirêje** de Rojen Barnasî bi nameyanê cîya-cîyayan hîkayeyê kurmanckî yê modernî nuştî. Labelê demeyêko nêzdî de cuntaya duwêsê êlule yê serra 1980 dest na îdareyê dewleta tirkan ser, kurdê roşinvîrî ke tepîşîyayîş ra xelisîyayî, qîsmêkê înan welatanê Ewropa ra vila bîyî.

Gelêk roşinvîrê kurdan ke welat de sîyaset kerdêne la rêxistinê înan vera rejîmê

cunta de pelixîyayî, Ewropa de dest bi karê edebîyatî kerd. Coka na rey Swêd bi merkezê edebîyatê kurdan û hetanî peynîya serranê 1990an zî nê rolê xo kay kerd. Nê qonaxî de kovara **Nûdemî** averşîyayîşê edebîyatê kurmanckî de, bitaybetî averşîyayîşê hîkayeya kurmanckî de xizmetêko baş kerd. Swêd de warê hîkayenuştoxîye de gamê zaf muhîmî ameyî eştîş û nuştoxê sey Rojen Barnas, Hesenê Metê, Firat Cewerî, Şahînê Bekîrê Soreklî, Lokman Polat, M. Alî K, Fewaz Husên û Torî nê demî de eserê muhîmî dayî.

Serranê peynî yê 1990an de Îstanbul reya diyine bi merkezê edebîyatê kurdkî. Weşanxa-

Dr. Nûredîn Zaza (1919-1988)

neyê ke kitabânê kurdî çap kenê Îstanbul de abîyî, kovar û rojnameyan dest bi weşane kerd. Beno ke seba kurdan Îstanbul hertim wina muhîm bimano. Çünke Îstanbul Tirkîya de şaristano tewr gird o, nufusêko muhîm yê kurdan tede akincî yo, heto bîn ra şaristanê roşinvîriye yo, hema vajîn ke heme çapxaneyî uca yê.

Eke mewzû hikayeya kurmanckî bo, ganî merdim behsê Kurdîstanê Rojawanî zî bikero. Nê parçeyî de zî gelek edîbî estê la çi heyf ke înan zî zulmê dewlete ver verê xo dayo welatanê Ewropa. Nînan ra qismêkê hikayenuştoxan nê yê: Bavê Nazê, Helîm Yûsiv, Jan Dost, Fewaz Husên, Qado Şîrîn, Ridwanê Elî,

Pîr Rustem... Edebîyatê kurmanckî de rolê edîbanê Kurdîstanê Rojawanî yan zî bi nameyêko bîn, Binxete zaf zêde yo.

La nika hîna zaf Dîyarbekir bi weşanxane, kovar û nuştoxanê xo bîyo merkezo tewr muhîm yê edebîyatê kurmanckî. Bitaybetî badê serranê 2000an Dîyarbekir de pêdima kitabê hikayeyan ameyî weşanayîş. Merdim eşkeno nameyê hikayenuştoxanê kurmanckî yê nê serran wina bihûmaro: Yaqob Tilermenî, Dîlawer Zeraq, Çiya Mazî, Fewzî Bîlge, Sedat Yurtdaş, Receb Dildar, Evdile Koçer, Sîdar Jîr... Labelê nînan ra teber zî gelêk xort û kênayî estê ke nika warê hikaye de çelema xo şuxulnenê.

Seba kurdanê Kurdîstanê Bakurî Dîyarbekir nika merkezêko muhîm yê edebîyatî yo. Her serre ziwan û edebîyatê kurdî ser o gelêk aktîvîteyê sey panel, semîner û konferansan viraziyenê. Rîşê dara edebîyatê kurdan resayê herra xo, na dare êdî huşk nêbena.*

* Nuştoxî no nuşte seba kovara Şewçila bi kurmanckî nuşt. Edîtorê kovare çarna kirdkî ser.

DAYÊ

| Erkan TEKÎN |

Berbayêne ez binê zanîyê to de
Dest kerdêne porê mi ra
Destê to derman bî derdanê mi rê
Kilamê to dîyax bî canê mi rê
Beriqîyayêne zerrîya mi de
Sey estareyê serê şodirî
Sey çilaya bimbarekî
Sey roştîya Xizirî...
Gulbangê erdê derwêşî
Her şewe Xizir ardêne harmeyê min ê rastî ser
Şewe mi ser o bîyêne şenik
Şodir mi rê xeyr ameyêne
Mihemed orteyê oxirî de şîyêne
Hewt esparî orteyê eşq û keyfî de verba ci ameyêne

Dûrî kewtîme dayê dayê
Peyê dêsan û caxan der o
Ti ancî dûrî ra dûrî gulbangan ancena serva cîgera xo
Gulbangê to yenê ginenê canê mi ro eceb?
Ti kî nêzanena ez kî nêzanena...
Şewî nika giran ê dayê, rojî derg
Mihemed orteyê oxirî der o?
Nêzanena ez...
Mi ra zaf dûrî kewto
Zerrîya mi de roştî nê menda
Çilaya bimbarekî nêberiqîyena
Xizir ne hazir o ne kî nazir
Orteyê tengîye de menda ez
Hepis de dêşî zaf ê dayê
Keyberî zaf ê, caxî zaf
Ama ez zanena ke dayê
Gulbangê to yê pak û zelalî
Ne dêsan ne keyberan ne kî caxan nas kenê
Ancî yenê ginenê canê mi ro
Şewe kenê şenik mi ser o
Şodir xeyr yeno, tîje bena nêzdî
Gulbangê to omîd danê mi
Tarîyê zerrîya mi kenê roştî

EDEBÎYATÊ KIRDKÎ DE ZIWANÊ QISEYKERDIŞÎ SER O

| Abdulah ÇELİK |

Mario Vargas Llosa kitabê xo “Yew Romannusê Ciwanî rê Mektubî” de, yew eserê viraşteyî (fiktion; kurmaca) de behsê rolê vengê qiseykerdoxê mentî keno. Goreyê Llosa, “heçiqas alternatîfî bêhûmar biasîyê zî, exlebê xo hîrê alternatîfî estê: qiseykerdoxo karakter, qiseykerdoxo îlahî ke teberê hîkaye de yo, yew zî qiseykerdoxo nedîyar ke merdim nêzano teber yan zereyê dinyaya ke qisey bena de yo. Her di tewirê verênî yê qiseykerdoxîye edetanê edebîyan ra nat estê; qiseykerdoxo tewirê hîrêyin, eserêko nipînewe yê romanê modernî yo.”

Gama ke merdim metnanê kirmanckî etud keno, tîpê qiseykerdoxî ke vejîyenê vernî û asenê, yan qiseykerdoxê karakter o, yan zî qiseykerdoxo îlahî yo ke her çî zano. Sedemo ke nê her di hawayê qiseykerdişî wina ekserîyet yenê bikar ardene, kîşta tercîhê nuşttoxî yê weçînayîşê nê hawayê qiseykerdişan de, beno ke tewirê qiseykerdoxê nedîyarî hema nêşinasnenê bo. Nuşttox kamcîn vengî bi kar ano, cumleya destpêkî ya metnî ra eşkera bena. Mesela, merdim eşkeno **Gorseyê** Jêhatî Zengelani, **Xafilbelayê** Murad Canşadî, **Teberikê** Alî Aydin Çîçekî seba nê hawa qiseykerdişî rê sey metnanê nimûneyan ser o bixebitîyo.

Eke ma bala xo bidîm **Tariyîya Adirî de** yê Roşan Lezgîni ser, ma do bivînim ke qiseykerdoxo zafhûmar ameyo bikarardiş. Hîkaye wina dest pêkena:

“Destê to veşeno. Destê to yo rast. Veşayîşêko xerîb, xam. Yew bizoteyê adirî mîyanê muyanê barî û nermekan yê peyê bazinê destê to de halîn virašto. Veşneno.”

Ziwanê “to/ti”yê hîkaye de, vengê qiseykerdoxê hîkaye nedîyar (xeybane) kerdo û no veng zî ge-ge hîkaye de qiseykerdoxo îlahî ke her çî zano ge-ge zî sey qiseykerdoxê karakterî xo nîşan dano. Qiseykerdox kam o? Eke cumleya ke bi “Destê to veşenê...” dest pêkena bi dîqet etud bibo, do nedîyarîya (belirsizlik) qiseykerdoxê ke na cumle serf keno do hîna vêşî fehm bibo. Keso ke vano “Destê to veşenê...” kam o ecêba? Yew waştî, qiseykerdoxo îlahî ke her çî zano, qiseykerdoxo karakter, yew vengo ke hema nêvejîyayo meydan, wendox o, yan zî qiseykerdox bi xo yo? Herhal nê heme yê. Ez vana qey cewabê nê heme persan eynen sey qiseykerdoxê metnî do sey yew muamma hertim wina kîştêk de vîndenê.

Goreyê Mario Vargas Llosa, ganî nuştox qerar bido ke metn de kam qisey keno. Ez vana qey derdo tewr pîl yê nuştoyanê ke xo rê edebîyat kerdo meşexele no yo. Eke merdim vajo edebîyatê kirmanckî de Roşan Lezgîn nê derdî ra xelisîyayo ez vana qey do tespîtêko xelet nêbo herhal. Çunke mi verê cû va, **Tariyîya Adirî de** vengo ke metnî qisey keno, ma vînenê ke ey sey vengêkê zafhûmarî saz kerdo. Seba ke hîna asan fehm bibo, eke merdim çend nimûneyan bido baş beno. Mesela:

"Berê to gineno piro. Hikaye nîmcet manena. Ti ber akenî. Mêmanêka bêwext a. Esas, waştîyêka ereykewta ya. Nêeşkaya adirê eşqî ra xo ver ro bido. Wina wextêko bêwext de dayo piro ameya. La erey kewta. Rasta xo, her çî de erey kewta."

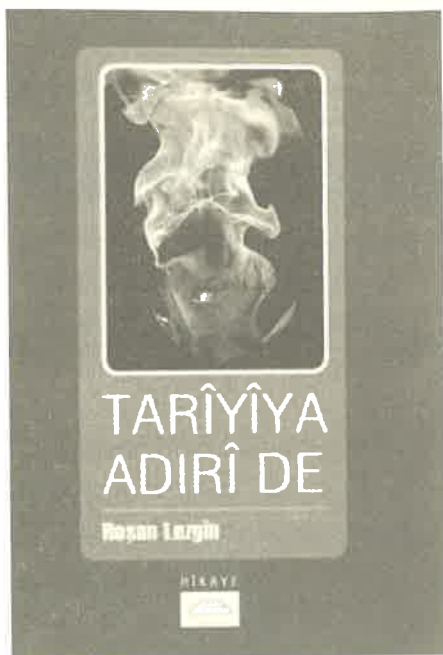
Eke merdim bala xo bido ser, metno ke qal beno zıwanê "to/ti"yî ser o awan bîyo. Coka qiseykerdox sey qiseykerdoxêkê nedîyarî vejîyeno vera ma.

Ez vana qey yewna nimûne do nê ferqî hîna dîyar nîşan bido:

"Îfadeyê rîyê cinike ra, merdim vano qey, seke mîyanê nivîne de verara waştîyê xo de bîya. Waştî heyecanê heskerdişî ra xo şaş kerdo, yew vateyo çors vato yan yew hereketo şaş kerdo. Xururê cinike şikito. A zî hêrs bîya, heridîyaya. Bîya asê. Îsyân kerdo. Nê hêrsî reyra wina viran sereyê xo darto we, vejîyaya teber. Heskerdişê aye zî aye ra heskerdiş zî nîmcet mendê. Merdim vano qey, eslê xo de wazena a vîstika şabîyayîşî ke nîmcet verdaya tamam bikero. La bi xururê xo nêdana werî. Nika nusena. Her çî ra fek veradayo, nusena. Heme hîsanê xo yê nîmcetan roman de tamam kena."

Tîya de qiseykerdoxo îlahî mesela qisey keno. Çunke cayo ke vengê qiseykerdoxî ca dayo xo, cayêko teberê mekanî de yo. Cayo ke qiseykerdoxê na hikayeya ke temaya eşqêkê ereymendeyî ser o saz bîya vîndenê, mesafeya mîyanê nuştoxî û metnê ey zî dîyar kenê. Merdim eşkeno vajo ke Roşan Lezgînî no çî zaf bi muwazene saz kerdo.

No fehmê fikrî ke Flaubertî reyde dest pêkerdo, hetê teorîsyenanê edebîyatî yê badê ey gelek ame averberdiş. Ewro hema vajîn ke heme teorîsyenî derheqê senî-nîya metnêkê modernî de hemfikir ê; vengê qiseykerdoxî ganî mesafe bikero mîyanê xo çîyo ke qisey keno, heta eke mumkin o, wa nêasîyo. Eke merdim vajo Roşan Lezgîn bi nê fehmê modernîstî heraket keno, ez vana qey do vateyêko cayê xo de bo.

CANIKA MUNZURÎ

| Wisiv PÎRBAB |

Cana mina perê teyr û turî
Kewtê vîrê mi gepê toyê sûrî
Mabênê ma de raye bîya dûrî
Sênê mi to pîno gula Çepexçurî

Vilika mina serê erdê dewreşî
Kewtê mi vîr çimê toyê weşî
Boya canê to ya mi rê xelasî
Viradya mi to pîna pita çewresî

Sosina mina melema întîzarî
Seba to kewta tîramîya adirê harî
Mî ca meverde meşo welatê şarî
Çimê mi to pînê nergiza wisarî

Delalîya mina omedîya kane
Ti ya mezgê mi rê can û îmane
Bê lewedê zelalî çarê mi ra ne
Zerrîya mi to pîna gula nîsane

Sewda mina telanê temurî
Zerê mi gîrîno sey kelê buxurî
Bê êndî şilîya hewrê sûrî
Ruhê mi to pîno zelalîya Munzurî

Ruha mina şitehelale
Zerrîya bele de nazluya delale
Awa welatê Dêrsimî ya zelale
Bejna mi to pîna gula robare

Gula mina çîçeka vamî
Roşta mina çila merabî
Bê ez xo rê to ya şa bî
Rayîrê to pîno Wisivê Pîrbabî

“BERO SÛR”

| Murad CANŞAD |

Kitabê hîkayeyan yê Bedrîye Topaç **Bero Sûr** Weşanxaneyê Roşna ra neşr biyo. **Bero Sûr** kitabê verên yê nuştoxe yo. **Weşanxaneyê Roşna** zî newe abîyo û bi nê kitabî weşanê xo yê verênî veto. Kitab zî weşanxane zî xeyrin bê.

Bedrîye Topaç 1977 de Dêrsim de dewa Markasorî de ameya dinya. Hewt serrê xo mektebê leylî (yatılı) de wendê, tehsilê xo Anqara de tamam kerdo. Hetanî nika nuştayê aye rojnameyê **Newepelî** û kovara **Şewçila** û kovara **Vateyî** de neşr biyê. **Bero Sûr** kitabê verên yê nuştoxe bo zî Bedrîye Topaç bi hîkayeyan, şîfran û cerebeyanê (denemeler) xo sey kemera goşeyî mîyanê edebîyatê kirmanckî (zazakî) de cayê xo girewto.

Kitab de 14 hîkayeyî estê. Senî ke hîkayeyî qelema yew cinîye ra nesilîyayê, karakterê hîkayeyan zî zêde ra zêde cinî yê. Domane, kêneke, cinîya vîyaye, cinîya dewije, cinîya bajarije, cinîya kebanîye wayîra zar-zêçî...

Hetê tema ra hîkayeyê aye di qisman ra yenê meydan. Qismêkê xo, çimê cinîyan ra eşq, sewda, bêrîye, hesrete, heskerdiş, cîyakewtiş o. Nê hîkayeyan de ziwan muceret û romantîk o. Ca-ca merdim wina zano ke hîkaye ney, şîre waneno.

Qismo bîn, mîyanê keye û komelî de qal û halê cinîyan ser o yo. Cinîyî se apey yenê girewtene, se kêmi yenê vînayene, qedr û qîymetê înan se nêzanîyeno, se rastê îhmalkarî û cîyakarî û şîdetî yenê ûsn. Mîyanê keye û komelî de çîyê ke normal asenê, nuştoxe înan ana verê çimê ma de ca kena, zanayîş û ezberê ma qurdî kena ke eslen senî çîyê anormal ê. Û nuştoxe ma dana efkar ro ke heyat bara cinîyan rê senî xişm û xidar o. Nê hîkayeyan de ziwan reralîst o, ca-ca zî îronîk o.

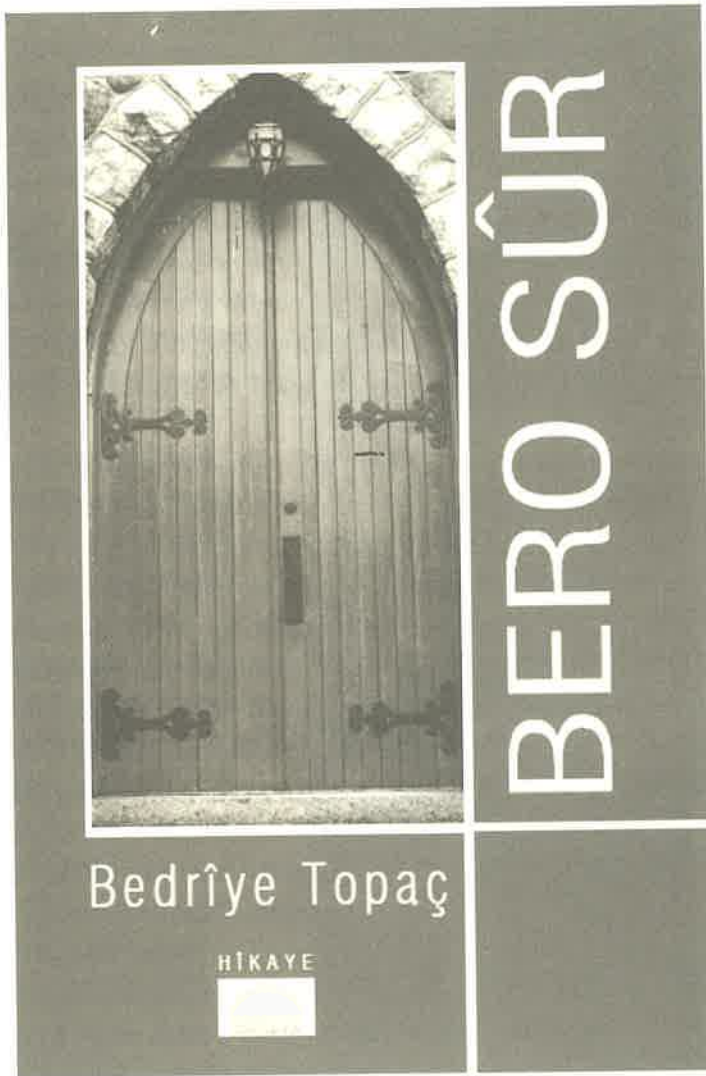
Nuştoxe qelebalix ra hes nêkena. Eke ma bivajîme hîkaye keyeyê nuştoxe bo, a her kesî nêgêna zereyê keyeyê xo. Weçînişê kesan (karakteran) de zaf hasas a. Kesane xo baş tespît kena, bala xo rinda-rind dana xuy-xuslet, ziwan û xîtabet, hal-hewalê înan ser. Îhtîyacîya xo bi teswîranê derg-dilayan nêbena. Teferuatanê winasîyan ra gêna ke ê kesî mîyanê rîpelanê kitabî ra vejîyenê, sey kesanê rastkênan kîştta ma de, verê çimanê ma de ca benê.

Ziwanê nuştoxe zaf zelal o. Serê awa serçimeyan zelal o. Qet cayêk de lêl nê-

beno. Cumleyê xo hetê şeklî ra sivik, hetê mana ra giran ê. Çekuyê xo viraşte û xam-xeşîm nîyê. Basît ê. Merdim ca-ca ecêb maneno ke çekuyanê basîtanê winasîyan ra senî manaya girana winasîye pêyena.

Nuştoxe ziwano standard esas girewto ke no ziwano mîyanê heme kirmancan (zazayan) de ca bîyo, her mintîqa ra wendoxî bi rehetîye biwanê. Kêmi cayan de zî "rast-nuştiş" de formê mintîqaya xo tercîh kerdo. La no tercîh wendiş û fehmkardiş de zehmetîye peyda nêkeno. Kitab hetê redaksîyonî ra zî bi dîqet hedre bîyo.

Wa **Bero Sûr** xeyrin bo. Weş û war ba Bedrîye Topaç. Xizir dej-duj aye ra dûrî biber.

Bedrîye Topaç, **Bero Sûr**, Weşanxaneyê Roşna, Çapa yewine, Dîyarbekir
2012, 72 rîpelî

ASÛDE

| Şeyda ASMÎN |

Riciffiyayêne. Sey mîlçika serê vewre riciffiyayêne. Porê xo yo derg û sîya bîbî vila. Çimanê xo de qisawetêk ke hetanî a roje mi qet çimêk de nêdîbî estbî. Se bîbî? Çi a ardîbî nê halî? Ma qey ci rê serd bî? Însan serd û seqemê zimistanî de kî nîya nê-beno. Mi va çimanê xo de qisawet esto ne? Nê, nê. Çi qisawet? Çîyo ke çimanê aye de asayêne çekuya qisawetî ci rê zaf sivik manena. Çimanê aye de dej, renc, xem-gînîye, to vatêne qey giranîya hezar serran esta. To vatêne qey derd û kulê se serran ameyê çimanê aye de bar bîye. Verî raximê aye nîyanên bî yan newe hen bîbî? Çi tawo ke wina ya? Yan aye serebûtade zaf girane vîyarnaybî, coka nîya bîbî? Ez îndî nêşkîyêne xo bicêrî. Ganî mi aye de qisey bikerdêne. Ez bimusayêne çîyo ke çimanê aye de. Nê çimî qey nîya cîya bî. Nê çiman de keyf û dej, erja û ezab se nîya amaybî munitene. Mi pêroyê hêzê xo arê da, ez nêzdîyê aye bîya:

- Ma bi xeyr.

Sereyê xo tayê kerd ra, çimê xo yê ke ez ontîbî xo çarnayî mi. Ez resaya nê qeanaî ke ez hona nê çiman de zaf çîyan bivînî. Beno ke eşqêk... Yan kî...

Sereyê xo hejna cewabê mi da.

- Ez şikîna hetkarîya to bikerî?

- Ez îta ra vîyarena ra teyna. No kuçe tayê bala mi ont. Xo rê nîyadana.

- Ti nê kuçeyî nas kena?

- Nê, reya verên a ez vînena.

A wazena mi ra bixelesîyo ra. Seba naye kî cewabanê remokan dana mi. Çi esto ke nê çimî her şono hîna zîyadêr mi oncenê xo. Mi efsun kenê. Reya verên e bîye ke çîyode nîyanên amayêne sereyê mi ser. Tayê omîdê mi kî şikîno. Mi rê hînî êno ke ez qet meşikî ke bikuyî ruhê aye. Çunke seke a na seserre de nêcuyena. Ruhê aye mi rê zaf dûrî êno. Seke ruho ke meresî ci. Tabî nîyetê mi çin o wina rew fek ci ra veradî:

- Ti kotî nişena ro?

Tayê bêzerrî:

- Ez newe ameya îta. Jû nasê mi esto, ez ey bivînî. Saete panc de bêro ma jûmînî vînenîme.

Seke her şono nêzdîyê aye bena. Mi rê hînî yeno yan qisawet tayê kê m bîyo ê çiman de? Yan kî nika hîna rehet nîyadanê, seke çirûskînê. Yan no çirûsk verîn a estbî, mi nêdîbî? Yan peyê qisawetî de nimate mendbî? Tawo ke tayê bawerî gurete, perdeyê qisawetî bî ra, birîqîna înan kî vecîya meydan?

Nika serê bankêk de niştâ ro. Dûran de nîyadana. Seke ê dûran de çiyode nas vî- nena. Çiyêdê xo. Îta nîya. Welatêde dûrî der a. Xafil de sereyê mi de fikrêk virazîno. Tabî yan a xerîb a! Welatode dûrî ra êna. Beno ke jû welatode zaf rindek ra êna, seba ke neçar menda, o welat caverdayo, hondayê dejena. Hondayê ezeb oncena. Çimê xo hondayê balkêş ê. Ma hînî nêbî, nê çiman ez ontîbî xo, xo dima ardîbî. Mi heşnabî qala rojhelatî kerdênê. Vatêne uca kurdî estê û nê kurdan hertim sere wedardêne, va- têne welatê ma cîya yo, ziwane ma cîya yo, ma wazenîme bi cîyatîya xo bicuyîme.

Mi fam nêkerdenê kam nêvardano ê se wazenê bicuyê hînî bicuyê. Tabî ya sen- dromê dewleta ma yo girs: Ma lete benîme! Kamî bivatenê ez cîya ya, dewleta ma hama ca de vatêne tamam nê wazenê ma lete bikerê. A tewr xirabe, şarê ma kî hînî fikirîyayêne. Ma se cîya bifikirîyo ke! Dewleta ma çi vajo rast bî, a çi vana ganî her kes hînî bikero.

Seba ke ez pers kerî hînî raşt seba kerî ra qiseyan bikerî teber, firsend kuno destê mi, ganî ez nê firsendî meremnî. Tam nêzdîyê ci bena:

- Ma bi xeyr, na çi rast ameyenade rindek a. Ez tersabî mi va qey ez reyna to me- vînî.

Tayê matmayî:

- Xeyr bi silamet.

Serê ziwane ra:

- Ya rast ameyenade rindek a.

Qaytê çimanê aye kena oncîya. Belê, ez zaf çimanê aye meraq kena. Oncîya çimê ke dûrî yê. Na dûrbîyene zaf xorîn a. Mi va ya, a yê nê dewrî nîya. Tam tede nê- vecena. Ê dewranê vîyarteyan a, ê demê ameyoxî ya. Teyna naye de zelal a ke, a yê nê dewrî nîya. Yê dewrê nikayînî nîya. A kî pêhesîna ke ez zaf bidîqet çimanê aye de nîyadana. No mi tayê tersneno. Ma eke şaş fam bikero mi ra tam dûrî bikuyo? Na rey talê mi esto. Hînî nêbeno. Çiyê ke ez ci ra tersena nêno sereyê mi ser. Seke her şono dostîya mi qeblu kena. Yan kî senî vajî, seke bawerî dana mi. Nika hînî rehet asena. Na rehetîya aye oncîna mi kî. Ez kî tayê bena rehete. Omîdê mi candar beno. Seke ez bişîkî bikuyî ruhê aye.

- Ez zaf tersaya, mi va ez reyna to mevînî. Ti senîn a? Mi ti rindêr dîya ya. Bi nî- yadayena aye yê matmendî êna xo ke ez zaf pêsero persan pers kena.

- Ez baş a, sipas kena. La ti mi ra mevace “şima”, ez zaf keyfweş bena. Ez çekuya “şima” ra tayê eciz a. Ziwanê ma de na çekuye rê zaf ca çin o. Se vajî, na çekuye zaf zerrî ra nîya.

Oncîya verê xo çarnena duştan. Seke tayê bişik a, çîyo ke va, ez se refleks bidî. La no mi hîn zaf keno rehet. A raste, ez kî zaf hes nêkena însanan ra vajêrî “şima”.

- Temam, na zaf weşa mi kî nêşona. La ez tam pê bawer nêbîya ke to ra se vajî.

- Wazena ma bî me, a raste. Ti mi ra çi wazena? Îta defêna jûmînî vînitena ma rastameyene nîya. Ti seke kewta mi dima. To de çîyê esto.

Nê qîseyê ayê peyênî oncîya mi tersnenê. La tersê mi nêkuno verê meraqê mi. Ez xo tayê arê dana û pers kena:

- Ti kam a? Kotî ra ameya? Çi kar kena? A tewr muhîme çimê to... çimê to nîya xorîn qaytê kotî kenê?

Oncîya persan dana pêser. Destê xo kena ra:

- Jû bi jû... Ez nîya pêsero se cewabê persanê to bidî? A bîne ti rojnamevan a? Qey hondayê meraq kena? Yan ti polîs a?

Polîs? De haydê! Çîyo ke ez tersabîya ameybî sereyê mi ser. Eke aye de no guman virazîya, îndî îmkanê xo çin o, ez nêşikîna aye ra çîyê bicêrî. Bi torêde zaf lez cî ra vana:

- Nê nê, ez polîs nîya. Ez wendekar a. Zanîngeh de wanena.

Ez destê xo dekena cêbê xo, nasnameyê xo yê wendekarîye vecena, dergê ci kena.

- Eke bawer nêkena qaytê nasnameyê mi bike.

Peşmirîyena, peşmirîyena la se peşmirîyena. Mi emrê xo de peşmirîyênade nîya rindeke nêdîya. Zerrîya însanî aresnena ra. Ti vana qey adirê zerrîya însanî rê sey awa serdin a. Ez her şono kuna mîyanê hestanê têmîyanekan. Îndî duştê na cinî de nêzana çi hîs bikerî. Vaca mi vindena. Nêşikîna bi vac bifikirî. Seke kewta verê awêk de şona. Awe mi bena. La mi de tersê xeneqîyene çin o. Ez aram a. Seke mi xo serê hewran ra merednayo ra. Fam kerdene de zahmetî oncena. Na cinîka xerîbe de ez çi vînena? Na serebûta ke ez ginaya ci. Her şono meraqê mi beno zaf. Mi va cinîya xerîbe, ne? La a mi rê xerîb nêna. Seke a ez a. Ya, yan ez aye de xo vînena. A xerîb nîya. A ma ra ya. Cîyatîya min û aye, a hestanê xo îfade kerdene de westa ya. Nê nê, na aye re nêheqî bo. A ne ke westa ya, a xorîn a. Ya, ya, cîyatîya min û yê aye na ya. Nêbo! Yan ez aye celîyena?

Eke ez rastîye vajî, ez xorînîya aye celîyayêne. No rî rîyê jûya ke dej ontîbî. Yan kî se vajî, rîyê xo zanaye bî.

Destê xo dergê mi kena, vana:

- Ez Asude ya.

- Ez kî Aylîn a. Ez zaf keyfweş bîya seba ke mi ti nas kerda.

- Dewa ma veşnaye. Înan dewa ma veşnaye.

Nê vatişî ez cemednaya. Herhal mi hêvî nêkerdîbî ke hondayê rakerdî bikuyo ci. Ya kî hawayê vajîyayîşê aye ez cemednaybî.

- Serê şodirî bî. Ma nîyada ke ma çî bivînîme, serê cadeyî pirê cemse yê. Cade cemsan ra sîya keno. Cade nêaseno. Kal û pîr, cinî û camerdî, zar û zeç mîyanê tersode henen ke kes nizaneno xo bikero kotî. Kotî de wedaro. Ameyî mîyanê dewe de vînetî. Cemsan ra peya bîyî, zereyê dewe de vila bîyî. Sey mîloçikan bî. To vatênê qey mîloçikan dewe dagîr kerda. Qîrenê-vîrenê. Vanê: "Şîma terorîstan kenê weye. Ma zanayîş gureto ke terorîstî ênê na dewe." Xeberî dayêne. Vatêne "Ma na dewe veşnenîme." Pêroyê dewijan mîyanê dewe de, rasteyêko girs esto, uja kerdî kom. Cinî û domanî dayî hetêk, camêrdî dayî hetêk. Camêrdî kerdî rêze. Çî heqaret bêro aqilê to, verê çîmanê cinîyan de bi înan kerd. Mi uja zaf eşkera dî, ters însanan keno çî half. Çîyo nîyanên meyero sereyê dişmenê însanî ser. Ti vana hard bîqeleşîyo ra ez ci ra şorî. Kam sereyê xo keno ra copêk weno. Kam lebîtîno cop weno, pihînan weno, şe-qamêk sirota xo de weno. Cinîkî naye ra para xo cênê. Cinîyan hard ra kaş kenê. Bi pihînan danê vêreyê înan ro, danê kîşt û kalekanê înan ro. Porê înan cênê hard ra oncênê. A senî rike bîye? Senî dişmenîye bîye. Ê însanan çî kerdbî hondayê zulm ardênê sereyê înan ser de...

Çîyê ke aye vatbî, ez hejrabî. Mi nêzanitênê ci ra çî vajî. Fekê mi amebî guretene. Kerdênê nêkerdênê nêşikîyêne çekuyê kî vajî. Jû çekuya aye bikero rehet, ci rê bibo teselîye. Yan kî bi aye bido hîskerdîş ke çîyê ke ameyê sereyê aye ez pê zaf xemgîn a. Yan kî ez kî pê dejaya. La fekê mi nêbeno ya. Mi heşnabî rojhelatê nê welatî de tayê çî qewimîyenê. La ez nîya nêzdîye ra reya verêne bî bîyênê şahide. Şahida ganîye, nê çîyan ra mi qisey kerdêne. A muhîme, mi çîmê aye dîyêne. Çîyê ke çîmanê aye de nimite yê, mi dîyêne. Ez sereyê xo hejnena, wazena bêrî xo, aye ra çîyê vajî. Hama çî beno wa bibo la ci ra çîyêk vajî:

- Ma rastî kî terorîstî ameyêne dewa şîma?

Nîyadayena aye ra ez êna xo ke mi ci ra çîyo şaş vato. Tayê bi hêrs, tayê xemgîn, tayê ke seke wazena vajo şîma pêro sey jûmînî yê, nême şikitîye nême bi hêrs vana:

- Ê terorîstî nîyê. Ê heqa xo cêrenê. Ê seba azadî danê pêro. Seba dinyayêda hîna rinde danê pêro. Ê vanê ma mecburê na dinya nîyîme. Dînyayade bîne mumkin a. Ê kî însan ê, sey min û to. Maya înan kî esta sey yê ma. Beno ke waştîye yan kî waştîyê înan kî estê, sey ma. Înan caverdayî şîyî serê koyan. Eke ma hona şikîme bîhne bicêrîme, tawo ke pencera ra nîyadame asmênê kewî vîneme, boya gula onceme, xeyrê înan ra yo. No tarîxî yo. Tarîx de heta roja ma ya ewro seba ke tayêna bedel dayo ma hewa cênîme. Cuyenîme. Hîn mebîyêne zordaran nika rewna ra ma werdbî.

Na rey ez çîmanê aye de zerrîveşayîş vînena. Heta nika çîyê ke nîyanên nêamaybî sereyê mi. Na cinî zerrîya xo bi mi veşnena. Çîyo ke tewr zaf ci ra nefret kena

ana sereyê mi ser. La heqa aye esta, zerrîya xo nêzanîya mi rê veşnena. Famkorîya mi rê veşnena. Ez çi vajî? Ma hen nêbî ke çend xortê delalî, çend çênayê ezebî na raye ra şîybî. Çend gonîya xo rijnaybî na raye de. Ma jû nêzan bî, didi nêzan bî, se nêzan bî, la hûmara înan bi hezaran bî, tewr bi milyonan bî. Dîyalektîke nê tarîxî nîya bî, a raste. Zulmkarîya serdestan û xoverrodayîşê komelî bî. Mi vatbî, a ma ra ya, ne? A raste ez aye ra bîya. A ya ke bîbî xerîbe ez bîya. Ez xo ra şerm kena. Na cinî nê emrê mi de mi dana şerme. No şermê mi çimanê aye ra nêremeno. Na dolime dora poşmanîyê yê aye ya.

- Mi şaş fam meke, nîyetê mi ez to bişknî nîyo. La ez nê qesanê klîşeyan ra îndî eciz bena. Coka to ra tayê hêrs bîya.

- Nê nê, heqa to esta. Ma tayê bîme kor. Dormeyê ma de çi qewîmîyeno ma rind nêzaneme. Penceraya xo ra qayîtê her çi keme. To çimê mi kerdî ra. Mi rê vaje. Ez wazena her çi bimusî. Ê çi waxt şî?

- Ê çi waxt şî? Persade muhîm a. Ê şî gelo? Yan ameyî uja de ca bîyî? Ma welatê ma ra vefîme, ê uja de ca bîyî. Ê do şorê, la nika ney. Hona ney. Dewe daye adirî ver. Nêverda kes çîyê xo bixelesno ra. Her çi da adirî ver. Adiro henên dewe de bî berz ke to bidîyêne. Dû reşt asmênî. Hewran, tîjî, awe, koyan şîn guret. Her çi bî sîya.

- Dewijî se bî?

- Dewijî bê stare mîyan de mendî. Dewê cîranî wayîrê înan vejîyayî. Êyê ke mordemê xo bajarana de estbî şî leyê înan, êyê bînî şî dewanê cîranan.

Qayîtê saeta xo kerd. Waxtê ma zaf nêmendîbî. Aye ewro vînîtena ke muhîm bi-viraştêne. Aye mi ra çîyê nêvatîbî la mi fehm kerd a do bişîyêne. A do bişîyênê, dest bi cuyade newe bikerdêne. Cuya aye bivurîyêne. Aye do cuya xo ya newîye serê koyan de bidomnayêne. Û aye ez kî bi xo ra vurnaya. Ez îndî vurîyaybî. Îndî ez kî a kane nêbîya. Îndî ez kî newe bîbî. Wextê aye çin bî ke ez pêroyê şanika aye bimusî. Seba naye kî şanika aye nême mende. Beno ke ameye de ez şanika aye pêro bimusî bikerî roman. Yan kî beno ke a bi xo şanika xo bivirazo û binusno...

Dûrî ra jû kese asaye. Wuşte ra bi çimanê araman qaytê mi kerd. Va;

- Mi kitabêk de wendbî. Vatêne cuyeyê şîma de bo. Cuyeyê to de bo.

Şîye. A ver bi şanika xo şîye. Ez kî bi şanika aye ra tayê bîn uja de hînî menda. Peyê cû wušta ra bi gamanê giranan ver bi şanika ke paweyê mi bîye şîya.

6 oktobre 2010

XURURÊ YEW NÎJADPERESTÎ

| Zerîn AZRAWA |

Hetê şanî tîjî şîbî ko ra. O nêweşê min o peyin bi. Heto yew ra mi ecele kerdên heto bîn ra zî xeyal. Xeyalê mi de şewê welatî. Etîya de astareyî yan nêasenî yan zî hin lêl û xumam kenî. Yew merdimo ke sabrê xo bibo eşkeno asteranê etîyayî mîyonê çend saetan de bihûmaro, eki biasê. Astereyê welatî beriqîyenî viriskîyenî, yew ho yewî ver şanaye. Wexto ke ti ewnîyenî asteranê welatî ra ti vanî ê hê mi ra çim şik-nenê. Hem to ra nêzdî yê hem dûrî yê. Hem germin î hem serdin î. Her yew, yew rengê xo esto: yew-yew kewe yo, yew-yew sûr o, yew-yew aşil o, yew-yew zerd o. Serê her koy a çend hebî kom benî ti vanî, belkîya ê hê mişowre kenî, ti werrê xo ci benî. Ti qayil nîyî rakûrî ûna hetanî serê şibayî vinderî înan temaşe bikerî, mişowrê înan de têkilîye kûrî. Xeyalê mi de vengê dapîra mi yeno mi, çibenoke pers kena vana, “Şon de mi bizê xo kerdî serî banî, pîyorê înan estîrîyen bî, serî sibayî ez warîşt, pîyorê înan kolî, çina wo?” Ha fekê mi de ez vana, astere yê, kewt vîrê mi ke, ez ha xeyal kena, ez xo bi xo huwaya, mi sereyê xo şa tîye.

Ûna mîyonê xeyalan de ez resaya keyeyê nêweşê xo. Mi da ber ro, cinîya ey mi rê ber akêrd, ez şîya zere. Mi va:

- Birêz Şimît ho kamca?

Cinîya ey va;

- Ho wadewo peyin de.

Mi xo da hetê wadeyê peyinî ya.

Zereyê keyeyî de enwayî çî-mî estbî. Heykelî, pilasî, hacetê verênî, pereyê verênî, maske, qafî, îskeletî ûsn. têverşanaye bî. Keye sey yew muze bi. O bi xo arkeolog bi. Sûdan ra bigîre hetanî Angola, Perû ra bigîre hetanî Meksîka, her ca de zengene yê xo dabi erd ro. To werrê xo ci berdên. Her çî zaf muntazam îstif kerde bi. Lakim yew çî zaf bala mi ant: Bidjare.

Yew xalîya bidjare orteyê wade de rakerde bî, mi xo bi xo va, eceba ini zaneno ke na xalî bi roşt û keda cinîyanê kurdan virazîyaya... Eceba wexto gi ini linga xo nano na xalîye ser, zano ke ho linga xo nano roştîya çimanê cinîyanê kurdan. Xalî zî zaf balkêşe bî, rengê xo yo hakim kewe bi, lakim hemen hemen her reng tede estbi. Vi-

likanê koyan ra zêde gulî tede estbî. Gulê rengarengî, ez ana ha bexîlîya xo bena na xalîye ser, û bilîyê xo bîya, senî cinî hê yew dest a kerkît danî piro, heto bîn ra pê vore ya la bête ra benî û anî û desto bîn a gire erzenê ci û hewna layê xo pê meqes a tera kenî... A hele yew gurrî ameye. Ez xeyalanê xo ra kewta dûrî û lez û bez vaz-daya hetê wadeyê peyin a.

Ez resaya wadeyo peyin, kes nêaseno. Ez nat-wet a ewnîyawa, mi nedî. Ez hewna gêraya a, mi va ez biewnî wadeyo bîn, a hele yew nûzî ameye. Ez hetê nûzî ya şîya, eh, eke ginawo erd ro, lingî kerdî çut, çimî maleq a mendê. Yew şuşeyê şerabî zî ginawo erd ro, şerab deverdîyayo, sereyê ey zî ho mîyonê şerabî de yo. Ez tersaya, mi va nêbo ke bimiroy. Xora emrê xo ginabi neway û hewt. Yew o mendbi yew zî esteyê ey mendbî. Mi goşê xo berd verê fekê ey û goştarî kerd, engişta xo ya eşede û mîyanîne na serê şadamara ey a, cen gêno û dano, demarê ey zî erzena. Ez bîya şa, mi va, ya Rebî şukir. Mi va:

-Birez Şimît, cayêkê to dejeno?

Va:

- Wet a şo, çi dej o?

Mi va:

- Birêz Şimît, destê mi bigîre, ez do to rê hetkarî bikerî ke wa ti bieşkî biwarizî we.

Va:

- Mi rehet verde, hewceyîya mi bi hetkarîya to çinîk a, ez xo bi xo warzena we.

Mi va:

- E baş o, de warizi we, îlacê xo bigîre ez şina.

Hew hêz da xo ke biwarizo we, hewna kîşte ser gina erd ro.

Mi va:

- Birêz Şimîdt, biewnî ti hê nêşkenî warzî, verde ez to rê hetkarî bikerî...

Va:

- Kêne wet a şo, ti kam a ke ti mi rê hetkarî kena, mi rê hetkarîya to lazim nîya.

Mi fam kerd ke o vano, ez xerîb a, yew xerîbe senî ey rê hetkarî kena! A hele ci-nîya ey ameye zere û va:

- Ero o çi xururo ehmeq o to girewto, verde wa kêneke to rê hetkarî bikero?

Va:

- Nê, mi rê hetkarîya kesî lazim nîya, wa îlacê mi serê masa ya rono û teber bo!

Mi îlacê ey na serê masa ya û mi kêneya ey rê telefon akerd, hal û hewalê pîyê aye ci ra vat û ez kewta teber.

Roja bîne serê sibayî şefeq de ez gereka hewna bişîyîne keyeyê nêweşê xo Şimîtî. Mi da ber ro, cinîya ey mi rê ber akerd, mi va:

- Birêz Şimît bîyo aya?

Va:

- E, bîyo aya, lakim mîyonê cayê xo de nîyo, ez nêzana ho kamca. Ma gêrayê ci,

ma o zereyê banyoyî de dî. Zit û bût o, fekî ser ho erd de. Nêeşkayo bireso tuwalet, gî û mîzî verdayê xo, û mîyonê gola pîsî de raviste yo. Mi hêdî sereyê ey berz kerd, mî va:

- Birêz Şimît, ti senîn î, cayêkê to dejeno?

Va:

- Cayêkê mi nêdejeno, wet a şo, wa rûçikê to mi ra nêaso.

Ez şîya mi yew balişna arde na binê sereyê ey a, mi telefon kerd ambulanse rê û kêna ey rê.

Mi xo bi xo va, meselaya xururî meselaya giran a, Homa ma na nêweşîye ra dûrî bigîro.

BOYA MUME

| Nadîre Guntaş ALDATAMAZ |

Senî ke nîşt re otobuse dormeyê xo de sey yewêde xêribî nîyada. Dorme de kesode nas çine bî. Hama çimê ey re nas û dostan fetelîyayî. Demode kilmek ra tepîya cayê de nîşt ro, destê xo na re cêbê çaketê xo ser, kontrol kerd, pusula herindîye de bîye.

Çend rojan ra avêr yewode qero barî ameybî û ci rê pusulayê ardibî. Pusula ke dizdîya daybî ci, ey zanaybî ke xeberade muhîm a. Senî ke pusula girewtibî desinde şîbî cayode talde de kerdibî ra, nîyadaybî ke Metînî ci rê ruşnaya. Solixode xorîn girewtibî û şikir kerdibî ke hîna weş o.

Metînî tey adresa xo kî nuştibî û veng dayêne ke şêro eyî bibîno. Feratî kî bi keyfode girs pusula qat kerdibî û kerdibî cêbê çaketê xo yê sîyayî.

Metîn û Ferat domanênî ra nat hevalî bî, eynî taxe de, eynî bîna de bîbî pîl. Heta wextê wendişê unîversîte qet yewbînî ra cêra nêbîbî. Wexto ke Metînî unîversîte wende çar serrî yewbînî ra dûrî kewtibî. Dima peyser ameybî.

Ferat hetê serran ra tenêna qijkek bî. Mētînî sey birayê xo yê pîlî vînitêne. Ci ra hem zaf hes kerdêne hem kî ci rê zaf hurmetkar bî. Ê cayan de hurmeta her kesî Metînî rê bîye. Metîn malim bî. Zaf kî wendêne, zaf zanaye bî. Sereyê kamî ke kewt tenge şîyêne leyê Metînî ke înan rê çareyê bibîno. Coka keso ke ci ra hes nêkeno çine bî.

Merdimo ke sey Metînî zaf waneno, xebera xo her cayê dinya ra esta, zaf biaqil o, ganî vera meseleyanê memleketî de kî bêveng nêvîndero. Metîn kî bêveng nêbi. Bi sîyasetî zaf eleqedar bî. Vera neheqî û polîtîkaya dewlete ya bêedaleta de muca-dele kerdêne. Orte ra ke bîbî vîndî miletî vatibî belkî dewlete pê girewto. Goşê her kesî xeberade xeyrî ser o bî.

Di aşmî bî ke ci ra xebere nêvejîyaybî. Maye, pî, der-cîran, îlahîm kî Ferat qesawete de bî. Hîrê rojî ra avêr ke pusula ameybî halê Feratî vurîyaybî, zaf keyfin bî la kesî ra teba kî nêvatêne.

Metînî pusula de nîya nuştibî:

“Ferat, ez muhtacê ardimê to ya. Ti ganî roja pañsemîye, veraşan bêrê adresa cêrêne, ma yewbînî bibînîme. Kesî rê qal meke, tena bê. Heta a roje bimane weşîye de. Zaf selamî. Metîn

Adrese: Alpdoğan Cad., Güven Sok., No: 26”

Nika a roje na roje bîye. Otobuse ra ame war, dormeyê xo de bi çimanê cigêra-xoyîye nîyada, hewrê sîyayî ameybî pêser. Dest eşt cêbê xo ke cixara ere ci fîyo, nîyada ke cixaraya xo senik menda. Boverê raye de bufade qijkeke bîye. Şî ke bufe ra hem cixara bigîro hem kî adrese pers kero. Hetê bufe ser şî, paketa cixara girewte, kerde cêbê xo. Pusulaya ke cêb der a vete, nameyê cadeyî musna re merdimêk, pers kerd. Merdimî destê xo dard we nata bota çarna, bi îşaretan ci rê tarîf kerd.

Feratî nat û dotê xo de nîyada û kewt bi raye. Naver û boverê cadeyî de banê sey yê dewan qijkekî rêz bîbî. Banî hem kanî bî hem kî zaf berz nêbî. Tewr berzê xo di-hîrê qatin bî. Ê ke balkona xo esta kî bi çî-mî kerdibî pirr. Tayîne de selik û honîkî, tayîne de xizik û havêlikî darde kerde bî. Bellî bî ke şarê na taxe dewan ra ameybî.

Gamê-di gamî eştî nêeştî gurîye kewte re hewran, senî kê şilîye gina piro Feratî kaleka raye de xo eşt hewşê banêde kanî ke heta şilîye tenê bibirîyo. Dormeyê hewşê bi dêsode berz çerexîyaye bî. Berê keyeyî hîrê-çar metreyî bota bî. Ban diqat bî, qatê corî balkonin bî. Feratî çend gamî estî, şî binê balkone ke xo şilîye ra tenê bisevekno. Xo orezna re dêsê binê balkone dormeyê xo de nîyada ke der-ber qilêrin û cinêewnîya yo. Ca-cayê dêsê banî bîyê belekin, boyaxo kewe rişîyayo, bin ra şaxo sipî vejîyayo. Xo xo de fikirîya ke ban terknaye yo. O sire de çimê xo kewtî re hetê rastê berî. Kaleka berî de qulade sey pencera bîye. Zereyê qule de mumê vêsayêne. Hîna newe fîştîbî re ci ke nême bîle nêbîbî.

Hewa çîp bîyêne tarî. Winî binê balkone de dês ra oreznaye xeylê wext vêrdibî ra. Şilîye kî hîna varayêne. Key ameyêne ra belî nêbî. Şilîya hamnanî bîye, çîqa ke varte bivarayêne kî ganî rew biamayêne ra.

Zaf tedîrgîn bî. Kesî ke ey uca de bidîyêne kam çî zano heqa ey de çî fikirîyêne. Mume de bellî bî ke wayîrê keyeyî kî zere der ê. Ganî heta ke wayîranê keyeyî ra kesî o nêdiyo bivejîyêne, bişîyêne.

Hona ke Feratî gamê nêeştî şilîye tenêna kerd pêt, dima va kî vejîya, muma ke xora bi zor vêsena, saynê we. Dûyo ke mume ra vejîya, bî berz, çend sanîyeyî dewam kerd. Hewşê banî bî pirê boya mume. Feratî ke boya mume girewte, zereyê xo, bî germin. Na boya nase îfadeyê rîyê ey o tedîrgîn vurna, bî rîhuyayîş. Çimê xo girewtî, bi solixode xorîn boya rind ante zereyê xo. Mumê ke dewe de, şewanê îniyan de serê banan de bereqîyêne û kila xo sey pêlî sanîyêne ra û pede-pede bîyêne qijkek û şîyêne we, boya nîyanêne vetêne, ê ameybî verê çimanê Feratî. Hetê ra kî cemê gaxandan ame re vîrî. Kuras sey fitîlan derga-derg birnayêne yan kî çer kerdêne, cinîtêne re mumîya hingimênî û cinîtêne re rûnî, bi dest tadayêne û bi na tore mume viraştêne. Wexto ke cem girê da, veng da bi Haqî, boya nê muman der û ber girewtêne. Çike her kesî seba çîyê mume vêsnayêne. Tayîne seba serrastîya xo û domananê xo, tayîne seba rastşîyayîşê kar û gureyê xo, tayîne kî xora raya Haqî de mume vêsnayêne. Yew kî serê her mezele de cayê mume bî. Merdim ke şîyêne serê mezelan ganî uca de mume bivêsnayêne.

Xafil de ferq kerd kè heyatê ey de herinda mume çî zaf a. Heta nika mume ser o qet nêfîkrîyaybî.

Boya mume, zêde kî dewe û dêka ey arde re vîrî. Çimê dêke zaf seder nêkerdêne, boyna dest de mumê bîye, winî şîyêne banê pîlî. Bano pîl de pencera çine bî. Serê lojine de tenê dorike bîye, roştîya ke uca ra ameyêne kî bes nêbîye. Coka tim bi mume fetelîyêne. Her rayê muma xo cayê de ca verdayêne. Ge-gane ke herinda mume xo vîr ra kerdê, zanêne ke kes cewab ci nêdano, çike herinda mume aye ra qeyîr kesî nêzanayêne, ancî kî çikayêne, vatêne “Ero nê mumî kotî der ê?”

Na boye dima çimê xo bêhêvî ere dêke fetelîyayî. Dêka leşederga ke manso sipîyo çinikin binê pirenê dergî de kerdêne pay, poro sipîyo ke bi hene kerdibî sûr, biskê sûrîyê ke bine koffiye ra bîyêne dergî, destê girşîyê ke tîjîya hamnanî û serdê zimistanî vêsnyayê kerdê sîyayî û damarê xo bîyê bel, ameyî verê çiman. Xo ra vêrd ra şî çend serrî ra avêr, dewa xo û leyê dêka xo.

Lambaya verê çeverê ciranên boverê kuçeyî ke vêsayî, pisîngê xeleşîye ra verê Feratî ra remaye şîye. Feratî ame re xo, nîyada ke şilîye rind bîya hiurdî. Hewşa ke hende çîyê weş ardê re vîrî, reya peyêne tey nîyada û vejîya tever şî. Hîna ke rind tarî nêbîyo ganî cayê Metînî bidîyêne.

Çend kuçeyî ke xo dima ca verdayî axrê ame Güven Sokak. Seke ame verê berê numre 26î, kelecana ra qorê xo recefîyêne. Di-hîrê reyî destê xo dard we ke piro do, ancîya na ro. Heta nika şikê xo çine bî ke no not, Metînî ra ameyo. La nika şik kewtibî zere, belkî kî na dame bîye. Belkî Metînî qet zere de nêbî. Belkî sereyê xo bela de bî. Belkî kî zere de ey ser o vindetêne. Nîya ke fikirîya, nêzana ke se bikero, hîreyê xo şî, seweşîya ra winî erd de çend deqayî nişt ro.

Çend aşmî yê ke Metînê xo ra xebere çine bîye. Notê xo de nuştibî ke “Ez muhtacê ardimê to ya.” O yo ke muhtacê Feratî bîyo, dêmek rastî kî zor der o. Eke o bîyêne, çî beno bibo seba ardimî vaştêne. Nika sirê însanîye Feratî de bî. Feratî kî hevalê saeta tenge bî. Pakî û rindekîya zerrîya ey sanaybî rîyê ey. Bi porê xo yê zerdî, çimê xo yê zengî û leşa xo ya derge zerrîya zaf kênekanê azaban vêsnyayêne. Nînan ra yewade esmera rindeke kî xo rê waştibî la hîna nêzewecîyaybî. Winî rînerm û gonîgerm bî ke pîl-qij her kesî ci ra hes kerdêne. Domanan de doman, pîlan de kî pîl bî.

Feratî erjayê ma û piyê xo bî. Maya xo Çîçe lajî ardêne, ortê di-hîrê aşman de lajekî merdêne. Bi no tore çend lajê Çîçe merdibî. Seba dayêna lajekêde weşî zîyar û dîyarê ke nêşîbî nêmendibî. Peynîye de Feratî bîbî. Porê Feratî yo zerd tam hewt serrî ci ra nêkerdibî, sey kênekan kerdibî derg û pey de munitbî. Gorê bawerî, seba ke biciwîyo ganî hewt serrî por ci ra nêbo. Peynîya hewt serran de Çîçe qirbanî kerdibî û porê Feratî hîna ci ra kerdibî.

Êke maya xo ra bivatêne ke kata sono, miheqqeq maye nêverdayêne şêro. Ê rojan de zaf gencî ameybî kiştene û belî nêbî ke kam kamî, çayê kişeno. Hetê ra

dewlete pê girewtênê, kiştêne hetê ra kî xo bi xo nezeliyaybî yewbînî, yewbînî qir kerdêne. Wext tekîn nêbî.

Xo xo de tenê ke fikrîya “çi beno wa bibo” vat wuşt ra û seba xeberade xeyre da bi kêberî ro. Demê ra tepîya kêber bî ra. Hesen peyê kêberî de bî. “Çi karê nêyî tîya esto?” va ke Feratî xo xo de. Hetê zereyî ser gamê este, veng û vaz çine bî. Na bêvengîye ra xof kerd, vindet. Nêwaşt ke şêro zere labelê endî erey bî. Hesenî xafil de pê dest girewt û est zere. Zere de çend merdimê bînî kî bî. Înan kî Metîn sayê kerdêne. Serê şaristanî ardibî bin, her ca têser û têbin ra kerdîbî labelê cayê de nêkewtibî re rêça Metînî ser.

Nê aşmanê pêyanan de Metîn hevalanê xo ra hetê fikrî ra cêra bîbî. Labelê kesî no hal qebul nêkerdêne. Ganî fikrê cîyayî çine bîyêne. Ganî Metînî fikrê xo qet nêvatêne. Heta ey cayê de zaf qisey nêkerdo, o bidîyêne û bidayêne vindarnayêne. Ey nat dot de çîqa ke fikrê xo bivatêne sucê xo hende bîyêne girs.

Bêşik Feratî herinda Metînî nêzanayêne. Eke bizanayêne qet ameyêne? Labelê nêşikîya ke derdê xo înan rê vajero.

Hesen bi merdimanê xo ra bawerîya Feratî nêkerde. Madem winî bî, têkilîya xo bi ey çine bîye çayê vaştibî ameybî! Miheqeq eleqeyê xo tey bî, belkî cayanê bînan de kî yewbînî vînitêne.

Rasta xo nîya bîye ke Feratî cayê Metînî nêzanayêne. Eke bizanayêne kî nêvatêne.

Hesen û ê bînan dest bi îfadegirewtîşî kerd. Verê coy hêdî-hêdî bin ra kewtî bi ci ser ra vejîyayî. La îfadeyo ke goreyê xo nêbî zor kerd ra ci ge tersna, ge çikayî ser, ge-gane kî da piro. Ê têkilîya Metîn û Feratî ra emîn bî. Seba qiseykerdena Feratî dest ra ke çik ame o kerdêne. Labelê Feratî îfadeyê xo ra şaş nêbîyêne. Cayê Metînî nêzanayêne.

Teseliya înan ke kewte tenê nîştî ro. Înan ra yewî, o ke zaf çikeno û çîman ra ters rişîno, porê xo rind zemeqnayo sereyê xo ra û boya areqî ci ra yena, wuşt ra cayê rê telefon kerd. Tey bellî bî ke cayê ra aqil girewtêne. O ke boverê gilê telefonî der o ke se vat, no tenena bî xirabin. Wuşt ra îşaret da bi ê bînan. Pêrone sey verganê vêsanan xo eşt Feratî ser. Rind merdimîye ra vejîyaybî. Feratî hetê ra çikayêne, vatêne “Ez nêzanena Metîn kotî yo.” Çimê înan winî bîbî kor, gosê înan winî bîbî ker ke qet vengê Feratî nêhesnayêne.

Peynîye de balîşnayê naye re rîyê Feratî ser, înan ra yew, o ke qelew o, ser o nîşt ro. Feratî çend deqayî dest payî estî, vengê xo pede-pede bî kêmi. Dest û payê xo bî sistî. Leşa xo ya derge tenêna bîye derge. Rîyê xo yo sipî tenêna bî sipî.

Heyatê xo sey şerîtê filmî verê çîman ra vêrd ra, kareya peyêne de kî boya mume û dima kî dest de mume, bi pirenê xo yê dergî dêka xo bîye. Dêke destê xo yo tal bi heskerdiş kerd derg, Feratî pê dest girewt pîya şî. Çimê xo akerdeyî bî.

EŞQÊ TO

| Dilo BARGIRAN |

Yarê, çi hende çekuyê neqşinî estê ez qayîl a semedê to ê çekuyan binuso.
Ney, ney... Nuştiş kê m yeno.

Dinya ser de koyo tewr berz kîjan o, ez vejîro ê koyî ser û biqîro:

- Ti rind a.

- Ti zaf rind a.

- Ti her çî ra rindê a.

Ti eşq a. Ez sewbîna zerrîyan nêzano labelê to zerrîya mi parçe kerda.

Lete-lete...

Serê sibayî şefeq de, werteyê şewe qilixê tarî de, teştare de, her wext de ez to fikirîyeno. Keye de, teber de, her ca de to fikirîyeno.

Binê vewra zimistanî de ez zerrîveşnaye to fikirîyeno.

Tîja emnanî de ez çimhesirîn to fikirîyeno.

Yarê ti çi hend mi rê biqîymet a. Dinya de çend mîlyonî însan to ra bêxeber ê. Ti senî birîna min a çikuleyin û rîmine rê derman a, birîna yîne rê zî ti derman a.

Elbet no hal şermê nê înasanan o. Ti zî zaf rind zana ke merdimo darbije megeyro dermanê xo sucdar o. Sucidarê xo yo.

Wa o dis bo. Wa hesreta to mi bidejno, ez qebul...

Wa erd û asîman de gêrayîşê to ra, her di çimê mi roşnê xo vîndî bikerê, ez razî yo.

Ez ehend zere ra behsê sînayîşê xo keno, kes mevajo zêde yo.

Nê esla...

Cayêk ra nameyê to helak yeno vatiş, goşê mi çeçenî. Yew nuşte de nameyê to bîyero nuştiş û ez bivîno, çimê mi filfilênê.

Yarê, ez qayîl bîya yew çîyî eşkera bikero:

Dayîka mi, mi ra zaf hes kena û sey sewbîna dayîkan mi rê eterîyena. Ge-ge mi ra vana:

- Çi dis eşqêk ha'zerrîya to de yo, ti kerdê hêsîrê xo. Ez tersena ke fikirîyayîş ehend xorî-xorî to bikero delu!

Ez zî zerrîya germine û çimanê huyayan a ewnîyeno dayîka xo ra.

- Dayê lajê to ca ra delu yo.

Ya zî huyena...

Hesreta to mi dejnena, hem zî zêde dejnena. Labelê dejê hesreta to hende weşê mi yeno ke, ez to ra dera nêbeno.

Çend hebî însanî qayîl ê ke dej ra binalê? No semed ra ez delu yo, deluyê to yo.

Yarê çend rojî etîya ra ver hêna eşqê to ez kerdo hêsîre xo. Eşqê to mi dest de bîyo bi qelem û qaxite ser de şîre:

Ez biba tembure

Destê Şivanî de

Bê to

Mizrab nêşena têlanê mi bizingilna.

Ez biba dîwane

Mem û Zîna Ehmedê Xanî de

Bê to

Beyta peyêne nêyena nuştîş.

Resm: Dîlawer Umer

HÊRS

| Adir DÊRSIMIJ |

Ez cile ra wišta ra. Leşa mi de qet qewete nêmendîbî. Seke zereyê mi pêro puyabî. Mi tenê balişnaya xo kerde berze. Mi leşa xo giran-giran çarnaye û hetê pencera ser nîyada. Tîja şewdirî hîna newe vejîyaybî. Hebike şewlê tîjî ververe perda ra kewtêne zereyê oda. Mi dest eşt ra koşeyê cayî û giran-giran ameya verê pencera, mi perda ante kinar. Verê pencera de sandalî bî. Mi sandalî ant binê xo, girka niştîne ro. Ti hen zana ke tenêna ke çîp ronîşî astikê mi pêro axme benê. Leşa mi ra qet goşt nêmendbî, leşa mi mabênê di-hîrê heewteyan de sey vewre vilişîyabî ro.

Şewlê tîje sey vorekanê wisarî bî. Vorekî ke wisar zere ra newe vetêne teber şa bîyêne. Nata û bota xil bîyêne, Şewlê tîje kî wina bî. Ebi reqs amêne rîyê dinya û şa-bîyayîş hardê dewrêşî ser de vila kerdêne.

Dustê penceraya oda de park bî. Park domanan ra, cinî û camêrdan ra pir bî. Domanî her jû jû cayê de bî. Tayêne vazdayêne, tayêne xo sanayanê ra. May û pîyê înan, tenê dûrî vinetîbî, qayîtê înan kerdêne. Jû kutik lawayêne û domanan de kay kerdêne. Ca-ca qilancikan fir dayêne û vengê erebeyan ameyêne. Na manzara ez mabênê xeyelan de xeylê fetelnaya. Çike teber de ciwîyayîş bî. Nê çîyê rindekî zereyê na oda de çin bî. Na oda de nêweşîye roje bi roje sey laşerî merg hereknayêne. Mi destê xo ard pêser, bêçikê xo yê pîlî dormeyê jûbîn de ardêne û berdêne. Gegane kî dormeyê jûbîn de hetê bîn ser çarnayêne. Coka mi de qet qewete nêmendîbî û lingê mi lerzayêne. Wext çiqas vîyardêne ra zereyê mi kî bîyênê puç. Cîgera mi, loqleyê mi, pîzeyê mi zereyê mi de ke çî esto hen ke şîyêne bîyêne leteyî. Çike nêweşîya kanserî zereyê mi de her ca girewtîbî xo dest. Ebi nê fikran ez sandalî ser o wina kewtîbî ra. Wext çiqas vîyard ra ez nêzana la ebi vengê berê oda ez xilê serê xo bîya û mi çimê xo kerdî ra hete berî ser nîyada, a vîsta de mi torna xo dîye. Roştîya çimanê torna mi zereyê oda kerd roştî. Rîyê aye sey awe pak û zelal bî. Porê xo yo ginckin ra weşîye vila bîyêne. Torna mi çimanê xo yê zelalan ra hen rindek qayîtê mi kerdêne ke tenê qewete ameye zerrîya mi. Huyayîşê aye sey vilikan çimê zerrîya mi de bî ra. Kursî girewt, ameye leyê mi de nişte ro. Roştîya çimanê aye de rindekîye bîye la awiranê aye de xemgînîye bîye. Aye kî zanayêne ke ez di-hîrê rojî ra dime yan kî heştê ra dima mirena. Bineyke wina vinete û peyê cû ebi vengode nermek mi ra pers

kerd:

- Kalikê mi, mi ewro ti tenêna rind dîya, wina nîyo?

Qirrika mi de tenê tamode tirş bî. Mi helmê xo da teber, qirrika xo kerde pake, qeweta xo kerde arê, destê xo kerd porê aye ra. Germinîya sereyê aye gina destanê minê serdinan ro. Mi vat:

- Heya cîgera mi, ez ewro zaf rind a. Ti her rojê bê leyê mi ez hen ke şona bena rind.

A tenêna hetê mi ser ameye, qayîtê mi kerd. Rîyê aye de şermayîş bî. Vengê aye zerrîya aye ra ebi lez vecîya:

- Kalikê mi, mi ra hêrs mebe. Ez to ra çiyê pers kena. Ya?

Mi xo sandalî de arê kerd û aye ra vat:

- Ti cîgera min a. Ez çayê to ra hêrs bîbî. Çi wazena mi ra pers bike.

- Maya mi û pîyê mi tenê mi rê qisey kerd, dawa to û apê mi ser la ez wazena ke reyê kî to ra goştarî bikerî.

Bereqîyayîşê çimanê mi her ke şî bî şenik, çike zereyê mi de torge varayê û zerrîya mi bîye sey cemedî. Mi qirrika xo kerde pak, vîyarteyê ma yo xirabin zereyê mi ra vecîya teber. Mi dergaderg qayîtê teberî kerd. Tayê wext ez vîyarteyê xo de bêveng fetelîyaya. Mi qeweta xo ya peyêna serê zonê xo de arde têare û çimê xo giran-giran torna xo ser o çarnayî û vat:

- Cîgera mi, rind goş bide mi. Ez her çî to rê qisey kena. Belka meşte bêro ez mi-rena. Qet nêbo kî ti raştîya mi, mi dima pêrunê rê qisey bike.

Rîyê torna mi bî sûr, seke awa germe verdiya ra aye ser. Ez rind zanena ke a mi ra zaf hes kena û merdena mi qet nêwazena. Mi ke no halê aye dî, dest bi qiseykerdiş kerd:

- Cîgera mi na mesela yê hîris serran a. Nîya rehet ronîşe, goş bide mi. Ez to rê rindek-rindek her çî qisey bikerî.

Torna mi kursîyê xo tenêna hetê mi ser ard. Çimê aye sey astereyan bereqîyêne. Va:

- De haydê kalikê mi, ez to goş dana.

Her çî verê çimanê mi ra reyna-reyna vîyard ra. Çimanê mi ra hesirî rişîyayî. Mi hen zana ke nika ez xeneqîna. Mi awirê xo aye ra reynay ke a nêvîno. Qisey girka-girka fekê mi ra bî teber:

- Ti kî zanena, di lajê mi estê. Pîyê to û apê to. Ma dewij bîme. Halê ma jêde rind nêbî. Apê to mektebê maliman qezenc kerd. Mi o ruşna uca. Pereyê mi çine bî. Pîyê to kî berd da leyê terzî. Mi terzî ra vat "Ti nê ljekî rê kî meslek bimusne." Pîyê mi ra mi rê saeteda hewle mendîbî. Mi a kî hermeyê xo ra vete û da terzî. Terzî a saete gi-rewte û duştê aye de pîyê to rê meslek muşna. Serrî sey awe vîyardî ra şî. Apê to bî malim, pîyê to kî meslek musa. Her di kî zewejîyayî. O wext dewa ma pir bîye, dewe de mekteb bî. Ma pêro pîya jû çê de weşîya xo ramitêne. Apê to mekteb de malimîye

kerdêne, pîyê to kî sûka nêzdî de bî, şiyenê uca terzî de gureyêne û amêne.

Mi destê xo yo bêqewetin hetê torna xo ser kerd derg. Porê ayê muniteyî ser de fetilna. Bi vengode nermek mi ci ra pers kerd:

- Cîgera mi, ti mi gos dana?

- Heya kalikê mi. Ez hem to gos dana hem kî xeyal kena.

Aye hen rindek qîsey kerdena mi pawitêne ke mi kî qet mîyan nêda û dewam kerd:

- Tavê wext ke vîyard ra vistewrîye û veyvan jûbîn nêwaşt. Çê de rehetîye nê-mende. Roje bi rojê qewxa înan zêdiye.

Torna mi seke hewn ra xil bîye yan kî seke çîyêde xo yo qîymetin vîndî kerdo û o dîyo wina şa bîye û vat:

- Ti no semed ra apê mi ra heredîyayî? Eke wina yo to zaf xirabîye kerda. Çike nê çîyî her çeye de benê. Merdim qet no semed ra lajê xo ra heredîno?

Nê qîseyanê aye ra seke zerrîya mi bîye hezar leteyî. Verê çimanê mi bî lêl, mi yew vîsta nêzana ke se bikerî. Tenê xo rê bêveng vinetune. Mi destê xo kerd ra derg pencera girka kerde ra. Vayode honik kewt zere. Ez tenê ameya ra xo. Qeweta xo kerde pêser û daye serê zonê xo. Zerrîya mina ke bîya pirtley mi aye ra veng da bi teber:

- Cîgera mi nê çîyê ke ameyî ma ser de asan nîyê. Qîseyanê mi mebirne. Ti hela hetanî peynîye mi goş bide. Mi soz da to. Lazim o ke ez êdî to rê her çî qîsey bikerî. Ya?

- Temam, kalikê mi. Mi ef bike, ez êdî vengê xo nêvezena. Heta peynîye to goş dana.

Mi bi heskerdiş qayîtê çimanê aye kerd:

- Rojê şewdir ma pêrunê areyîya xo kerdêne. Sifre de kesî ra veng nêvejîyêne. Mi

areyîya xo kerde û wiştune ra şîya. Dewe ra dot jû hêgayê ma bî, ez şîya heta şan uca gureyeya. A roje qet çeye ra xebera mi çin bîye. Tîje ke oncîye şîye çeyê xo, mi kî çîyê xo kerd arê, hetê çêyî ser giran-giran oncîne şîya. Çeye de bêvengîya şewdirî dewam kerdêne. Pîrika to sifre amade kerdîbî. Pêro pîya dormeyê sifreyî de bî. Tena apê to û cinîya xo uca nêbî. Mi kursî girewt, guçike sifreyî de nîştîne ro. Serê pêrunê xo ver de bî. Mi zana ke çeye de çîyê bîyo. Mi ebi ters pers kerd:

- Malim û cinîya xo kotî yê?

Pîrika to qet qayîtê rîyê mi nêkerd. Fekê xo de qiseyî nat-bota çarnayî, dima bêtam vet teber:

- Înan no çê ra bar kerd û şî. Sewbîna ca de çê kîra kerd.

Araqode serdin verdîya mi ser ro. Dima zî seke desin de cemedîya. Xaxê mi recfîyayî. Mi hen zana ke leşa mi de qet astikî çin ê. Qet mi ra veng nevejîya. Mi di-hîrê deqayî hen xal kerd. La seke des serrî vîyard ra. Ez a deqa de des serrî bîya kokim. Eke tenê ameya ra xo, seke qet çîyê nêbîyo. Vengode berz ra mi înan ra vat:

- Hen vileçewt mevinde, de hadê nanê xo biwerê.

Zonê mi wina vatêne la zereyê mi de puk bî, xezeb bî. Çike ez şîyayîşê înan ra hêrs bîbî. Mi xo bi xo vat "Se bîyêne xebere bidêne mi û wina bişîyêne. Se bîyêne xebere mi dêne hen bişîyenê."

Dima payîz ame, zimistan ame, wisar ame, hamnan ame vîyard ra. Mi verê rojî, mengî, serrî humarîfî. Heto jû ra kî xo bi xo de fikirîyayene. "Her nîyo. Xebere mi nêda la qet nêbo kî yeno halê mi pers kero. Vano pîyê mi çitur o?" Vano "Qusir de qayît meke. Mi ef bike."

- Kalikê mi, apê mi qet nêame?

- Eke o biamenê berê mi, mi çarnêne? Mi ey rê se kerdêne? Bineyke zirçayêne. Mi o nêkiştêne. La nêame. Nika ke cayê rastê mi bibo ez ey nas nêkena. Îşte mesela ma wina ya cîgera mi. Na mesela hîris serrî yo ke zereyê mi kerdo puç. No derd bîyo kul nîšto cîgeranê mi ra. Ez ancax wexto ke merdune no derd ra xeleşîna.

Torna mi zereyê xo ont, deste xo kerd alişka mi ra. Qet çîyê nêvat bîye teber şîye. Mi pencera ra qayîtê teberî kerd tayê wext. Zereyê mi de cuye ra çîyêk nêmendîbî. Roştîya çimanê mi kî êdî bîbî kemî. Fekê mi de tam, xaxunê mi de qewete nêmendîbî. Mi koşeyê pencera pêgirewt giran-giran wiştune ra. Lingê xo, mi xo de kaş kerdî û mi xo eşt cilâ xo ser. Çimê minê qefelîyayî desin de qapat bî.

Wexro ke ez peyser wiştâ ra êdî nêmeyê şewe bî. Ez reyna nêşikîya rakewî. Ê hîris serrî mezgî mi de heta şewdir fetilîyayî. Çimê mi ancî qapat bibî ke berê oda bî ra. Veyva mi legane û awe ardîbî, ez ardune ra xo ser awe verda destanê mi. Tenê ki kerde rîyê mi ra. Vat:

- Bawo ez nika areyîya to ana. Zerrîya to çi wazeno?

Mi çîyêk nêvat. Çike ez bibî dara huske. Jû va ke bîamêne per û payê mi sikitêne. Mi ra ke veng nêvecîya veyva mi legane gurete bîye teber. Di-hîrê deqayî ra dima tep-

şîye de areyîya mi arde û verê mi de na ro, vat:

- De bawo hadê bure. Di-hîrê loqmeyî nay bi mi fek ra. Mi nat û bota çarnayî, bizor kerdî war.

Mi destê xo fişt ra hewa, sereyê xo şana ra ke êdî bes o. Aye kî qet çiyê nêvat, fam kerd û tepşîye girewte şîye.

Nêzana çiqas wext yan kî saetî vîyardî ra la ber bî ra. Jû çêneke, di lajekî û jû cinîke ebi jû merdimî ameyî duştê mi de vînetî. Veyva mi, torna mi û lajê mi kî înan ra dima kewtî zereyê oda. Lajê mi tenê hetê mi ser ame destê mi girewt mîyanê destanê xo. Leyê mi de nîşt ro vat:

- Bawo! To nê nas kerdî?

Mi sereyê xo şana ra, vat:

- Ney. Mi nas nêkerdî la mêman ê. Heq ê. Xeyr ameyê. Sere û çimanê mi ser ameyê.

Lajê mi qayîtê zereyê çimanê mi bî, vat:

- Bawo wina heredîyayîş nêbeno. Merg esto. Goş bide mi ez se vana. No lajê to yo. Na kî veyva ma ya. Hîrê hebî kî domanê xo bîyê. Qayît bike ê êdî bîyê xortî. Tewr qija xo çenek a. A zî ameya wextê zewajî.

Qisayê xo qedena û vînet qayîtê mi bî. Tanî leşa mi ra vejîye. Zerrîya mi seke sêneyê mi qilaşnena ra. Mi nêzana ke se bikerî. Helmode girs ant cîgeranê xo. Mi verê xo çarna hetê dêsî. Qet qayîtê înan nêkerd û lajê xo yê pîlî ra vat.

- Lajê mi yeno to vîrî pereyê mi çin bî mi ti berda da leyê terzî ke ti xo rê meslek bimusî. Ti meslek musaya. Tayê wext ra dima to bar kerd ama Anqara. Ma hîna dewe de bîme. To ma rê telefon kerd ra vat "Bawo ez erebe cêna. Gelo kamcîn reng bicêrî? Mi kî vat "Pereyî yê to yê, senî reng cêna bicê." To kî vat "Bawo a saeta ke to daybî terzî sayîya a saete ra ez erebe cêna. Heqa to ya ke ti rengê erebeyî vazî." Mi vat "Erebe sûr bo." To kî erebeyo sûr girewt. Dima ma kî bar barkerd û ameyîme leyê to. Hende serrî yê ke derdê ma ancena.

Mi xo hetê lazê xo yê qijî ser çarna û vat:

- Na herrî ra ke pers kerê, to rê vano cahil. Pekî ney se kerd? Hîris serrî yê ez ney pawena. La ey hem qet xebere mi nêde hem kî reyê berê mi ranêkerd. Nê huyayîs de nê kî berbayîş de leyê ma de nêbî. Ez ha mirena hîna yeno. Ti hen zanena ke şa beno. To nika ê çayê ardî çeyê ma? Ebi na hereket şima ez kiştune. Ez esas nika merda. Teber bê şêrê. Ez no çeye caverdana. Hadê hadê hen qayît mebê. Wurzê û xo pey de qayît mebê mi ra dûrî şêrê..

Vatena mi ser o pêro pîya vileçewt bî teber şî. Çar-panc saetî vîyard ra, kes hetê mi ser nêame. Reyê torna mi ververê berî ra nimitkî nîyada. Lêl heta verê pencera oda ameybî. Ferqê zerrîya mi û teberî nêmendibî. Tarî her cayê mi girewtibî xo ver. Hebikê roştî çimanê mi de mendibî, mi çimê xo çarnayî hetê berê oda ke qayît bikerî...

ÇEND-RÎYEK

| Yaşar BALUKEN |

Hele şanî bî. Telefonê mi da piro. Ez ewnîyaya ke Enwer o. Pers-mers, silûm kelûm, dima va, yaw kekê, yew apê to bibi, ewnîyênî fitiq-mitiq ra, boçan-moçan çî. Mi va, e, bibi. Çira se bîyo? Boça to kewta? Ez to biberî wa apê mi pê giştanê xo yê zixman a to de bineyke bixebetîyo. Dima ez huyaya. Enwerî va, nê nê. Ez hol a, şikir. Yew merdimê ma esto. Dewijê ma yo. Nêweş o. Çend hewî şîyo doktorî, vano pere nêkerdo. Mi zî tira va, yew embazê ma esto apê ey cerah o, paşt muri, boç, fitiq-mitiq çî ra fehm keno. Ez to biberî uca wa hêwêk biewnîyo ci. Va, beno. Key gi ti vajî ma ci rê telefon kenî, ça de bi, ma şinî verê ey.

Wina ma vateyê xo kerd yew.

Hewteyêk beynate ra vîyert, telefon da pîri. Nêzdîyê êreyî bi. Wisarî hinî cayê xo dayêne hamnanî. La hamnan zî hema hol ca xo nêdabi. Germinîyê xo hema hol nêşanabi. Enwer bi. Va, o apê to ho ça di yo? Ma şin ey het. O dewijî ma ho tîya de dej ra hinî deymîş nêbeno. Vano, ma şî ê mêrikî het. Mi va tamam. Ez ha keye de, bineyna vêjena çarşî, ma yewbînan vînenî. Ez apê xo rê zî telefon ken. Ça de bo ma şinî het. Va nê. Erey o. Dolmîşa dewa înan şina dewe. Erey o. Ti bigêr apê xo. Ho ça di yo. Nêbi ez yena to zî keye ra gena ma pîya şinî. Mi va, belê. Ma o tewir biker. Mi apê xo rê telefon kerd. Mi va, apo hal-mesela wina ya. Merdimê yew embazê mi nêweş o. Mîyane dejeno. Eke ti musaît î, ma bêri verê to. Xora apê mi musayi yo. Tim keyeyê eyin ho dekerde. Ti key gi şêrî keyeyê eyin yew nêweşê mîyaneyî ho keyeyê înan de. Fitiqê mîyaneyî, boçdekewtişî, kulîmekî heme nêweşîyê tedawîyê fizîkî yenî. Ti vajî extîyarî, cîwanî, qijî, cinîyî heme.

Wexto ke nêweşî ameyî apê mi vano serê xalî ya raqêldîye. Eke camêrdi bo vano mîyaneyê xo sist ker. Qayîşê xo aker, fermuarê şapikanê xo aker û rîyî ser raqêldîye. Xora cinî bo îcab nêkeno. Dima pê ê giştanê xo yê qalînan mîyaneyê nêweşî vîlneno vîlneno keno nerm. Badê çend deqayan nameyê nêweşî nano pa. Ya boç o, ya fitiq o yan zî kulîmek a. Hinî çita bo. Goreyê çendnê deqayan vilêneno, damaran keno pît, keno sist. Vano raqeldîyaye raqeldîyaye linganê xo biance xo. Wina tedawî keno.

Eke îcab bikero vano ti gereke hîrê yan zî çar donimî hîna bêrî huney ma masaj bikeri. Serrê ci zî şeştî vîyertî. La hema ho xo de. Hol zî gurîyeno. Înşaatan de xebetîyeno. Westayê qalibî yo. Qalib nano ro. O bi çend birarzayanê xo pîya xebetîyênî. Qewale genî û virazênî.

Yew nacnîyê mi zî esta. Nameyê ci zî Xatun a. Zaf yew cinîya hol a. Dest akerde ya, birehm a, la wexto ke cinîyê nêweşî yenî, a cinî şina yewna cinî yena. Bena celaide. Rîyê xo kena tirş. Bena murizin. Misafiran bena odayê misafiran, dima yena vendena mêrdeyê xo vana nêweşê to estê. Şo, şo cinîyan bivilêne. Ma kewtî belayê to. Vana vana, firkan kuwena piro dima vengê xo birnena la çewî biewn aye ra eşkera yo ke ha zewtan dana piro. Nêweşe şina la hinî a şewe nacnîya Xatun dehwayê vilênayîşê cinîyan kena û mêrdeyê xo û qijanê xo kena tayş.

Ma ça ra ameyî tîya? Hi, Enwer gêrabi mi. Mi apê xo rê telefon kerd va ez ha nêweşxaneyê Çewlîgî de, tîya de xebetîyena. Eke eceleyê înan esto, wa bêrî tîya, nîyo ez şand yena çarşî. Mi va apo ma yenî uca. Dima ez gêraya Enwerî, ame ez keye ra girewta ma rayîrê nêweşxaneyî tepîşt.

Mêrik nêzdîyê da-çewres estbi. Bineyke dergêk asênî. Rîyê ci dekerde, alişkî pufkerde û zîmbêlî zî ti vanî qey zîmbêlê hunermend Ferhat Tuncî yê. Xora Enwer û dewijê înan hetê bawerî ra elewî bî. Nimaj-mimaj, roje-moje çin bî. Wextê aşure de roje tepîştînî la çewî nêzananî hê roje yî. To semedê îkramî ya çîyêk derg bikerdênî û zîyar bikerdênî hema to zananî rojeyî. Bi nimitkî tepîştênî. Yew zî aşure kerdênî vila. Xora çîyo tewr weşê elewîyanê ma aşureya înan bî. Ma sunîyan zî aşure viraştênî la yê înan zaf weşe bî. Aye ra keyeyanê ma de aşure bibênî zî ma embazanê elewîyan ra vatênî şima çî qeyde elewî yî? Ha ça de aşureya şima? Û ma aşure dayênî ardiş.

Nêzdîyê panc deqayan ma rayîr de bî. Şima zî zanî Çewlîg bajaro qij o. Sere ra hetanî peynî bi erebe ti des, to nêzana pancês deqayî de resenî. Ma şî resayî nêweşxane. Mi huney telefon kerd apê xo rê. Ey cayê xo terîf kerd û ma şî het. Ho qenalê nêweşxaneyî de xebetîyeno. Mîyanê çamurî de mendo. Lajê ey o pîl zî sey patronî ho ser de. Babî zî ho bi zengene keneno. Ti nêvanî lajo pîl yanî dezayê min o pîl qewale girewt û ho babîyê xo xebetneno. Ez ecêb menda la mi qalê xo nêkerd. Apê mi va bineyke uca de vinderîn ez ha yena. Ez, Enwer û merdimê ey ma hê vinderde. Pabeyê apî.

Kîştê nêweşxaneyî de yew înşaato bîn bibi. Yew nêweşxaneyo pîl. Hema newe bînge nabi ro. Şîş-mîşê ci teber ra asênî. Dormaleyê însatî zî bi sac a girewtibi ke wa çew denêkuro. Mi zî meraqî ra xo zît kerd hewa ke ez biewnî tira, dê ho çî halî de. Dima ez ewnîyaya wet de yew nerdîwana qiji hanî ya uca. Ez şîya uca tira biewnî. Ez ewnîyaya tira û ameya war. Dewijê Enwerî va hukmat ho hol xebetîyeno ha. Bow senî hê ma rê xizmet kenî. Dewlete wina hol a. Na partî çî jêhatî ya. Homa înan ma ser ra kê m nêkero...

Ez ewnîyaya tira. Enwer zî ho binê zimbêlan ra huyeno. Mi va, hi ihi! Willayî to ke-

yeyê ma şa ra. Mêrikî şaş mend. Va, qey? Mi huney va, to keyeyê ma şa ra. Pey ra Enwerî va, la dezayê ci namzedê mebusî yo. Partiyê kurdan de bîyo namzed.

Mêrik şaş mend. Xora dezayê mi ke namzed o, doktor o. Zafê çewlîgîjan muayene kerdo û hema hama hemeyê Çewlîgî ey şinasneno. Va, willahî mi nêzanênî. Willayî doktor zaf hol yew merdim o. Mi pîyê xo berdibi het, zaf ci rê holi bi.

Dima qet îcab nêkerdênî la dest bi welatperwerîya xo kerd. Va, ma kurd ê. Kurd-perwer ê. Ma welatê xo ra hes kenî.

Va û va.

Ey hema vatênî, apê mi venda ma. Va bêrn. Dest û rîyê xo şitî. Ma şî yew oda. Uca de yew tehta nimajî bibi. Texte kerd ra, va qayîşê xo aker û rî ser raqêld. Mêrikî sey ey kerd. Apê mi bineyke vilîna. Dima va no fitiq o. Fitiqê mîyaneyî yo. Di serrî esto ke to de vejîyo. Bineyna vilîna, vilîna bin de nalîyê ci amênî la şermî ver a nêbarênî. Nêzdîyê panc deqayan wina vîyert. Va, wurze. Mêrik werişt we. Qayîşê xo giri da. Va apo destê to ternî bî. Înşallah ez bena weş. Ap peşmirîya va, şîfa Homayî ra. Înşallah ti benî weş. Mêrikî va, apo deynê ma çendêk o? Apê mi huya va deynê to çinîk o. Ma rê dua biker bes o. Va no wasîyetê pîyê min o. No senat ez ey ra musaya. Qey rizayê Homayî ya ma kenî. Mêrikî va, ti weş bî.

Mêrik şî destê apî ya. La apî nêverda lew dest no. Ma xatir waşt. Uca ra vejîyê. Mêrik va, peran nêgeno, ez şêrî ci rê yew kola bigêrî, ho xebetiyeno ci rê hol yena. Û vazd ra şî kola-mola çî girewt u berd da ci. Ma zî erebe de pabeyê ey vindertî. O ame. Ma şî çarşî. Şî qewexaneyê Heydî de ronîştî. Hema wextê dolmîşe rê bibî. Ma nîştî ro. Çayê ma ameyî. Mêrikî nêweşî-mêweşî xo vîr a kerdibi. Dest pê welatperwerîya xo û dewijanê xo kerd. Her yew nameyî vatî tewbe ez yew zî nêşinasnena. Mi vatênî e e û sereyê xo şanênî tê.

La ey hinî va. Ma dewe de bî. Qijî amenî meymantî. Ma wina miqatê ci bênî. Çi ehtacîyê înan bibî ma dînî. Hewêk qereqol xeber girewtibi. Ameyî ma berdî. Çend rojî ez îşkence de menda. La mi qet çîyêk nêva. Ez wina ya wina ya. La ewnîyena hetêk ra Enwer ho binê zimbêlan ra huyeno. La jetonê mi hema nêkewto. Enwerî va dolmîşa to nêşori ti kewtî erey ha. Ma çayê xo werde. Mêrikî musade waşt şî. Enwer huya huya û dima va ti zanî qey no ho wina keno. Mi va willayî mi qet fehîm nêkerd. Ewîl hukmat wesefna dima zî nê qalî? Mi qet pê nêardî.

Va, no yew dirîyêk o. Zurkerêk o. Zaf zuran erzeno. Ez nêyî hol şinasnena. O ridi ra mi tira vatibi ke biewn no mêriko ke ma hê şinî cayê ci zaf musulman o. Şeratçîyêk o. Keyeyê înan zaf dîndar î. Eke ma şî verê înan çê qala xirab mevaj. Allah, maşallah çî vaj. Hukmat çî biwesefn. Nîyo se to nêewnenno û ti wina nêweş manênî. Mi wina tembîh kerd. Aye ra hukmat çî wesefnênî. La to nêverda. To va dezayê mi, na hewe zî welatparezîyê xo eşt meydan.

Çi heyf, çî heyf. La Enwer û no...

ÇEND ŞÎRÎ

| Bedriye TOPAÇ |

JEHR

Jehrêk gineno zerrîya camêrdêk ro
Yew jehro sîya
Yew jehro kiştox
Yew jehro nêrkî
Û vengê yew cinîke birîno cuye ra
Cuye rengê xo yo tewr rindek vîndî kena

PARSEKE

Ez yew parsek a
Ez nê şewdiran ra qefelîyaya
Na roştîya zurekere ra
No şewlo merde ra
Zerrîya mi de vengane
Destanê mi de boya eşqî
Ez kewta rayîran
Semedê awiranê to...

RUHÊ MI DE

Ruhê mi de yew çekdare esta
Heme zerrî vengê linganê aye rê qedexe yê
Heme çimî korî
Xo dima yew maye sêwî verdaya
Xo rê xerîb a
Mi rê nas a

ŞITÊ KILKORÎ

| Seyîdxan KURIJ |

Fecîrî sibayî bi, hîna tîj anikewtibî, la surîya tîji koyanî Çewlîgi de û koyo peyê dewê Kurî de aysayêni. Dinya weş bî, awa vayê verî banî Mîroyî beriqîyayêni. Babî Mîroyî Seîd her fecîrî sibayî de wexto ke wariştênî, verî şîyêni vaye verî banî ser, tîya de dest û rîyî xo şitêni û dima amênî çardaxê verî berî ser o ronîştênî. Banî înan di qat bi, qatî yewin cayî pes û dewarî bi, qatî diyin de ê ciwîyênî. Qatî diyin de xercî banî yew çardaxa gird zî bîye, amnanan qîcî na çardax ser o rakewtênî. Seîd sey her fecîrî sibayî ancî çardax ser o yew kursîyo qijkekî ser o ronîşt, qutîyê xo vet, yew cixare pişt û verî xo da tîjî cixarey xo şimit. No wextî sibayî de, seyrkerdişî surîya tîjî, seyrkerdişî koyanî Çewlîgî, goştarî kerdîşî vengî awe, wîç-wîçê meleyan û mîrçikan û cixare şimitiş Seîd rê yew zewqo pîl bi.

Mîro bi way û birayanî xo ya pîya çardax ser o rakewte bi. O yew hewno xorîn de bi. Rebîyo no hewnî sibayî çî weş bi, la çare çin bi, ganî o biwariştêni û bizêkî teber kerdênî.

Dadîya Mîroyî Sarê yew per ra bi heyran û qurban venga Mîroyî dayêni ke o warzo, pero bîn ra zî semedo ke o bizêkan ver de biwero, ey rê serê şitî sawitênî nan ra. Mîroyî niwaştêni no hewno şîrin ra aya bo. No fecîrî sibayî de, akewtişî tîja ver mîyanî cilan ra wariştîş ey rê zaf zor amênî.

O her serê sibayî bi heyran û qurbanî dadîya xo, bi laykkewtişî babîyê xo, bi zehmet mîyanî cilan ra wariştênî.

Yew hala-hala kewtibi doşey Sêdxanan, yew per ra bizêkwanan û verekwanan bizêk û vareyî kerdêni teber, yew per ra cinîyan mangayî ditiyênî ke berî teslîmî gawan bikerî.

Mîro hema des serre bi, o mîyanî bizêkwanan de bizêkwano tewr qijkek bi. Birayî Mîroyî ey pîlêr bîyî, la hinî wextî înano bizêkwaneyî vîyartibi, înan kar û gureyî keyeyî de, renc de babî xo ya xebitîyayêni, şînî tebera xebitîyayêni.

Çare çin bi, Mîro çîmî xo vilnayî û warişt we, kincî xo girewtî pira û o zî sey babî xo şî vaye verî banî de rîyî xo şit. Bizêkî gewê verî banî de bî. Ey zodayê nanî xo û çuweyî xo girewt û bizêkî gewe ra kerdî teber, eştî xo ver hetî pey dew a şî.

Heme bizêkwan û verekwanaî Sêdxanan yew per ra çimî xo vilenayênî, yew per ra bizêk û vareyî xo şayêbi xo ver, bi kişe-kiş hetî pey dew a berdênî. Mîyanî dewe ra zî tayê keyeyê ke pesî înan nê hetî dewe de bi bizêk û vareyî xo ardênî peyê dewe, înan ra tayê barixey Mîroyî ra bî.

Mîroyî bizêkê xo qîyame hetî pey-dew a berdî, Serfiraz, Filîf, Şerîf û Direh zî uca de bî. Mîro û Şerîf hol embaz bî. Mîro, Şerîf û Serfiraz bizêk û vareyî xo kerdî tēmîyan. Înan bizêk û vareyî xo hetî binî kerreyî ya berdî, uca de kerdî mîyanê birran. Birr hendê qamê înan berz bi, wexto ke ê kewtenî mîyanî birran, mîyan de vîn bîyenî. Mîyanî nê birran hezar çeşît vaş û vilikî estbî, hêlugi, mirclor, kelkuer, heliz, kenger, şîrinvaş, tirşiki, çere ûsb. Bizêkwanan bizêkî kerdênî mîyanî birran û kay kerdênî.

Tîj ke akewt û hendê çend qaman bîye berz, Mîro, Şerîf û Serfiraz yew kerraya girdi ser o ronîştî û her kesî zodayê xo akerd, tira sêpareyî xo vet. Înan toraço teze, rûno keke û serê şifî û nanî toqe vet, kerra ser o rona. Nanî înan nanî xele û lazutî bi. Wexto ke Mîroyî nanî xo yo sipî vet, zaf keyfî Serfiraz û Şerîfî ame. Çünke nanî înan nanî xelewî dewe bi û sîya bi.

Dewijan xelewî xo arê de tehnayêni û nê ardan ra nan potênî. Semedo ke mîyanî xelewî de vaşî yabanî sey şilyer, xulyer estbîy nanî înan sîya bi. Babî û birayî Mîroyî hîna zaf teber de xebitîyayêni, înan zaf renc, nêkerdênî. No rid-ra înan bajar ra ardî êrnayênî. Nanî nê ardan sipî bi, dewijan no nan ra vatênî nano xas. Nanî Mîroyî no nano xas bi, nayê pêroyê bizêkwanan waştênî ke bizêkanî xo torî Mîro ya biçirnî û Mîroyî de pîya nan biwerî.

Bizêkwanan de saete çin bî, la înan goreyî versîyê xo saete texmîn kerdênî. Înan versîya xo bi payanî xo peymitênî û wina saete texmîn kerdênî. Wexto ke versîyê înan bînî hendê qamê înan, înan zanayêni ke hîni nêmroj o.

Nemrojî pes amênî hel. Berîvanan sitilî şit eştêni harmeyî xo, dew ra kewtêni têdima, rayîr ra deyîrî vatênî şinî bere. Pes nêmrojan amênî Kuezûngem. Cayî bereyî nêmrojî Kuezûngem bi. Bizêkwanan nêmroj bizêkî xo ardênî binî Kuezûngem, kilêreşûn de mexel kerdênî.

Hema pes nêamebi heli, bizêkwanan bizêkî û vareyî ardî Kilêreşûn û înan tîya de dest bi govende kerd. Bizêkwanî kewtî têdest, di tenan yew çekuyî deyîrî vatênî, di tenanî bînan înan dima vatênî û pa govend girewtênî. Înan verî deyîrî govendî yê kirdkî "Cîranê, Awkê Kaşûn, Xûnê Hecî, Selîmo" û çend deyîrî bînî vatî. Badê Mîro û Filîfî dest ci kerd verî deyîra "Kurdîstan Ceyko Duz o" û dima deyîrî kurmancî "Zozan û Ez Berf im" vatî.

Direh nêşînî mekteb, no rid ra ey nê deyîrî nêzanayêni. Direhî va:

- Oxil şima nê deyîran ça de musayî?

Mîroyî va:

- Deza ti nêzanî malimî ma Serdarî nê deyîrî ma musnayî. Ma her dersê muzîkî de nê deyîran musenî. Malimî ma saz ceneno û nê deyîran ma pîya vanî.

Direh:

- Deza şîma mekteb de wendiş û nuştîş musênî yan zî deyîranî kurdan musênî?

Filît:

- Ma wendiş û nuştîş zî musenî, deyîranî zî. Malimî ma vanî, ma rayîrî Yadoyî ra şînî.

Direh:

-Hê biewnî qiney şîma ra, şîma ça Yado ça!

A roj sey her roj cinîye şîwanî Dîlber biney rew amêbî bere. Wexto ke Dîlber amê, qican sergovendî da Dîlber. Cinîye şîwanî Dîlber ker û lal bî. Şîwan Şemdîn dewanî Palî ra çend serî cuwa ver amebi dewê Kur û tîya de mendibi. Bizêkwanî Serfiraz, Filît, Şerîf û Direh, Yadîn û Mîro dormareyî Dîlber de amêyî pêser. Înan bi îşaretan Dîlber de qîsey kerd, bi aye tinaz kerd. Filît bi îşaretan Dîlber ra persa, gelo aye û Şemdîn senî pîya rakuwenî, senî pîya yewbîn de benî şa. Dîlber huya, la cuwa pey şî Şemdîn ra va. Wexto ke berîvan amêyî, Şemdîn dadîye Filît ra va:

- Waharî nê weledî xo vejî, o cinîyê mi ra persayo, vato "Ti û Apo Şemdîn, şîma senî mîyanî cilan de pîya şa benî?" Ez nêwazena reyna çîyo winayin bieşnawî. O reyna çîyo winayin vajo, ez milî ey şiknena.

Dadî Filîtî:

- Apo Şemdîn, Filît qic o, ti qey goş kuwenî qalê Filît a?

- Qey qic o? Eger qic o, nêzano, wa vajo, dadî û babîyî ey senî mîyanî cilan de pîya şa benî.

- Eyb o, eyb o. Apo, ti yew camêrdo pîl û temûm î. Ti nêşarmîyeni, ti qalanî winayinan vanî?

- Şîma terbîye zanî, verî qicanî xo terbîye bikenî.

Berîvanan bizî û mêşnayî ditî, bade bizêkî û vareyî amêyî mîyanî pesî, her bizêkî û her vara ca de şî dadî xo het, şîto ke çîjeyî dadîyî Înan de mendo, o zî Înan sipit.

Şemdîn senî ke çîm gîna Filît a hetî ey a şî. Senî ke Filîtî Şemdîn dî, o rema, Şemdîn pey ra kewt ey dima, la ci niresa. Çunke Filît sey yew tazî vazdayêni. Şemdîn qîra:

- Hero pînc weled, ti hende mereq kenî şew dadî û babî xo temaşî bikeri.

Bizêkan û vareyan çîjeyanî dadî xo ra şitî xo şîmit, pes û bizêkî cêra abirîyayî. Şîwanî pes hetî koy a, hetî pey-kerrûna berd. Bizêkwanan bizêkî û vareyî qîyame berdî kerdî mîyanî birran û ê ameyî duzî barî de kaykerd. Înan bi dor verî bîrdîrbîr, teqlayî gogerçin kay kerd, badê çîmpêrcinayîş kay kerd. No kay de herkesî çîmî xo cinayêni pêro û dormareyî xo de gêrayêni. Kam ke heta pênî pay de mend, ey no kay qezenc kerdenî. Taye bizêkwananî çîmakerdeyan çîmî xo biney akerde verdayêni. Înan ra

yew zî Filît bi. Filît çimî xo biney akerde verdayêni û ewnîyayêni, wexto ke kênekî gi-nayî erd ro, o zî şinî xo eştênî kênekan sero.

Hetî yêrî ya Mîro, Filît û Serfirazî bizêkî xo berdî dere awe ser. Înan bizêkî fekî de-reyî de çimayî û pê kardanî xo kilkor birna. No kilkor top kerd, berd serî yew kerraya girde de sey doşekî rakerd û hîrê heme zî na kerraya pehûn ser o rakewtî.

Hetî şanî de wexto ke ê hesîyayî xo, hewl da xo ke warzî, înan ferq kerd ke çimî înan gêrîyayî.

Çimî înan decayêni, înan verî xo nêdînî. Bêçare hîrê hemeyan destî yew bînan te-pişî û hetî Kilêreşûna şîyî. Wexto ke bizêkwananî bînan Mîro, Filît û Serfiraz wina tê-dest de dîyî, ê şaş mendî.

Yado înan ra persa:

- Se bîyo şima, şima hîrê hemin destî yewbîn tepiştö, şima sey koran rayîr ra şinî.

Mîroyî va:

- Wilahî ma zî nêzanî, ma kilkor birna, kerd doşek û ser o kewtî. Wexto ke ma wa-riştî we, ma ferq kerd ke çimî ma hol nêvînenî.

Şerîf va:

- Hûma aqil bido şima, merdim qet kilkoro teze birneno û ser o kuweno, şitî ey kewto çimanî şima. Şima kor nêbî hol o.

Berîvanî verî nimajî şanî amêyî bere. Senî ke dadîyanî Mîro, Filît û Serfirazî, ê wina dîyî da xo qoran ro, yew qêrî-werî kewt mîyanî berîvanan. Dadîya Mîroyî Sarê va:

- Biko ez to rê kor bî, se bi şima?

Mîroyî va:

- Ez zî nêzana dayê, ma kilkoro teze kerd ra, ser de rakewtî.

- Biko şitî kilkorî kewto çimanî şima. Lez ma şimi keye, ez to berî xala Şemşul het, wa çimanî to derman bikero.

Ditişî pesî ya pey, reyna bizêk û vareyî kewtî mîyanî pesî, çijeyî dayanî xo sipitî. Badê bizêk û vareyî mîyanî pesî ra abirîyayî û bizêkwanan ê şayî xo ver, berîvanî û bizêkwanî pêro pîya hetî dew a şîyî.

Senî ke ê şîyî keye, dadîyanî Mîro, Filît û Serfirazî, ê berdî xala Şemşul het. Xala Şemşul wexto ke ê no hal de dîyî, va:

- Biko, biko şima se kerdo xo, şima nêzanî şitî kilkorî merdimî kor keno?

Xala Şemşul muraya biney kuwa û kerd çimanî înan. Aye vaşî kerd mîyanî yew laçik û bi na laçika çimî înan piştî.

Şemşul va:

- Wa ê emşo wina rakewî, wa siba nêşêrî bizêkan ver.

Dadîyanî qican ê girewtî, şîyî keye.

Mîro heta serê sibayî nêşka rakewo, hewn nikewt çimanî ey. O heta serê sibayî nala, berma.

Sarê zî nişkayî rakewo, Mîro ard mîyanî cilanî xo, o kerd varare xo, sereyî ey na sêneyî xo ser û varar şî tira. La tiway pere nêkerdênî, dejî çimanî xo vero Mîro heta serê sibayî nêşka rakewo.

Serê sibayî babîyê Mîroyî Seîd estor ard, zîn kerd, o nişt estor û Mîro na xo ver a. Seîd, Mîro û birayî Mîroyî Sidîq pîya hetî Şarge ya kewtî rayîr. Ê Şarge de şî rayîrî Xarpêt-Çewlîg ser, erebeyî Çewlîgî pawit. Sidîq nişt estor, tepîya ame dewe.

Mîro û babî xo kiştê rayîr de vindertî. Her roj Xarpêt ra çend reyî otobusî şîni Çewlîg, nêyî zaf rey pir amênî û rayîr de raywan nigirewtênî. Zafê raywanan tîya bi qamyonan şîyenî Çewlîg.

Mîroyî dî ke hetî Xarpêt ra yew taksî ha yena, ey bi keyf babî xo ra va:

- Bawo, yew taksî ha yena, dest berz bikeri, wa ma bîgero.

- Biko na taksî şexsî ya, ez texmîn nêkena ma bîgero, la ancî zî ez dest berz kena.

Keyfî Mîroyî ame, hêvî kewt zerreyê ey ke taksî înan bîgero. Esas ey rê Çewlîg şîyayîşî ra zaf, ciniştîşî taksî muhîm bi. Taksî amê nêzdî, Seîd dest kerd berz, la taksî sey jet înan ver ra vîyart şî. Mîro qehrîya, bi melul. Des deqê cuwa pey Mîroyî dûrî ra yew mînîbus dîye, hîna yew hêvî kewt zerrê ey, ey mînîbus mote babî xo. Mînîbus bîye nêzdî, Seîdî dest kerd berz, la şoforî mînîbus qet goş pa nikewa, o vîyart ra şî. Hîna hêvîyê Mîroyî şikîya. Wexto ke yew wesayît aysayêni, yew hêvî kewtênî zerreyê Mîroyî ke wesayît vindero, ê cinişî, la wexto ke wesayît nêvindertênî înan ver ra vîyartênî şîyêni, reyna hêvîye Mîroyî şîkayêni.

Înan yew saete tîya de pawit, badê niştî serê yew qamyon, şî Çewlîg.

Seîdî Mîro berd nêweşxaneyî dewlete yê Çewlîgî, la nêweşxane de doktorî çiman çin bi. Seîd û Mîro şî odayî doktorê pratîsyenî. Senî ke ê kewtî zere, doktor masayî xo de ronîşte bi, qelem dest de yew qaxit ser o çî nuştênî. Doktor yew unliga sipîya dergi piragirewtibî, çimanî ey de verçimikî estbî, zimbêlî ey çin bî, gijikî ey beriqîyayêni û rîyî ey sipî bi. O nimendêni kurdan. Doktor qet niewnîya rîyî înan ra, ey sereyî xo biney kerd berz û persa:

- Xeyr o, şîma ra kam nêweş o? Se bîyo ancî?

Qet gonê Seîdî no doktor rê nigîrîyaye, ey va:

- Doktor beg, koleyî şîma bo, nê qicî killor birnayo, eşto kerra ser û ser o rakewto. Şitî killorî kewto çimanî ey. Çimî ey dejenê, ma berd cinîya hekîm het, daru kerd, la weş nêbî.

Doktor hêrs bi, bi yew vengo serdin û bêruh, bi tirkî va

- Şîma merdim nêbenî, no çax de hema zî şîma cinîyanî pîran ra hêvî pawenî, şîma nîyenî doktor, şîma şîni cinîyanî pîran het, şîma wazenî nêweşîyanî xo bi usulanî primîttivan daru bikerî. Çi hekîm, aye kam mekteb wendo, bîya hekîm.

Doktor kiştê dêsî de cilî nîşanî Mîroyî da û va:

- Şo, uca de ronîşi.

Mîro şî cilanî berzan ser o ronîşt. Doktor ame, xo cêb ra yew lambaya qijkeke

vete, çimi Mîroyî akerdî, ewnîya çimanî ey ra û va:

- Şima erey kewtî, pîrê şima çîyî xelet şuxulnayî, zerar dayo çimanî lacekî. Ez şima şawena Xarpêt.

Seîdî destî Mîroyî girewt, ê suka Çewlîgî de şîyî dikanî Badînê Kurijî. Badîn de-zayî Seîdî bi. Kur ra kam biamênî Çewlîg verî şîyêni dikanî Badînî. Xora mektubî zafîn amênî dikanî Badînî. Posta nêşînî Kur. Mektubî eskeran amênî dikanî Badînî, Badînî nê namêyî şawitênî Kur. Wexto ke yew karî dewijan dayreyanî hukmat de bi-bînî, ê verî ke şîyerî dayre, amênî Badînî het. Badînî her karî înanê dayreyan hal kerdênî. Nê karan ra zafê înan karî sey nufus vetiş, erzuhal dayiş, karî dayreyî zîretî yan zî baytarîye karî qicik bî, semedî nêbîyayîşî nê karana yew sebeb çin bi. La ancî zî dewij verî şîyêni Badînî het. Badîn zî yew kaxit, yew nuşte nuştênî û şawitênî memuran het. Zafê memuran Badîn sinasnayêni. Badînî ge-ge rûn, mast û penîr ke dewijan ey rê ardo, nayê ra biney zî dayênî memuran. Bi no qede Badîn Çewlîg de mîyanî dewlet û dewijan de sey yew mabêncî bi. Hema hema her dewe ra yew merdimo winayin Çewlîg de bi. Înan ra tayê esnaf bî, tayê zî yew dayre de yan memuro nizm, yan zî xedeme bi.

Badîn her wext waxtî vîjnayîşan amênî Kur û dewanî Şîrnan de gêrayênî, semedî partîyê xo dewijan ra rey waştênî. Ekserîye kurijan her wext reyî xo dayênî partîye Badînî.

Wexto ke Seîdî pa Mîro ya kewtî zereyî dikanî, Badîn yew cinî de qumaşî fistanî bazar kerdênî.

Seîdî va:

- Selamuneleykum.

Senî ke Badînî veng eşnawit, hetî berî ya agêra, çim gina Seîdî, va:

- Way eleyna aleykumselam, deza, ti xêr amê. Şima xêr a, tu qey no wextî karî de Mîro tê ardo?

- Qet mepers deza, no sêwir şîyo kilkoro teze birnayo û ser o rakewto, şitî kilkorî kewto çimanî ey, şan de Xala Şemşul derman kerd, la fayde nêkerd. Mi serê sibayî berd nêweşxane. Doktor vano, şima xelet derman kerdo, ma nêşkenî tiway bikeri, berîn Xarpêt.

- Deza, wazenî ma hewê doktor Xalit Rizayî mojni.

- Deza, Xalit Riza doktorî çiman nîyo. Hol aya ke ez berî Xarpêt.

- Temam, deza ez şima şawena sîmsar Kemalî het, wa şima rê bilet bîgero, otobus nişê, şîyerî Xarpêt. Otobus saete di de şina Xarpêt.

Seîdî û Mîro saete pancê êreyî de garajî Xarpêt de otobus ra amêyî war. Keyeyî pîrikî Mîroyî nêzdiyî garajî de bi. Ê şîyî keyeyî pîrikî Mîroyî. Heta ê resayî Xarpêt çimî Mîroyî zaf xirab bibî, vînayîye çimanî ey zaf kê m bibî. Xalî Mîroyî Ferîst ca de yew taksî tepîşt, o çarşu de berd yew doktorî çiman.

Doktor ewnîya çimanî Mîroyî ra, çimî ey rind muayene kerdî, ey xalî Mîroyî hol si-

KERGANA HÎRIS Û HEŞTÎ

| Wisif PÎRBAB |

Ax axx welatê ma yê Dêrsimî
Serê to ra dûrî nêkonê hewrê sîyayî
Seba to genc û xortê xo dayî
Pitî mendî sey, veyvekî bîyî vîyayî

Ax axx dirbeta min a girane
Birayî sere birna sereyê birayî
Meyîtan ser o resimî antî ebi payî
Cinîkî wertê ordî de fitî bi kayî
Nêçe tenî sungîyê zalimî ver de çizayî

Ax axx cîgera min a bêkese
Dinya ci rê bîya verg û heşî
Dayîkan xeneqîfî domanê çewresî
Kesî caran nêdî meyîtê kesî
Gonî de sur kerdêne erdê dewreşî

Ax axx zerrîya min a hare
Fîrqa nê xo sey deşta Kerbelayî
Destê xayînan de zaf tenî nalayî
Paçî kerdî goşanê xo Duzgin Babayî
Mij antîbî serê xo Sultan Babayî

Ax axx welatê zelulîye
Azêb û cinîkî asêyan ra jîbayî
Çemê Mizurî cendegî kirîşnayî
Birran de mendî viran û warpayî
Meyîtî eştî verba tîj û vayî

Ax axx kergana Hîris û Heştî
Pagê pî kalikan têde veşnayî
Gonî virte ra çimeyê Mizur Babayî
Newalan ra xem şimit mîya Allayî
Zarî û jîbiye şîye Heqo Tealayî

Ax axx derba 'otuz sekîzî'
Weşa-weş goş û pîrnîkî cira kerdî
Meyîtî teyr û turê yabanî werdî
Kênekê qijkekî xo de girewtî berdî
Wisiv se xo vîr ra bikero nê derdî

XAPE

| Umer Faruq ERSOZ |

Dewa Kelexsî mîyanê koyan de bajaran ra dûrî ya. Binê dewe ra awka Muradî xuşena şina. Mezraya Werî de keyeyê Dirbasî sirtlikê (doşe) koyan ra bi. Yew barixe ra çend keyeyî uca de mîyanê birrî ra bîy. Hîna destê însanan nêkewtîbî daristanê dormaleyê dewe û mezra ra. Ne mekteb ne esker ne hukmat hema linga înan ê doran ra nêvîyartîbî. Dîregê cereyanî hema tîk nêbîbî, tel kaş nêbîbî. Dewijan pê çila û fîndan şewê xo binêk kerdêne roşn.

Rey-rey pîlî, camêrdî bi trêne şîyêne Pali û Dara Hênî ameyêne. Kênayî şiyerê biyerê; ino çin bi. Înan xizmetê keyeyî kerdêne, dewar çir kerdêne, dormaleyê qican gêrayêne, nan pewtêne. Eke bidîyêne yewna dewe; o zî key ke bîy veyveke... Niş-têne piştîya estoran û qantiran, binê yew xemlê sûrî de, kewtêne rayîr. Nêbo, cuya-yîşê xo mîyanê dewa xo de vîyartêne şîyêne. Tebayêna nêdîyêne û nêzanayêne. Dayîkan û pîrikan ra îna (wina) dîbî. Îna ameyêne îna şîyêne...

Dirbas, qicê ey zaf bîy. Cayê yew-di welçekî hêgayê xo, di hebî zî mangayê xo... Nêeşkayêne qirrika qican tamam debikero. Sey leyîranê mîlçikan qirrika înan tim akerde bî. Dirbas tewa vêşanî û gesî ra zaf tersayêne. Lajê xo hinî xort bi. O zî amebî zewaj. Nêeşkayêne qelind bido. Qelind ça ra bido feqîr! Cayê di welçekan hêga, di hebî mangayê zeîfekê zeîfekan... Înan biroşo bikero qelind; gilarza qican vîye de ya. Nika ra ê rojan fikirîyeno, tim fekê xo xeripîyeno.

Hacere esmer bî. Gijikê aye mendêne tutinê Licê. Bisk û birûyê xo tenik-tenik, to vatêne pê qeleme viraştê. Didanê xo yê sipîyê vewra hamnanî heb-heb kerdêne. Alişkê xo sey saya sûre bîy. Rind bî, la rindî mîyanê ê koyan de pê se kenê! Qeder ke rind nêbî, dor û felek ke çewî re dost nêbî; rindî bena bela. Zerencî zî rind ê, kenê qefesan! Rindî bîyêne belayê sereyî. Rindî bîyêne qeflik, dîyayêne wayîrî ro. Rindî erinenê, danê, gênê... Sencenê sey xeleyî welçeke bi welçeke. Xemilnenê, roşenê rindî.

Rindî, bindestî û mehkumî bî. Rindî werê (werd) pîsan bî, bara pîsan... Rindî, waştîşê qelindî bî. Kêna ke rinde bî; keye de nêmanena, ma qelindê aye girdêr û ziyadêr biwazê, vetêne. Rindî cêban ra çek û sened bî. To çî wext hurdfî kerde, pere kena. Hacere zî rinde bî, Hacere zî çek û sened bî.

Hacere bibî pancêsserra; xebera xo dinya ra çin a. Nêzanena çerxê felekî senî gêreno. Nêzanena siba honî yo ci rê çî taşeno. A, sibayî ra bêxeber, kengula de birayê xo yê qijî şanena, yew lawike (lorike) ci rê vana:

Eyî eyî keno

Dûrî ra belî keno

Qîymet pa nêniyeno

Waştî kênayan keno

Eee eeee...

Birayo pîstek vengê xo birneno, goşdarê waya xo maneno. Yew vengo teniko barî fek de. Ti vanî derey zerence ha wanena. Hacere zerence bî. Sey zerence hem rindeke hem vengweşe... Qederê Hacere zî sey zerencan mîyanê qeflikan de bi.

Rojî îna vîyartêne.

Yew roje dewa Kelexsî ra Xeyrî, cinîya xo Keje, kênaya înan Eme ameyî bîy cîrbanê înan. Hacere xizmetê înan kerd, dîko ke babîyê aye serê birnayo, pewt. Riz û lola adirî zî pewtî. Keyber ra balcanî û îsotî tira kerdî, qelênayî. Meşke de do şana. Tenure de nan pewt, sifre kerd hedre. Cîrbanî niştî ro, werd. Cinî cîya, camêrdî cîya niştî ro. Hacere çay zî serê dêzewana adirî de girênaye.

Cîrbanî rey-rey ameyêne keyeyê înan la ina rey cinî zî amebî. Ino elametê kênawaştîşî bi. Bê xeyra tazîye (sereweşî), eke qifle de cinî bîy, zanayêne ke qey kênawaştîşî yo.

Zerrîya Hacere gulpayêne. Mezraya înan de hemverê aye ra çew çin bi. Pêro zî emîza û dezayê aye bîy. Sey yew keyeyî bîy. Hacere çewî ra zî hes nêkerdêne. Heskerdîş çî teba yo, zerrî çî cisin a; nêzanayêne.

Kênayanê azeban mîyanê xo de qal bikerdêne; vatêne wa kor, kerr, leng, pîr û zewijîyaye nêbo, ma rê hol bo, bes o! Qayîl bîy dûrî zî nêşîrê, keyeyê babîyê xo ra, way û birayanê xo ra dûrî nêkewê. Çend serrî de hewê veyveke şîyêne; yan ameyêne yan nêameyêne. O zî veyve de, tazîye de...

Hacere, tira bipersayêne; zewaj nêfikirîyayêne. La kamî o wextan pers û pursê xo fînayêne kênayan ra! Pîlê keyeyî çî vat, o bîyêne. Dayîkan û bawkanê xo ra îna dîbî. Qalanê pîlan ser ra qal nêbeno. Edet îna bi. Edet sey Mishefî înan ser ra aliqnaye bi.

Zerrîya Hacere dejaye. Aye fehm kerd hinî sey yew leyîra mîlçike nêzdî ra halîn ra firrenê. Mereq û teşwîşeyî mîyanê qelbê aye de telî-telî kerd a. Dejaye Hacere. Dejayîşê xo nimit. Xem sipit xo. Vinderte û vinderte.

Cinîya Xeyrî Kejê û dayîka xo veng da ci. Sey saye bîbî sûr. Mil ver de amewar. Şî zere. Hêverê cîrbanan rê vat şima xeyr ameyê. Ewnîyaye, çimê cîrbanan honîk ê sere ra, waslan ra gêrenê. Xo zit-bulit dî. Sere kerd çewt, şermaye. Dadîya Hacere va “Kênaya mi, ameyê to Qasimî rê wazenê. Qasim dewa Topalan ra yo.”

Hacere sewt nêkerd. Vat “Ez şiyerî qewe bigirênî dayê” û kewte teber. Ne “ee” vat ne “ney”... Odaya bîne ra vengê babîyê aye û Xeyrî ameyêne. Qelindî ser o yewbînî berdêne ardêne.

Peyêna peyêna pêkerd: Panc hezarî pere, yew şeşadir! Hacere rê zî çar bazinî, çar zerdî û yew pancpenik. Ser o fatîha wende. Vengê fatîha zereyê goşanê Hacere de zima. Cemidîyaye, tewirek bî. Seke merda, hê ser ra wanenê. Seke amebî teziyê Hacere.

Fekê berî de kerge qitqitnayêne, dîkî veng dayêne. Dîk kewtîbî kerge dima, nequre dayêne piro. Kerge taplik bîbî. Hacere xo na herinda kerge. Sey aye amebî pêser, bîbî yew cema. Xo bi xo vat “Eceba ez bîya qutê kamî, kam nequre kuyeno mi ra.” Hacere dejaye la dej pere keno! Mereqê aye o bi. Vat “Înşala Homa yew merdimo hol rastê mi ano.” Dua kerde ke pîr, leng, kerr, kor, zewijîyaye nêbo. Vat “Ya Rebî, ti berê xeyrî mi rê abike.”

Berburîya Hacere, Eme, kewte odaya qican. Hacere uca de pawitêne. Yew resim ard. Vat “Biewne, ino beno mêrdeyê to. Biewne tira, ti nika mereq kena.” Hacere giran-giran şî hetê aye ra. Her linge de çîyêk zerrî ra qerifîyayêne. Xof pişiyabî ci. Qelayan halînê xo zerrîya aye de vawitîbî. Pey ters a hetê Emîna wa şî. Zeman bibi derg. Pêro di gamî bîy, la pa qurf û ters a, çimê aye de nêqedîyayêne. Nêçilkayêne zeman, vindertîbî.

Destê xo kerd derg. Waştêne bivajo “Ez qayîl nîya bizewijî.” Îna zî nêşkaye bivajo. Resim girewt, ewnîyaye tira. Yew camêrdo hîris û panc-çewres serre... Zixm û bavegît aseno. La resim ci rê serdin ame. Tanî nêdaye ci. Yew het ra bî şeyî ke kor, leng, pîr nîyo. La çi rey zerrîya xo çixlîlî nêbî. Germî nêgirewte resim ra.

Berburîya xo Emîna ewnîyaye Hacere ra. Werrê xo ci ard. Hacere rind bî. To vatêne hak şikito, tira veta! A cêba babîyê xo de çek û senedê roja tenge bî. Qelind panc hezar û yew şeşadir! Destengîya babîyê xo hema-hema qedîyayêne.

Hacere ha serê aşme şina keyeyê mêrdeyî. Hinî cîrbana keyeyê xo ya.

Yew giştane ard, kerd gişte ra. Mareyê aye zî birna. Cinîyan tîlîlî veng da. Şeyî kerde. Soz girewtîbî, qelind birnabî. Giştane sey tewqî kerdîbî gişte ra. Giştane tewq bi. Tewq kerdîbî vîye û gišta Hacere ra. Aye zanayêne hinî yê Qasimî ya. Qasim zixm û dekerde. Hîris û panc-çewres serre aseno. Hende zanena! Bê xeyra ine (naye) tebayêna ne dîyo ne zî zanena.

Çîyêk pers nêkerd. Nêşkaye bivajo “ney”. Edet îna bi. Dormale de her kes îna zewijîyabî. Dayîka xo zî îna serê piştîya estorî ra ameya. Aye zî îna dîbî. Nika dore amebî aye. Hacere qelindî dima piştîya estorî ser o, binê xemlê sûrî de, raywana

Qasimî ya.

Berburî û qifle, şîyayîş ra ver nesîhet kerd: Miqatê xo be, ma serê aşme yenê to benê. Diqetê xo be, ti ha binê mareyî de.

Hacere fekê xo anêkerd, çîyêk nêvat. Sere kerdîbî çewt. Xeyal pîşîyabî sere ro, ters şikîyabî zerrî. Tersî reseneyê xo girewtîbî Hacere girê dayêne. Qayil bî xo aşano, xo kaş bikero. La xo aşenena ça? Xo kaş kena ça?

Hacere tarîyê şewe de vat "Dayê!"

Dayîka aye vat "Ha dayê qurban."

"Ez qayîl nîya şiyerî cayo dûrî."

Dayîke vat "Qederê to îna yo kêneya mi. Ti zî musena sey mi."

Dima binêk vinderte, dima va "Ez ke zewijîyaya, mi resimê babîyê to bin ra nêdîbî. To huncî (ancî) zî resimê Qasimî dîyo. Willayî qet pîsnek nêaseno. To ra pancês-vîst serrî pîl o, hende..."

"Mi çi rey tira germî nêgirewte dayê!"

"Resim tanî nêdano kêneya mi. Wextê zewajê xo de ma zî îna bîy. Sey yew mîlçike keyeyê xo ra ke însan perra, teşwîşe keweno zerrî."

Heq, dayîka aye zî qayîl bî Qasimî bivîno, bişinasno. Ha kêneya xo dana ci. Zerriya aye de zî xemî vilik bestîbî. La nêvat.

Serê aşme ame. Destê Hacere hine wa mend. Zerrîya xo gonî wa... Sey a gonî yew xemlo sûr ant riyî ser. A namusê Qasimî ya hinî. Tewqê Qasimî bestîbî pa, fatîha wendîbî.

Hacere naye serê piştîya estorî. Estorî pey tîlîfî wa kewt rayîr. Dayîke aye dima yew mesîne awke rişnaye, çimanê hesirinan a vat "Kêneya mi oxir bo, bextê to Homa bişuxulno."

Hacere mîyanê kesanê xerîban de serê piştîya estorî ra, binê xemlê sûrî ra şîyêne. Teba his nêkerdêne. Cemed pîf bibî waslan. Verê mezelanê dewe ra bîy sînacêr (devacêr). Hacere ewnîyaye mezelan ra. Seke merdeyî bibî ganî, a merdîbî. To vatêne heme ameyê pêser, hê aye ganî-ganî defin kenê. Qal nêkerd, sewt nêkerd. Çiman ra hesirî çilkayî binê xemlê sûrî de. Çewî nêdîyêne, hayîya çewî pê çin bî.

Amevî dewa zamayî. Qifle şî fekê berê Qasimî. Yew camêrdo şeşfîserrero yoximo dekerde ame fekê berî, şeşadir mîyaneyê xo ver ra kaş kerd, çend destî guleyî kerdî ra; teq, teq, teq... Her gule rakerdiş a; ê guleyî ginayêne def û sêneyê Hacere. Îna dejayêne.

Serê estorî ra veyveke arde war; ê camêrdê şeşfîserrero yî girewte berde zere. Cinî zereyê banî de bîy. Xemlê Hacere kerd a. Heme cinî, veyvî, kêneyî ewnîyayî rî ra. Mîyanê kincanê veyvekî de sey aşme beriçîyayêne. Hacere şermaye, mil ard war. Her çî ci rê xerîb ameyêne. Heme çimî aye ser o bîy; barê xo bibî giran.

Yew cinîke vat "Wax wax, çi rind a, heyfê Hacere!" Cinîyêka bîne vat "Mi bîzanayêne kêneya Dirbasî hende rind a, lajê xo rê ardêne." Yewnaye vat "Panc hezar qe-

Resm: Dîlawer Umer

lind ra zîyadêr kena Hacere. Ercîyêna, la heyf a gunek a." Hacere nêşkayêne înan ra biperso ke qey henî îna vanê. Vatêne derey rindîya aye ra vanê.

Bî şewe, her kes bî vila, ancîyayî keyeyê xo. Keyeyê Qasimî bî veng, dormaleyê Hacere de çew nêmend. Reqîya lingan ameye. Zerrîya Hacere ha gulpgulpena. Oda de tena bî. O pîreko ke a estorî ser ra ardîbî war, amever. Hacere warişte xo ser. Derey wistewreyê xo ameyo, va. Pîrekî dest eşt xo cêbe, xelata Hacere kerde vîye ra. Yew

lew na mîyanê çiman ra.

Va "Ti xeyr ameya xanim."

Hacere perraye xo ser û vat "Ti kam î?"

"Ez Qasim."

Hacere reng ra şî. Pîrek hemverê pîrikê aye bi. Keso ke resimê ey dîbi, tewr zêde çewresserre asayêne.

"Resimo ke mojna mi, ti o nîyî! Ti pîr î!" vat Hacere, qîraye: "Qasim! Qasim!..."

Waştêne o kesê resimî ber abikero, biyero zere. Binêk peyser şî, piştîya xo kuyaye dêş ra, vinderte. Pîrek huya û vat:

"Haa.. resim? Ez nêşkaya şiyerî bajar, mi resimêko kehenek şawit."

Hacere ginaye erd ro, xo ra şî. Wextêk ra tepîya ke çimê xo akerdî, mîyanê çaqan de dej estîbî. Pişş-pişşa pîrekî bî! Hacere dejayêne. Çarşefa sipîye ra lekeyê sûrî estbîy. Warişte, ewnîyaye zîfîya xo ra. Eyne de xo dî, bermaye. Alişkan ra teşt-teşt awka soline rişîyayêne, dalpa kerdêne erdî ser.

ALÎ XIDIR BAKUS

| Erkan TEKÎN |

Welatê ma de feqîr û fiqareyî zaf ê. Çiqas ke feqîr ê hende kî wayîrê eşq û keyfî yê. Bi nê eşq û keyfê xo orteyê miletî de cayê xo virašto. Zereyê miletî de her tim cayê xo esto; ci ra hes kenê, qedr û qîymet zanênê.

Tayê merdimî estê, ne bermenê ke ti tede biberme ne huyenê ke tede bihuyê. Nêyê ke ma vanîme zidê înan ê. Hem bermayîş de estê hem huyayîş de. Keyfê xo zerrî ra yo, bermayîşê xo zerrî ra... Bîyê sembolê bermayîş û huyayîşî.

Mi vat ke merdimê nîyanênî welatê ma de zef ê. Nînan ra yew kî Alî Xidir bî. Ap Alî Xidir orteyê şarê xo de "Alî Xidir Bakus" nas bîyêne.

Ap Alî Xidir dewanê Dêrsimî ra bî. Merdim ke Dêrsim de qalê ey bikero, heta me-vajo "Alî Xidir Bakus" kes nêzaneno ke qalê kamî keno.

Alî Xidir Bakus zaf feqîr bi. Bê nîyade (biewne) ke çiqas feqîr beno bibo, eşq û keyfê xo kêmi nêbîyêne. Pîlî de pîl bî qijî de qij... Sûke ra beno dewan ra beno, zaf kesan o nas kerdêne, ci ra hes kerdêne. Her veyve de, her ceneza de, her mezelê ser o estîbî o. Veyveyan de kay kerdêne, keyf kerdêne, eşqîyayêne; cenazayan de û mezele ser o henî (wina) zerrî ra bermayêne ke to vatêne pîyê xo yo newe merdo. Keyfê miletî keyfê ey, dejê miletî dejê ey bî.

Zerrîşaye bî, raya Heqî de tenik bî. Tersê Heqî zerrî de zaf bî. Xatirê her kesî zanitêne, raya pîran û rayberan ra nêvejîyayêne. Raya pî û kalikê xo ramitêne, qedr û qîymetê îqraran zanitêne. O rî ra, orteyê şarî de her tim cayê xo estbî.

Panceyê pantolanê xo her tim verê puçan de bî. Sûke de, dewe de, veyve de; wisar, hamnan, payîz, zimistan panceyê pantolan verê puçan ra nêvetêne. Feqîrîye ra linge ra her tim lastîkê sîyayî estbîyî. Zimistan ke ameyêne, feqîrîye ra bese nêkerdenê ke citeyê gislavetan biherîno pay bikero. Bê nîyade ke çîyo nîyanên emrê ey de nêbî. Çiqas ke bese kerdêne eşq û keyfê xo kêmi nêkerdêne.

Orteyê kesî de çîyakarîye nêkerdêne. Kes kesî ra aver nêgirewtêne. Ema vey-

veyê Wisivan¹ bê ey nêbîyêne! Dawet bikerê mekerê; panceyî kerdêne puçan ver ra, vengê dawulî ke kotî ra yeno, xo bi uca girewtêne. Seke kewt bi verba çiman, dawul û zurna verba ci şîyêne.

Hetê ma de adet o, dawul ke verba to ame, ti gere pere bierzî ser. Feqîr Alî Xidir de pere kotî ra! O rî ra, dawul ke verba ci şîyêne, o kî hema ver de reqîşîyayêne. Wa-yîrê veyveyî o dîyêne, keyfê xo amayêne, verba ci şîyêne, ci rê silayîye vatêne. Wa-yîrê veyveyê zanitêne ke Alî Xidir ke ame veyve beno veyve! Berdêne pîze mird kerdêne, eke esto, tenê raqî-meqî dayêne şimitene, çend qurîşî kerdêne cêbe. Ap Alî Xidirî ke pîzeyê xo mird kerd, reqî-meqîyê xo şimit, hal-xatirê şarî pers kerdêne. Êdî wextê xo ameyo! Destmala sipîye cêba xo ra vetêne, peyê vileyî de kerdêne yaxeyê îşligî ver ra. Porê xo çin bî, sere kîrr bî. Eke kay de ereq da, ca-ca destmale verê yaxeyê îşligî ra vetêne, sereyê xo pak kerdêne, ancî kerdêne yaxeyê îşligî ver ra.

O ke vejîyayêne meydan kay kerdêne, dawul û zurna hewayê “mastîka” cenitêne. Ey heme kay û govendê Dêrsimî zanitêne ema en rindek “mastîka” kerdêne. Xora milletî kî waştêne ke o “mastîka” kay bikero. Rastê ci kî zaf rindek kay kêrdene! Ey zereyê kayî ra kay vetêne. Sey heşê birrî xo ra şîyêne, sey cinîyan meşke şanayêne ra, sey cinîya dicanîye dest eştêne kalekanê xo amayêne nat şîyêne dot. Ey ke nîya kay kerdêne, milletî zaf pereyî kerdêne pira, nayêne çare ra. Naye ser, dawulbazî henî pêt dayêne dawulî ro ke hema-hema teqneyêne. Qey meteqno! Pereyo ke millet keno Ap Alî Xidirî ra, yê dawulbazî û zurnacenî yo. Di-hîrê qurîşî kî dayêne Alî Xidir Bakusî. O rî ra, o ke şîyêne kamcîn veyveyî, dawulbazî û zurnacenî keyf kerdêne!

Tabî çîyo ke nika ez qal kena hîris seran ra raver bî. Adet û toreyê kirmancîye o wext nîya bî. O wext her kesî xatir û qedrê yewbînî zanitêne, yewbînî ra hes kerdêne. Giran-giran gencê neweyî bîyî pîl, kokiman dest her çî ra ant, adet û tore û kulturo verên nêmend. Serrê dihezaran ke vejîyayî ameyî, kirmancîya verêne ra teba nêmend. Ameyîme çaxê henênî ke kes kesî nas nêkeno, kes xatirê kesî nêzano, kes qayîte kesî nêbeno. O rî ra, pî û kalik xo vîr ra kerdo.

Mîyanê ma kirmancan de vanê “Çimê xo yê rastî bige; xeyrê çimê çepî çimê rastî rê çin o.” Na qisa ez vana nê wextî ser o vajîyaya. Rast a ke xeyrê kesî kesî rê çin o; yê lajî pîyî rê, yê birayî birayî rê, yê kêna maye rê... Wexto henên o ke her bize lînga xo ra dar de bena.

Hal ke ame nê halî ser, Alî Xidir Bakus ancîya dewa xo. Tenê mal-dewarê xo estbî, xo rê mal-dewar weyî kerdêne. Hewteyê-dî hewteyan de reyê ameyêne sûka Dêrsimî, werdê xo, cixaraya xo girewtêne, ancî a roje peyser şîyêne dewe. Xeylê wext bî veyveyan ra dest û payê xo antîbî. Wextê salonan dest pêkerdîbî, veyve “salona veyveyî” de bîyêne. O kî salone ra bêzar bî. O rî ra nêşîyêne veyveyan. Muma veyveyan ke amayêne, bi xo nêşîyêne, domananê xo ra yew rusnayêne.

1. Wisivan: Mamekîye (Dêrsim) de aşîrêk

Dewa xo, mal-dewarê xo canêverdayêne cayê ro nêşîyêne. Mal-dewarê xo kî hende zaf nêbî. Çar-panc mangayî, da-des bizî... Înan rê bes bî, muhtacê kesî nê-bîyêne. Pîzeyê xo bîyêne mird. Xora çimê xo berzan de nêbî. Gule ro loqmayê nan şero, lojine ra dû bivejîyo; bes!.. Mal zêde bibo se beno! Malê dinyaya gewre kesî rê nêmendo. Sultan Silêmanî rê nêmendo, Alî Xidir feqîrî rê maneno!

Yew roja payîzî bîye. Alî Xidir Bakus şodir ra wuşî ra, cinîye ci rê arayî ardîbî, arayîya xo kerde. Vejîya verê keyberî, yew cixara vete, kerde de. Xo ser de asmên ro nîyada. Tenê hewrê gewrî estbî, bê nîyade ke dinya hende kî xirabin nêasayêne. Bese kerdêne mal bibero biçereno. Ancî panceyê pantolan kerdî verê puçan ra, palto girrewt pira, kulike naye sereyê xo ser, şemsîya girewte. Cinîye tenê nan û toraq a kerd bi turik, ard da ci.

Ap Alî Xidir cêba xo saye kerde; cixara bi kibrît a cêbe de bîyî. Turikê nanî eşî harmeyê xo ser. Vejîya verê keyberî, nîyada ke şilîye hurdî-hurdî varena. Cor xo ser de asmên ro nîyada, "Ya rehma Olî, ti ma feqîran rê bêrê comerdîye!" vat. Şî verê keyberê axurî, keyber akerd, mal zere ra teber kerd, şana xo ver, hetê koyî ser kewt raye. Mal hem çerayêne hem biyêne berz. Her ke bîyêne berz, şilîye bîyêne zêde. Xo bi xo vat, "Mi ke xo resna qert, endî şilîye mi nêcena." Darê qertî girs bîyî, qalind bîyî, sey şemsîya ameyêne merdimî ser. Darê ucayî qeyîm bîyî, yê çend seyî serran bîyî. O rî ra, dewijan nameyê ucayî 'qert' nabî pira. Axirê xo resna bi qert, binê yew dare de gone veşna. Tenê ke xo germ kerd, yew cixara vete kerde de. Cixaraya xo ke qedîyaye, xo ca ra wuşî ra, mal-dewar saye kerd ke çereno. Seke vergî-mergî estê, dihîrê reyî 'huw!' kerd, veng fîşt ra xo.

Yew şîwaneyî kî tenê cêrê Ap Alî Xidirî de mal çerenayêne. Vengê Ap Alî Xidirî ke heşna, ey kî veng fîşt ra xo. Naye ser, ey û Ap Alî Xidirî ya hal-hewalê yewbînî pers kerd. Hewa ser o, şilîye ser o tenê qisey kerd. Ap Alî Xidirî vat: "Şilîye tenê bibirîyo, ez malî giran-giran kena war, hetê dewe ser bena. Zaf bilusk erzeno, miqatê xo bibe. Hadarê (hagîdarê) malî vinde, zaf şilîye varena, dinya tarî ya. Vergî hewaye nîyanêne ra hes kenê. Veng bide Xizirî, veng bide Zîyara Harsîye². Ê tenga to de resenê."

Ap Alî Xidirî ke henî vat, gurrayîş gina hewran ro, biluskî eşî, dinya pêro bîye roşt. Biluskî ke eşî, Ap Alî Xidirî vengê xo berz kerd, "Ya comerd Olî, ti bêrê comerdîye! Ya Zîyara Harsîya, ti nêheqî ma ra, aj-uzê ma ra dîrî biberê! Ya Xizir, roza tenge de ti birese!" vat. Ap Alî Xidir ke çiqas gulbangan zaneno, pêro ardî zîwanê xo ser. Xof gina bi zerrî ro. Gurr-gurra hewran bîye, to vatêne asmên nika qalîşîyeno ra, yeno war.

Cayo ke mal berdîbî, tenê uca ra cor Koyo Sûr bî. Verba Koyê Sûrî de kî Zîyara Harsîye esta. Dewijê dorûverî her serre amayêne pêser, pêro-pîya şîyêne Ziyara Har-

2. Zîyara Harsîye: Mamekiye de duştê Koyo Sûr ra yew zîyar a. Wisivan û Demanen şonê na zîyare ser.

şîye ser, nîyaz û qurbanî vila kerdêne. Tayênan domanî waştêne, tayênen bextakerdene waştêne; tayê kî xo rê her serre şîyêne, halê xo rê şukir kerdênê. Ap Alî Xidir ki xeylê şîyo Ziyara Harsîye ser. Ge-gane berdo nîyaz û qurban vila kerdo, ge-gane kî şîyo arê dayo. O rî ra, gulbangê xo zêde ra zêde Zîyara Harsîye ser antêne.

Tenê ke wext vîyart ra, yek de bî zulmet, her ca bî tarî. Hetê ra Ap Alî Xidirî hetê ra şîwaneyê bînî "huw!" kerdêne. Veng dayêne yewbînî; Ap Alî Xidirî dîyax dayêne şîwaneyê bînî: "Meterse, corê ma de Harsîye esta, loqmeyê ma ke mevêro, yê maye û pîyê ma vêreno. Heqî ra bi xeyre, zerrîya xo qeyîm bice!"

Nîyada ke şilîye her ke şî bena zêde, pêsero-pêsero bilusk erzeno. Vengo henên vejîyeno ke ti vana asmên rijîyayo dinya ser. Ters û xof gina zerrîya Ap Alî Xidirî ro, şî binê yew dara qerte de nişt ro, piştîya xo şanaye kokê dare. Xo ser de dare ro nîyada. "Dare qeyîm a, binê na dare de mi rê teba nêbeno" vat xo bi xo, ancî gulbangî antî.

Xo bi xo xeyal kerd. Devacêr hetê dewe ser nîyada; dewe nêasena. Aqilê xo şî domananê xo û tornanê xo ser. Ê ardî verê çimanê xo. Xeyal bî xorîn, ne vengê şilîye hesnitêne (eşnawitêne) ne vengê hewran ne vengê biluskî... Aqilê xo şî gencîya xo ser, xo bi xo huya. Rojê verênî ameyî vîr. Veyveyan de çitur kay kerdêne, meselan ser o, cinazayan de çitur hende zerrî ra bermayêne... Ancî pîyê xo, kalikê xo ameyî verê çiman, çiman ra îsitrî ameyî war. "Însan çî çîyo temaşe yo, eynî roze de hem berbeno hem huyeno hem keyf keno hem reqesîno... Hende çî çitur zereyê ju merdimî de ca beno!" vat xo bi xo. Aqilê xo nêgirewt. —

Ame ra xo Ap Alî Xidir. Nîyada ke malî sere kerdo têver ra, henî cayê xo de vinderto. Yew cixara kerde de, derg-derg 'huw!' kerd. Bîbî vêşan. Turikê xo ra loqmeyê nan vet, tenê toraq kerd orte, gude kerd û werd. Şîwaneyê bînî ra pers kerd; ey vat "Heq razî bo, nanê mi esto." Vengê şilîye ra hende vengê xo ameyêne.

Hîna mîyan ra panc deqayî nêvîyartîbî ke serê dare de reqayîş ame. Kerd ke xo ser de nîyado; firsend nêvîna. Çîyo germ peyê goşî ra kewt zere, eynî game de leryayîş gina piro, her cayê xo lerza. Emrê xo sey ayneyê tase verê çiman de ame û şî. Aqilê xo yek de şî dewe ser; qewm û cîranî ameyî vîr; domanê xo, tornê xo pêro verê çiman de bîyî. Çî nêame aqil ke a game!.. Veyveyî, mezeli, huyayîş, bermayîş... Emrê xo de ke çî dîyo, pêro verê çiman ra ame û şî. Xo bi xo va "Malê dinyaya gewre yo, yê mi kî heta tîya!.." Çimî ser o bî giran. Xora ronîşte bî, piştîya xo dare şanîyaye bîye. Herinda xo de ruh ci ra vejîya.

Şîwaneyo bîn şaş bîbî, xo ca de zeliqîyabî erd ra mendîbî. Eke ame ra xo, di-hîrê reyî veng da: "Ap Alî, Ap Alî!" Ap Alî Xidirî ra veng nêvejîyayêne. Naye ser şîwaneyî ver kerd bi dewe. Hetê ra çikeno hetê ra vazeno. Çamure zeliqîyayêne lingan ra, bese nêkerdêne pêt bivazo. Çiqas ke destber ame, lingê xo kîp girewtêne. Axirê, xo resna dewe. Çîkayîşê ey ra dewijî pêro kom bîyî. Dewijî ke dorme de kom bîyî, reyê-di reyî dormeyê xo de nîyada. Kerd ke qisey bikero; nefes pê birîyabî, bese nêker-

dêne. Di-hîrê reyî “Ûp Alî, Ap Alî...” vat. Nefesê xo ancî birîya, nêeşka qisaya xo tamam bikero.

Dewijan ci rê tasê awe arde. Tenê ke awe şimite, qisa ginaye ver ro. “Cor şilîye zaf varena. Bilusk têdima erzeno. Ap Alî Xidir tenê corê mi de binê dare de bî. Ju bilusk kewt ra dare... Mi nîyada Ap Alî Xidir di-hîrê reyî lerza. Mi veng da ci, cewabê mi nêda!”

Şîwaneyî ke henî vat, dewijî pêro kom bîyî, hetê Koyê Sûrî ser kewtî raye. Şîwane ginabî ver ro, rayîr salix dayêne. Wexto ke bî nêzdîyê dare, nîyada ke Ap Alî Xidirî piştîya xo şanaya bi kokê dare, henî xo ca de bîyo huşk-hol. Kerd rast ke peyê goşî ra gonî yena. Eke tam kerd rast, nîyada ke petike ra kî gonî yena. Biluskî peyê goşî ra şanayo ci, petike ra eşto teber, a sanîya ruh ci ra girewto.

Ne Zîyara Harsîya ne kî dara qerte bese kerd Alî Xidir Bakusî bixelesnê. Dewijan meyît piştî kerd ard dewe, roja bîne kerd bînê erdê sîyayî.

Cayê to cenet bo Ap Alî Xidir.

“Her kes bi reng û vengê xo rindek o.”

www.zazaki.net

**keypelê arşivkerdiş, seveknayîş û geşkerdişê
kirmanckî (kirdkî, zazakî, dimilkî) yo:
Xeberî, meqaleyî, hîkayeyî, şîrî, fiqrayî, sanikî,
fotografî, vîdeoyî...**

CINÎYA KURDE Û CINÎYA ALMANE

| Zerîn AZRAWA |

Yew xurrî, yew gurrî vejîya, erd lerza, to vatên belkî heş kewto mîyanê geme. Fatima herinda xo ra tûl da, tik warişte û va, heywax, ini zindîqî wariştê we.

Heskerdiş çîyêko balkêş o. Merdim zerrî kuweno her çî. Kes nêşkeno vernîya zerrî de vinderu. Eke zerrî yew guret xo dest, xelasîya ey çinîk a. Vanî, yew merdim zerrî kewto yew pişkila bize, pişkile eşta pistinê xo, hewt serrî, xo pistini ra nêveta. A zî hewt serrî şewe û roje hesreta adirî nalaybî, resaybî muradê xo, la muradê aye ci rê bibi sîya, xo ra yew roje nêdîbî.

Verî xo bi xo fikirîya û va, belkî qijê ma bibî, o baş bo. Homaî di qijê sey altunî daybî, la adir hîna bibi adir û vuryabi a. Cuya aye her roje bîyêne xirabin, qet roşn neasêne. Hewrê tarî tena asmênê aye rê ney, zereyê sereyê aye de zî gêrayêne, dinya ci re bîbî tarî.

Adirî gureyê xo vistbi peyê gatarî û felek a çarnabî. Verê zewajî xeyalê aye de, ey aye rê koşkî leweye hewranê sipîyan de viraştîbî. Zerrîya weş û weraxe, ziwanêko nerm, sey ziwane marî ci rê qiseyê weşî kerdbî. Aqil aye sere ra vetbi. Hîn ax û wax pere nekerdêne. Caverdayîş bibi çetin, di qijî zî bestîyaybî aye lingan a. Zerrîya aye negirewtêne qijanê xo caverdo. Wina hîn nanê xo kerdbi pede, gereka biwerdêne.

Fatima mitbaxe de Adirî rê sêpare nabî ro û taştî hedre kerdêne. Hetu bîn ra pêçeke zî bermayênê.

Pêçeke mitbaxe de serê yew mînderî ya naybî ro û şayêne tîye.

Desto yew a hedrekerdişê taştî desto bîn a qij-qijê pêçeke hîşê aye berdbi. Înî bes nêbî...

Adirî yew vengo berz a veng da va:

- Erê Fatê! To qey îşligê mi utî nêkerdo! De hayde destê xo têwbide, lez bikir. Ez

şina sûke.

Saete bîbî yewendes. Adir hema newe wariştbi we. Xora kar û gureyê ey zî çin bi. Xo tiraş kerd, serê sîfrî ya nişt ro, sêpare werd.

Fatima hewte de di rojî yew keye pak kerdêne, keyeyê xo de zî der û cîranan rê fîstan cîl-milî deştêne. Wina qirika nêmjê a ciwîyayêne, Adir dusyayêne giraneyê aye ya, pereyê aye nême ra vêşî girewtêne berdêne sûke de xerc kerdêne.

Fatima yewa tîva barî sey lemê bakla bî. Çimê aye yaşil, burîyê sîyayî, lewî tenik bî. Linga yew gureyê keyeyî de linga yew gureyê teverî de... Bîbî pir û perîşan, helî-yabî amebî war. Roşnê çiman şîbi, çimî şîbî xorîn a, helqeyê sîyayê bêhewnîye dormaleyê çimanê aye de vindertbî. Yew a mendbî yew asteyê aye. To pîrnika aye bitepîştêne, aye gan dayêne.

Adir zî tam zide aye bi. Yew derg û dila bi. Xora meqlatikê ey zî qeraste bî. Nêzdîye di metreyan bi. Wexto ke reyar ra şîyên, to vatên Herkules ho şino herb. Destê ey sey yew nûjike pişt de, hermê ey sey pelanê yew qertalî akerdeyî, sereyê ey berz, palê xo hîra eştên, dûrî ra to vatên, lingê ey hê şinê binê erdî û hewna binê herre ra yenê lewe. Sêneyê ey hetê verî ser raante bi. Defê sêneyê ey sey yew qirînceleyî pîfkerde bî.

Adirî hewna veng da va:

- Erê Fate! Erê qey veng nîno to? Ez kewta erey.

Fatima xo fek de vajîya va, qehwe to ra pa bimano! Ti qehwe ra kewtî erey? Qet tersê Homayî to zere de çinîk o, ti rizqê ma benî danî qehwe...

Adirî va:

- Erê o çi yo ti xo fek de bilbilîyena û vana?

Fatîma va:

- Ez vana bîye biewnî na pêçeke ra, ez yena îşligê to utî kena.

Adirî na rey bi hêrs a va:

- Erê, kêneyê çinayî, ez destverikê to ya? Ne şarmê to mendo ne heya!

Fatîma va:

- Mîyerik, têna di destê mi estê. Ez nêşkena bi di destnanê xo ya hende gure bîkirî.

Adirî va:

- Biewnî, mi meya uja haa! Senî zîwanê to bîyo derg. Ti sey dele zon kena...

Fatîma zaf bîye tenge la vengê xo nekerd. A keyeyê pîyê xo ra, maya xo ra musaybî. Camêrd çi vajo heqdar o. O camêrd o... Estûnê keyî yo. La maya aye wina zî vatbi, camêrd va ya, cinî gol a. Bê cinî keye nêbeno.

Qehr û qotikê Fatîma her roje zêdîyêne. Adir hem bê kar û gure bi, hem zî zaf bêemel bi. Heto bîn ra zî zaf esabî bi. Kerra bîyêne, kerra zî helîyêne, lakim cinîyê ma, qijkekîya xo ra musenê ke barê dinya wedarê.

Fatîma pêçeke xo yew mundî ra pişte, beste xo paştî ya û şî îşligê Adirî utî kerd,

Adirî îşligî xo da xo ra, aye çakêtê ey tepişt, ey çakêtê xo da xo ra, solê ey kerdî rast, Adirî sinacêrê sûke bi.

Fatima yew ceno xorîn ant, pêçeka xo xo paştî ra na ro, çice eşt fekê pêçeke, şana fîye, lûrî kerd, kerd hewn ra û hewna şî ewnîya gureyê xo.

Cuya Fatima her roje wina bî. Tewr bîyên zor, asan nêbîyên. Aye xo rê yewna dinya xeyal kerdbî; yew dinyaya serê hewranê sipîyan a, zereyê koşkanê pembeyan de, la cuya keyeyê pîyê aye hîna asan bî. Qet nîye maya aye, pîyê aye ci ra bi heskerdiş qîsey kerdên. Teyna gureyê keyeyî kerdên. Badê zewajê xo ya, a hem camêrdê keyeyî bî, hem zî cinîya keyeyî bî. Linga yew teber de bî, linga bîne zere de bî...

A roje Adir rew ame keye. Fatima xo rê heyret kerd. Her roje şîyên orteyê şewe de serxoş zîl û zurna ameyne, Fatima hewn ra kerdên aya, vit-vit kerdên, hema kewtên ra.

Fatima zerrîya xo de zaf bîye şa, xo xo va, ez xo rê emşo rehet kuwena ra...

Adir ame zere û va:

- Erê Fatê, ma nêzdî ra xelisîyenê! Hîn ti zî bena xanima keyeyê xo.

Fatima va:

- Qey to cayêk de xizîna dîya?

Adirî va:

- Erê bêaqile, ez ha şina Almanya. Dê ê zerdanê xo bîya ez kena wurdî, heqê sîmsarî dana.

Gire pêşîya qirrik Fatima ya, pereyê aye tira girewtiş bes nebî, na rey dora emaretanê aye bî.

La hewna yew hêvî kewte zerrîya aye, mêrdeyê cîrana aye zî emaretê cinîya xo rotbî û şibi Almanya, verî zaf feqîr bî, la înkê rewşa înan zaf bîbî başe.

Fatima va:

- Eke ti soz danî, ti emaretanê mi hewna gênê, ez dona to.

Adirî va:

- Cinîyek, a zî qal a ti vana. Homa vajo e, ez zereyê hîrê mengan de pîyorê emaretanê to gêna û yew bazin zî zîyede gêna.

Fatima kewte mîyanê xeyalan, ey cuwa ver zî wina soz dabî, la yew sozê xo zî ca nêardbi.

Vanê bêhêvî cuye nêbena. Fatima zî bi yew hêvî ya xo zere de va, sozê xo canêaro zî, belkî rey-rey çend qurîşt pere bierşawo keye, ez pê qijanê xo rê kincanmîncan gêna, mesrefê mektebî dana, belkî ez hîn tena keyeyê xo de xebitîyena, hîn gureyê kesî nêkena.

Wina mîyanê xeyalan de şî emaretê xo ardî, kerdî çepalê ey.

Adir nêceniqîya, ca de zî kewt teber û şî, beynate ra zaf wext nêvîyert, hewna rew ra ame keye û Fatima ra va:

- De haydê, destê xo têwbide lez bike, bawula mi deke, ez emşo kuwena reyar şina Îstanbul. Homa vajo e, ez yew hewte cuwa pey ha Almanya de.

Fatima şî bawula ey dekerde, Adirî zî şî qijê xo dî, lewî nayî pa, kerde verara xo, kerde pê. Fatima ra helalî waşt û kewt reyar, keyeye xo terk kerd şî.

Fatima yew sitilî awe ey dima rişna û va, xeyrî ser şo û selametî ser bîye. Zereyê çiman bi pîrê hesirî, wina her çî zaf nişka bibi, ci re sey vistanike ameyên. Xêlîyek fekê berî de vinderte, ey dima ewnîya, nişka cê çî zerrîya aye de qerîfîya, aye xo xo va, belkî ini şîyayîş û ameyayîşê eyê peyên o. Destê xo kerdî pistinê xo, şî zere, qijê xo kerde xo verare û yew quncik de gud bîye.

Xêlîyek wext vîyartbi ke veng Adirî ra nêvecîyabi. Rojêk telefon zîl da piro, a nê-ceniqîya ca de zî vazd ra şî ahîze kerde berze, heto bîn de vengê Adirî vejîya va, alo! A hele to va berê cenetî Fatima rê bîyo a, bênateyê aye û Homayî bi yew vincewe, hendi bî şa.

Adirî va:

- Kozvilaya mi, ez resaya Almanya.

Wina feko şîrin a û vengêko nerm a, wina bi îltîfat mela verê zewajî Adirî aye de qisey kerdbî. Zereyê mezgê aye de bahoz bi ra, zaf bî şa, xo bi xo va, werrekina ini hîna rewna bişîyên Almanya. Belkî Almanya kesî bedilnena.

Fatima û Adirî yew fekê zaf weşî ya yewbînan pers kerd, hal-xatir, rewşa qijan, may û pî, der û cîranan ra qisey kerd.

Adirî va:

- Kozvilaya mi, yew gureyê mi kewto to.

Fatima va:

- Vaje, ti çî wazenî?

Adirî va:

- Ez ameya Almanya, mi îltîca kerda, la destê mi de çîyêk çin o ke îltîcayê mi qebul bibo. Mi rê pereyî lazim ê.

Fatima va:

- Lîya mîyerik, ti şî cayê peran, to rê hewna pere lazim o, her kes şino peran şa-weno, ti peran wazenî, ez peran kamca ra bîyarî? Ti peran pê se kenî?

Ey va:

- Kozvilaya mi, la wa pîyorê keda ma bîlesebeb şîyor, Ela vajo e, ez nêzdî ra pere qezenc kena, ez gereka to peran de xerq bikerî. La mi rê na hele pere bi acîl lazim o. Qederê ma ho girêdayê peran o.

Fatima va:

- E de vaje, eke mi de bîbî ez do to rê bierşawî.

Adirî va:

- Estûna keyeyê ma, borana mi, mi rê des henzarî markî lazim ê, eke ti eşkena destê xo lez bigîre û des hezarî peyda biker.

Fekê Fatima akerde' imend, hema cuya xo de hend pere yew ca de nêdîbî.

Fatima va:

- Ez vana ti hê yarî kenî, ez hende pere kamca ra ana?

Adirî va:

- Şo pîyê xo ra deyn biker, ez mîyanê çend mangan de peranê ey hîna zedîyer şawena. Û va, çîyêna zî esto. Ti gereka mareyê xo yê resmî zî bidê mi, mi yew cinîya almane dîya, ez înnî peran dana aye, û tede zewjîyena, bena xebatkar. Xora eke ez bîya xebatkar, Homa vajo e, mîyanê çend mangan de her çî beno duz, ma yenê lîngan ser... Siba şo, mehkema aker, ma benê cîya.

Qet towe na mesela ra Fatima sere nêkewt, la zana ke zafine wina kerdo, raşt a zî bîye xebatkar.

Roja bîne Fatima şî pîyê xo ra pere girewt, bi yew merdimî ya şawitî, şî mehke-maya cîyabîyîşî zî akerde.

Serrî bête ra vîyartî, her kesî Adir xo vîr ra kerdbi. Adirî hewna gureyê xo vistbi peyê gatarî û her çî xo vîr ra kerdbi. Kesî qalê ey nêkerdêne. Fatima zî nêzanayêne, eceba o gane yo, merde yo, zewjîyayo, xebitîyeno, betal o, mela xo rê şarî ra eşnawitên ho Almanya de, yew cinî ya maneno, zûr bî, raşt bî, aye nêzanayêne. Xora qayîl nêbîye ey ra xebere zî bivejîyo. Halê xo ra memnun bî. Sey verî hem gureyê keyî kerdêne, hem gureye teverî û ewnîyayêni qijanê xo. Bê Adirî hîna baş bi.

Rojêk zîlê telefonî cenîya, aye kerd berz, yew vengo şinasî, vano "Alo!" la hêverî şik nêkerd ke vengê Adirî yo.

Adir hewna vejîyabi orte. Û va:

- Erê Fatê, ez hewteyêna ha yena. Yew misafirê ma zî esta. Na cinîya min a alman a. Bewnî, wa a nêzano ke ti cinîya min a. Mi vato, ma şinî keyeyê waya mi. Eke ma ameyî welat, ti xo sey waya mi têbide. Temom! Eke ti o tewir xo tînedana, mi ra vaje, ez bizanî.

Fatima nêzana çî vajo. Ewnîya qijanê xo ra, aye qijê xo hetanî înkê bê camêrdî kerdbî pîl, la qijan bêrîya pîyê xo kerdên. Kênaya aya qije, xora pîyê xo tor nêşinas-nayêne. Hetanî înkê qet yew rehetî ey ra nêdîbî. Tim û tim tik û tena bî. Şewanê derg û dilayen de, şewanê serdînan de biters, tenayîye û bêtehn bê germinîya yew heskerdoxî... Na tenayîye de tim gêrabî yew roşn, yew hêvî, her çî tim zerrîya aye de mendbi. Hin zîlê telefonî zî bîcenên, zerrîya aye de zî zîlê yew hêvîye cenîyayêne. Hesretê yew vengê însanê ke aye rê havilê ey bena, aye rê hela tenge de aseno, destê xo keno derg, aye goştarî keno bî... A her çî ra pa mendbî. Înke ra pey zî a hewceyê kesî nêbî. Wina hîna baş bi. Adirî gureyê xo hewna eştbi peê gatarî û a xo vîr ra kerdbî. Wina her çî sey yew şerîtê yew filmî verê çimanê aye ra vîyartên ra. Nêzana çî cewab bido. Kênaya aye ya qiji pers kerd vat, o kamo? Bermi pêşîya Fatima qirrik a, bête di lewan ra hendo ke yew nûzî vecîya va, pîye to yo...

Se beno wa bibo, o pîyê qijanê aye bi. Gereka wina qeub bikerdên. Qey xatirê qi-

janê xo gereka her çî biantên sêneyê xo.

Fatima va:

- Ti se kenî, bike. Misafirê xo bigî û bîye. La ti qijanê xo se kenî? De hadê to va, na waya min a, la ti vanî, nê qijî yê kamî yê?

Hesran nêverda a hîn yewna qise vajo, telefon ca pirye.

Çend rojî vîyartî ra, destê yew pîra fit-fitîyayî destê ey de, vejîya ame. La ê Adirê verênî ra tuway orte de çin bi.

O Herkules şibi, herinda ê de Mîdas amebi. O Herkuleso mexrûr, o Herkuleso ke erdê Homayî tira neasênî, bibi pûnasek, bibi şarminek, to vatên cê yew suco zaf xirab kerdo ho o sucê xo nimneno... Adir û in hal? Qet yewbînan de cinêkewtên. Fatima zerrîya xo de va, belkî bîyo nêweş.

Senî ke Apollonî zewt dabi Mîdasî ro, goşê ey bibî sey goşanê herî, seba ke sirrê xo eşkira nêbo şermanê xo ver nêşkayêne vecîyo tever, goşê xo binê kilawe de nimitên û sey yew merdimêkê suçdarî hêdî-hêdî bi qerqilîyayîş rayîr şîyêne, nat-wetê xo ewnîyênî, Adirî zî eynî xo o tewir têdayên. Hêdî-hêdî, bi qerqilîyayîş, sey suçdarî nat û wetê xo ewnîyêne.

Cinîyêka almane bi almankî cê çî va, Adir tede atisîya, sey pisînga ke mast de-verdena goşanê xo kena tîk û her hele ha tetîkan ser o, gêrena biremo, eynî o tewir bi û qalê ey, ey fek de gewezîyayî. Va:

- ... Fatima..., Welat..., Hêlîn...

Fatima tena nê nameyê ke Adirî vatî fam-kerdî. Û Adirî dima zî va:

- Na zî Helga ya.

Hîn Fatima zana ke, ey înan yewbînan de dayê sinasnayîş.

Pîyor pîya şî zere, Adirî Helga rê serê dîwanî ya ca kerd hedre, mînder eşt peyê paştîya aye û o zî şî kiştê aye de nişt ro û hewna destê aye kerd mîyanê destê xo û vilîna.

Qijê Adirî ameyî fekî berî de dûrî ra ewnîyayî pîyê xo ra, la nêeftarayî bîyerê zere, ey zî vengê xo nêkerd. O bête de Fatima qijan ra va:

- Bîyerên zere şîyerên destê pîyê xo maç bikerîn.

Adirî va:

- Fatê, biewnî wa ina nêzano îni qijê min ê!

Fatima çîyêk nêva, qijan ra pê serêye xo ya îşaret kerd, la qijan xo pey de guret, nêameyî verê Adirî.

Hêlîne yew vengo nizmek a va:

- Dayê, pîyê mi in o?

Fatima vengê xo nêkerd.

Helga hewna cê çî va, Adirî va:

- Erê Fatê, hela awe germin bike, wa Helga pê xo bişuwo, aryeq veto.

Fatima vengê xo nêkerd, warişte we, şî qazanê şofbenê awe dekerd û ameye va:

- Wa şîyero xo bişuwo.

Adir warişti we, şî bawule ra Helga rê xewlî û çî-mî vetî, ci rê terlikî nayî ro û va:

- Fatê, ci rê hetkarî bike wa xo bişuwo, paştîya aye zî şal bike.

Fatima va:

- Ez xizmîkarê kesî nîya, wa a xo rê xo bişuwo.

Adirî vengê xo nêkerd, destê Helga girewt, a berdi zereyê banyoyî, paştîya aye şal kerde û ame. Şî awe kerde çaydane û çay zî girîna, Helga ameye zere û şî şûşeyê aye dekerd, ver de na ro. Xo rê zî çay dekerde la Fatima rê çay denêkerde.

Fatima xo zere de va, ini kam o, çî kes o? Ini Adir nîyo. Adir û ini hal hewal ci nêkuwenê.

Înan çaya xo şîmite, Adirî lingê Helga masaj kerdî, vilênayî, aye rê cayê rakewtîşî hedre kerd û ê şî kewtî ra.

Serê sibayî erey wariştî we, Fatima sêpare kerdbi hedre, ê şî dest û rîyê xo şitî ameyî serê sifreyî, Adirî mûrê xo kerd tal û va:

- Erê Fatê, a înan nêwena. Şo aye rê çîyêna bîya.

Serê sifreyî de zeytunî, toraq, penîr, hengmên û rîçal estbî.

Fatima va:

- Ti şo ci rê bîya. A çî wena ez nêzana.

Fatima şî zere, destê xo kerdî pistinê xo xêlîyek fikirîya. A hetanî a roje senî ke yew qileyê sole verê varanî ya hêdî-hêdî helîyeno, eynî o tewir semedê Adirî ya helîyabî ameybî war, lakim hema ra zî qîymetê aye verê Adirî de çin bi. Kedê aye bibî kedê golala silî.

Adir şî Helga rê sêpare kerd hedre, nanê xo werd, destê aye kerd mîyanê destê xo û va:

- Fatê, ma hê şî binêk gêrenê û yenê.

Ê şî, Fatima zî qijê xo girewtî, ber kilîf kerd û şî keyeyê pîyê xo, veng da pîyê xo û va:

Bawo, veng bide yew melayî û Adirî ra zî vace, wa mi verdo. Ez hîn ey rê keye nêkena...

ŞİLÎYA MI

| Şeyda ASMÎN |

Na çik a nîya zereyê mi dejnena
Nîya zerrîya mi kena lete bi lete
No kam o zereyê mi de fetelîno
Zereyê mi de mekan gureto
Nêvecîno
Zerrîya mi ra gonî beno
Şilîya wisarî!
Waştîya min a jukeke şilîya nîsane!
Wazen ti dewa ma de bivarê serê mi
Mi hît kerê
Dilopê to rîyê mi ra bêrê cêr
Bêrê serê lewanê mi
Reng bidê lewanê mi
Rengê samoyî
Rengê fekê pihtan
Zereyê mi sîya wo
Zê awa sîyaye, şilî!
Îndî ti kî nîşkîna buşîyê
Na dirbete mi bikîşo, şilî!
Na merdena kambaxe, merdena bêwaxte
Serê welatê mi ra fetelîna
Canan kena dar de daranê porteqalan ra
Ceylananê qickekan cêna şona
Heta çî taw şilîya mi heta çî taw?
Waştîya min a jukeke.
Mi ra vaje, damîşêk bide m,i omedêk bide mi.

POŞMANÎYE

| Nadîre Guntaş ALDATAMAZ |

Ez ke heşîyaya pê, mi ci rê telefon rakerd. Keye de nêbîye. Mi waşt ke ma pîya şîme dewe. Tena şîyene rê taqeta mi çine bîye.

Çend rojî yê sey biza bome orte de ameyêne şîyêne. Agêrayîş sey şîyayîşî rehet nêbî. Seba peyser girewtîşê pasaporte ez kewta zere, duştê berî de, dês ra eyne bî. Mi eyne de suretê xo dî. Rengê mi vurîyaybî, bîbî sîya. Mi nêzanayêne ke rengê dejî sîya yo.

Dima ameye re mi vîrî. Hîna ke ez lise de bîya embazêde mi kişîyaybî. O wext kî rengê mi bîbî sîya. Nêzana no rengê dejî bî yan kî rengê poşemanîye bî. Belkî kî rengê ereykewtîşî bî.

Dejode giran ke kewt zereyê merdimî, sey marê dirbetinî zereyê merdimî de liçikneno. Ti bi nê dejî xo kuwena haca û naca ra. Canê to ra ke can bivîsîyo ancî kî dejê zereye to nêvindarneno.

Mi pasaporta xo peyser girewte, bîlete kî înan birnaye. Uca kesê mi çine bî ke şîyena mi ver kuyo.

Mi va “Ez şona la pîyê mi heredan o.” Cendermeyî ke o tahn da ame re verê çimanê mi. Zereyê mi jan da. Halbukî çend kutikê sey ey verê berê pîyê mi de lawayêne.

O merdimê tahndayîşî nêbî. Karê ey bi qereqol û mehkeman kî çine bî. Tena dewran dewranê înan bî. O, hetê înan de nêbî.

Ez ameya, ez ameya la êdî erey bî. Ganî mi bizanayêne ke na yena sereyê mi ser de. A saete bi sîya bîyêne, ez nêşîyêne!

Hewnê domanênî çitur beno rast? Ma merdim hezar çeşît hewn vîneno. Merdim çitur heyatê xo hewnan ra gore biciwîyo?

Mi domanîniya xo de hewnê dîyêne. Hewn de, ez şîyêne cayêde zaf dûrî, wexto ke peyser ameyêne, mi nêşikayêne ke herinda xo ya verêne, keyê xo bivînî. Ez

fetelîyêne fetelîyêne, peynîye de taxa xo dîyêne, kuçeyê xo dîyêne, heta keyê xo kî dîyêne labelê ne taxe a taxe bîye ne kî keye o keye bî. Keso nas tede çine bî. Ma û pîyê mi wa û birayê mi kî uca de nêbî. Der-cîran pêro vurîyaybî, mi kesî, kesî kî mi nas nêkerdêne. Ez, na dinya de tek û tena mendîbî. Nîştêne ro, bêçare bermêne û winî bi hesirê çiman ameyêne re xo, wuştêne ra ke hewn o, mi dîyo. Şikir kerdêne ke hewn o û reyna şîyêne hewn ra.

Coka ez ke şîyêne cayê, qet bi zerrweşîye nêşîyêne, tim ters zereyê mi de bî.

Rojê ez bîya pîl yan kî mi rê winî ame, rojade bêbexte de, ez kewta ere va û pukê zimistanî ver, vejîyaya şîya cayêde zaf dûrî. Mi va hewn o, caran hewn beno rast! Mi va qey nêverdayêne ez şêrî. Hudud de miheqeq manîyê vejîno. Rast kî ez ke keye ra vejîyaya, hêvîya mi hudud de vindarnayena mi bîye.

Nêvejîya. Manî çine bî. Maya mi ra teber umurê kesî de nêbî ke ez şona dûrî. Dêmek seba kesî ez çiyê nêbîya. Ez ke kontrolê pasaporte ra vêrda ra şîya o hetê hududî, zereyê mi ra çiyê visîya. Xorînîya dejê cêrabîyayîşî kewt mîyanê zerrîya mi. Desinde poşman bîya la mi eyb kerd ke peyser bêrî. Mi va hewn o, hewn xeyal o.

Ez ke agêraya, wisar bî. La wisar kî wisaro verên nêbî. Wisar ke va, ere xo ameyîşê tebîetî ameyêne re merdimî vîrî.

Raya pêyen a ke ez şîya dewe, dewe de tîjîya wisarî daybî pede û vewre vileşîyayîbî ro. Pulî-mulî verê ra belek kewtîbî ci, bîbî sîyayî, vilikanê wisarî pedepede, bi sebir, sereyê xo binê vewre ra sey mêmamanê ereykweteyan vetîbî, rîyê xo çarnayîbî re rojî, saye ke şikirê Heqî kerdêne ke reyna vejîyayî rîyê erdî. Saye ke Heqî kî seba nê sebrî, rindekîye da bi înan, sey mukafatî. Winî rindek bî, winî pak, winî ziravî...

Dar û ber bi şilîya wisarî ameybî şutene, bereqîyêne. Çifte-çifta teyr-tûrî bîye. Mîlçikan hetê ra halenî virastêne. Wisar bî, leza tebîetî zaf bîye. Mergî teriknayêne şîyêne. Herinda pel û vaşê huşkî de cuye zîl dayêne.

Wisarî biz û mîyî zayêne, şiwaneyê mali şandane virare de bi bizêk û varekan ameyêne. Dewijan meraq kerdêne eceb nêrî yê yan makî yê. Eksê yê însanan heywanan de makî meqbul bî. Çike ameyeyê lajan û heywanê makîyan zafêr bî.

Çi wext o ke mi wisarê dewa xo nêdîbî.

Rojade wisarî Anqara de verê penceraya sinife de, mi baxçe de nîyadayêne û nîya xo xo de fikrîyêne.

Baxçeyê mektebî rew ra bîbî kewe, êdî peynîya wisarî bîye. Sayêra ke verê pencera de bena berze, ci ra tek-tuk sayî mendîbî. Hîna nêrestîbî la domanan pur kerdîbî. Çiqa ke vazê kî domanî qet qîymet nêdanê daran. Vejînê re ser, ruçiknenê, gilê daran bin ra qîlaynenê ra. Qet heyfê xo pê nîno. Ajo newe qet goş nênano re merdimî ser û persê merdimî nêkeno.

Mi ke winî daran de nîyada wisarê dewa mi ame re mi vîrî. Mi kar da bi domanan, ganî her kesî seba "Rojaya Mayan" karta pîrozkerdişî bivirastêne.

Verênde ra mi kî seba “Roja Mayan” maya xo rê telefon kerdêne, ci rê çîyê girewtêne. Aye kî zaf keyf kerdêne ke mi a, xo vîr ra nêkerda.

Ez ge-gane repûtepê domanan ra hêrs bîyêne, zirçayêne. Înan ke vengê xo birna, mi pencera ra dûrî nîyadayêne. Ge-gane kî cewabê persanê înan dayêne.

Reyê domanan ra yewî mi ra vat, “Ti seba roja mayan, maya xo rê se kena?” Mi bese nêkerd ke cewabê ey bidî.

Mi cewab nêda la xo xo de va, nika tîya ra vejî, şêrî reng bi reng qevdeyê vilan bidî virastene, bigîrî û verê xo biçarnî re ko û gerîsanê welatê xo.

Vejî serê pulê Pîrnika Morevû, boya hêlîge biancî zereyê xo. Na yem û o yemê pulê de bifetelî, qevdeyê nêrgîzan arê dî. Vilikê xo ke dayî arê, destê min o yew de vilikê şarîstanî, ê bînî de yê çolan, koyan xo pey de ca verdî şêrî. Dere û derxunî ra, ravêrî. Wa ware ginî, dest lingê mi pirtley bê, wa sereyê mi bişikîyo, wa ortê gonî û goneşêrî de bimanî, wa çimê mi korî bê. Ancî kî şêrî. Şîyena mi vera bo, île erey kewtena mi vera bo.

Reyê nîyadî ke maya mi bi fîstanê xo yê keweyî û dolbenda xo ya sipîye, hêgayê orevû de, sîya goza orevû de nîştâ ro, çimî kerdê re raya mi, mi ser o vindena. Ez bivajî, şêrî destan maç kerî. Wela destan rîyê xo ra kerî, pê destanê welinan hesiranê çimanê xo pak kerî. Wa çamur bo. Wa herre bi çimanê mi kuyo, kor kero ke ê persan çimanê aye de nêvînî.

Çayê şîya? Çayê rew nêameya? Ti şîya, teba kes xeleşîya? Kara to kamî rê bîye? Bi şîyena to zerrîya kamî bîye weş? To ma ca verdayîme, şîya, o yo bîn şî, ê bînî şî... Ti nêama, ti kotî menda?

Ci ra vajî, “Anê! Ana min a rindeke to dî, ez çiqaş kewta erey? Nîyade sey vatena to bî. Keşka persê to nêvejîyêne! Ez agêraya. To ke ez bidîyêne, verê coy ti halê mi rê bermayêne. Ez winî rezîl, winî poşeman a...”

Merdîm çayê sono dûrî, çayê sono xerîbîye? Emrê merdimi hende derg o ke?

Xerîbîye, şîyena xo esta, agêrayîşê xo meçhul o. Rojê ke agêrê kî garantîyê xo çin o ke her çî sey verî yo.

Ti nîyadana ke şarîstano ke to ca verdayo şîya, no, o nîyo. Ne dewe eynî dew a, ne kuçeyê şarîstanî, ne taxa to eynî tax a. Nas û heskerdaxî bîle eynî nîyê.

Çimê to ere Ferîda fetelînê. Ferîdaya porsipîya ke pencera ra sereyê xo kena derg, cixara xo simena, êdî uca nîya. Sekînaya qatê cêrî, Cemîlaya qatê orteyî êdî uca nîyê. Ap Wişeno ke ruhê xo cinîya xo der o, bi fileyê destî, rojê de des rey verê pencera ra vêreno ra sono keye, bi no tore cinî û camêrdanê bînan verdano pê, êdî qet nêvêreno ra.

Ti kena ke pers kerê, cewab ra tersena û vindena. Ti kî rind zanena ke Ferîda bêwext merda, Ap Wişen xora kokim bî. Ê bînî kî her yew cayê ra şîyê. Gencê taxe kî tayê ameyê kîştene, tayê hepsî yê, tayê kî remayê şîyê koyan.

Ti na yem, do yemê xo de nîyadana, na suke êdî a verêne nîya. Dejê zereyê xo

nimnena û kuyna re rayê, şaristanî xo pey de ca verdena, sona.

To bizanayêne ke nê wisarî vilikê verê vewre sereyê xo nêdarenê we, nêvejînê, ti şîyêne? To bizanayêne ke na wisarî teyr tur nêwaneno, darî pelan nêdanê, ti ancî kî şîyêne? Ti înan rê tîje nêbîyêne, awe nêbîyêne, herre nêbîyêne ke can bidê înan.

Ti reyê şîya. Agêrayîşê nê şîyayîşî çin o. Ti çî herre û wele xo sere ro kerê, nêzanena. Ti şo, reyê bifikirîye ke kara to kamî rê bîya. Ti bi senê aqil hende dûrî şîya?

Halbukî ti şîya ke dinya tenêna rindek bo. Welatê to de kî wisarî, hukmê cuyî zafêr bo. Gul û vilikê wisarî tenêna sereyê xo berz kerê. Mar û milawinî bîle bireqesîyê ke wisar ameyo. Ti ke agêraya, tebîet bi eşq, to xo virare kero. Nîya pozxin nêbo, nîya vileçewt, xo ver de nîyanêdo.

Mi va belkî emrê merdimî derg o, ma hîna zaf yenîme têlewe, heskerdişê xo yewbînî ra vanîme. Çike ma qiseyê ke yewbînî ra hîna nêvatibî zaf bî. La ez kewta erey.

Ez ke agêraya wisar bî. Labelê wisar, o wisar nêbî.

Wisar ke va, zereyê to pirpişîno ra, wazena ke sey dar û berî bixemelîyê, xo bierzê tever. Sey mîlçikan biwanê, keyf bikerê.

Beno wisarî, pepug to rê waneno.

Wisarî ke ame, hende rayîr ke nayê xo fek ra şîya, binê goza orevû de vileçewt nîşena ro, verê xo kena ere Koyê Newle, Toa Bîye, cor na yem de Kemera Barixe, o yem de Koyo Sûr...

“Nê kowû, gerîsû de vîzoye ca nêmendo ke ez pay ci nêni.” Vatenê pîyê mi.

Bena çewt, lew nana hardê dewrêşî ra. Ma û pîyê xo amaneta ci kena, gêrena ra yena.

Burhanîye, 02.08.2012

ŞEWÇILA

FORMÊ ABONE YÎYE

Seba 4 hûmaran 30 TL

Hesabê Dovîzî:

T.C. ZIRAAT BANKASI OFIS/DIYARBAKIR SUBESI
ROŞAN LEZGİN OKÇU
TCZBTR2A
HESAB: 57301917-5002 1150-OFİS / DIYARBAKIR
IBAN: TR 04 0001 0011 5057 3019 1750 02

Hesabê TL:

T.C. ZIRAAT BANKASI OFİS/DIYARBAKIR ŞUBESİ
ROŞAN LEZGİN OKÇU
TCZBTR2A
HESAB: 57301917-5001 1150-OFİS / DIYARBAKIR
IBAN: TR 31 0001 0011 5057 3019 1750 01

Lise Cd. 2. Sk. Adalet Apt. Kat: 1 No: 3 Yenişehir / Diyarbakır
Tel: 0 412 223 03 69
E-mail: rlezgin@hotmail.com / sewcila@hotmail.com

ŞEVAÇILA